

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

232394

ION MINU

BARBIE

52

REGELU

MIDAS

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BĂRBIERUL REGELUI MIDAS SAU VOLUPTATEA ADEVĂRULUI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ION MINULESCU

BĂRBIERUL REGELUI MIDAS

SAU

VOLUPTATEA ADEVĂRULUI

Biblioteca Universităţii Regele Ferdinand I.
din CLUJ.
№ 3123 1931
EXEMPLAR LEGAL.

1931
EDITURA „NAŢIONALA" – S. CIORNEI

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

252394

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lui

Pamfil Şeicaru

I. M.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL I

Negoiță Prescureanu este un om fericit.

Își plimbă pe calea Victoriei voluptatea prestigiului său biurocratic de șef de serviciu în ministerul artelor, și noul său costum de haine „grisperle" confecționat din stofă cumpărată cu preț de ocazie (380 lei, metrul) de la cooperativa Băncilor populare. Cunoscătorii îl încredințaseră că în comerț aceiași stofă nu se poate procura de cât cu 7—800 lei, metrul. Și-a lustruit pantofii „acajou" la un armean, pe trotuarul din fața Ateneului, și în piața Palatului regal, s'a oprit o clipă să tragă cu coada ochilor la trecătorii care-i admiră ținuta ireproșabilă și „papillon"-ul verde cu buline albe.

La Palat, tocmai se schimbă garda.

E cald și miroase a benzină arsă și a unsoare rânced de automobil.

Negoiță Prescureanu strâmbă din nas. In dimineața aceia își parfumase batista cu „Rue de la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Paix" de Guerlain. Își aduce aminte însă, că pe vremea când era copil, în București nu mirosea decât a baligă proaspătă. Și șeful de serviciu din Ministerul artelor, care știe cu câtă greutate se avansează de la un grad la altul, se lasă furat de amintiri și începe să zâmbească cu mărinimia și resemnarea omului superior, care apreciază și suportă deopotrivă, toate binefacerile civilizației.

In fața porților de fier ruginit, s'au adunat să admire soldații și muzica militară, trei țigani desculți, o bonă cu un copilaș de mână, un țăran cu o pereche de desagi în spinare, gardistul din post și o familie de provinciali, compusă din tată, mamă, un vlăjgan de licean cu șapcă trasă strengărește pe sprânceana stângă și două fete, din care una, mai mare, îmbrăcată într'un costum național, iar alta mai mică, în uniformă de școală profesională.

Deși bucureștean de baștină, democrat înfocat și partizan convins al dinastiei, Negoiță Prescureanu, nu mai poate suporta asemenea spectacole banale. De când e șef de serviciu mai ales, Negoiță se enervează foarte ușor. Își face așa dar loc cu bastonul prin grupul de curioși, își scutură apoi de pe umăr cele câteva fire de fân, smulse în treacăt din desagii țăranului și își grăbește pașii după silueta turburător de fină a unei femei pe care deocamdată, n'o poate aprecia decât din spate.

In momentul acela însă, un necunoscut îl întâmpină cu surâsul pe buze și cu mâna dreaptă pe pălăria de paie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Sunteți bun să-mi spuneți, vă rog, ce oră este?

Negoiță Prescureanu se încruntă o clipă. I se pare că necunoscutul, nu i se adresase destul de cuviincios. Buna lui creștere însă și mai ales situația lui oficială nu-i permit să reacționeze. Își vâră deci leneș mâna în buzunarul vestei, scoate ceasornicul, își rotește ochii pe cadran și răspunde scurt, în formă de bacșiș.

— Douăsprezece, fără două zeci și cinci.

In loc să-i mulțumească însă, necunoscutul continuă să tacă și să-l privească cu insistența aceluiași zâmbet diabolic, cu care îl întâmpinase câteva clipe în urmă. Zâmbetul lui are ceva din impertinența grațioasă, cu care un om inteligent reușește să-și bată joc de un om prost, fără ca prostul să bănuiască.

— Mă iertați, dar ceasornicul Dv. mi se pare că nu merge bine.

Negoiță Prescureanu tresare, oarecum jenat. Atitudinea necunoscutului îi pare deplasată. Il plictisește mai ales faptul că silueta turburător de fină a femeii, văzută până atunci numai din spate, cotise de data asta după colțul Palatului regal, și nu se mai vedea de loc. Necunoscutul însă, pare a i se fi pus de-a curmezișul drumului. Negoiță nu se poate nici mișca, nici vorbi. Și cu toate acestea, simte că trebue să-i spue ceva... Simte că trebue să-i dea răspunsul ce-l merita !.. Dar deocamdată nu găsește nici un cuvânt la îndemână și la înăl-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţimea situaţiunii critice în care se află. In schimb, Negoiţă îşi întoarce capul distrat şi-şi ridică ochii spre Fundaţiunea Carol I...

In clipa aceia însă, privirea i se întunecă şi faţa i se face verde ca „papillon"-ul de la gât.

Ceasornicul de pe frontonul faimoasei noastre instituţii culturale, marchează unsprezece ore şi douăzeci de minute!..

De data asta, necunoscutul care i-a repetat mişcarea capului, nu mai surâde, ci pufneşte de râs, un râs crescendo şi aproape agresiv.

— Aşa e, că am dreptate? La Fundaţie nu-i decât unsprezece şi douăzeci!..

Negoiţă îşi înghite nodul din beregată şi răspunde cu autoritatea suverană a omului preocupat de lucruri mai importante.

— Ce-are a face?.. O diferenţă de câteva minute, nu-i mare lucru.

Necunoscutul, probabil, se aşteptase la un răspuns mai serios.

— A, nu !.. Vă înşelaţi !.. Iertaţi-mă... Dar o diferenţă de un sfert de oră între ceasornicul unui pieton anonim şi al unui somptuos depozit de înţelepciune universală, este foarte mare lucru... Pentru care anume motive, Biblioteca Fundaţiunii Carol, ar merge în urma trecătorilor de pe Calea Victoriei? Cine-i dă dreptul acesta, când timpul este şi trebue să rămână acelaşi pentru toată lumea?..

Negoiţă Prescureanu începe să se clatine pe picioare. Replica necunoscutului l'a lovit drept în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

moalele capului. Iată un lucru la care până atunci nu se gândise încă niciodată. Deobicei, nedumeririle de ordin intelectual, nu-i turburau decât membrele inferioare ale corpului. De data asta însă, insistența neașteptată a necunoscutului, îi deranjează întregul angrenaj al rațiunii sale de om simplu, corect și disciplinat.

Incredințat că are de aface cu un nebun, șeful de serviciu din Ministerul artelor, încearcă să se scape de el, luându-l mai întâi cu binișorul. De altfel, tot așa proceda de obicei, și cu clienții propriului său minister, care în majoritatea cazurilor, sunt oameni dificili, exagerați, agresivi și câte-odată chiar nebuni de-abinele.

— Mă iertați, domnule... Dar, după cum vedeți, sunt cam grăbit, și pe căldura asta mai ales, nu-mi arde de discuții inutile în fața Palatului regal.

Apoi, cu un gest hotărât de baston, ca și cum s'ar fi ferit să nu se murdărească de ceva, Negoiță se trage înapoi doi pași și în urmă pornește spre Capșa.

Necunoscutul însă, se ia după el.

In fața celelilalte porți a Palatului regal, Negoiță Prescureanu simte dogoarea ȘMeului din basme ce ce apropie de Făt-frumos. O mână greoaie îi cade pe umăr și o voce de sfredel îi găurește pâlnia urechii. Fraza necunoscutului, sfârâe ca un fier roșu, scăpat într'un hârdău cu apă rece.

— Nu vă supărați că vă deranjez din nou.. Priviți însă și ceasornicul palatului... Ce oră este?..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La această nouă surpriză, Negoiță nu s'ar fi așteptat pentru nimic în lume. Ceasornicul de sub fanionul regal, al palatului, marchează unsprezece ore și cincisprezece minute.

Necunoscutul râde cu poftă, iar Negoiță își mușcă buzele de necaz până ce la un moment dat ne mai putându-și păstra calmul, izbucnește cu toată autoritatea ierarhiei sale oficiale.

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu!.. Ce vină pot avea eu, domnule, dacă ceasornicul Palatului regal, nu se potrivește cu ceasornicul Fundației Carol I?.. Eu sunt șef de serviciu în Ministerul artelor... Nu sunt inspector ceasornicar.

Supărarea bruscă însă, este ca o boală contagioasă. Se propagă, cât ai clipi din ochi...

Necunoscutul ridică și el tonul.

— A, nu!.. Vă înșelați... Scuza asta o pot invoca cel mult eu, care nu sunt de pe aici, dar nu dv. care sunteți român și încă persoană oficială...

De data asta, Negoiță Prescureanu se simte complect dezarmat. Nu bănuise că tocmai titulatura lui oficială avea să-i distrugă până și argumentul cu care spera să-l pună pe necunoscut cu botul pe labe. Aiurit, privește în jurul său, fără să știe, deocamdată, ce trebuie să facă. Să-l croiască cu bastonul în cap, sau să-l dea pe mâna gardistului din poarta Palatului regal?..

Trei sferturi de minut, ochii lor se privesc agresivi ca lanternele a două locomotive gata să se ciocnească. Tace și unul, tace și altul. Amândoi, parcă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

recită la fel în gând, pe Alfred de Vigny... *„Seul le silence est grand"*. Tăcerea însă nu e totdeauna numai „mare". Câte-odată, mai e și „bună" mai bună chiar decât o ambulanță de salvare. (Nu însă, a doctorului Minovici!.. Alta).

Șeful de serviciu din Ministerul artelor, își pipăe plictisit gulerul care începuse să se înmoaie de năduşeală, își trece apoi batista pe frunte și pe tâmple și câteva clipe rămâne proptit solid în bastonul său de lemn de corn, ca un stâlp de telegraf, cu firele îngreunate de prea multele curente electrice, cu care nu are însă nici o afinitate sufletească. Totuș, de teama unui eventual scandal în piața Palatului regal, Negoiță Prescureanu își potolește mânia la timp, și cu vocea rugătoare a unui elev care ar fi cerșit o notă de trecere la un examen de fine de an, se adresează necunoscutului din nou.

— Bine, dragă domnule!.. Din atâți oameni de pe calea Victoriei, tocmai pe mine mă găsișI?.. Ba, nu zău... Ce ți-am făcut eu de-mi cauți ceartă cu lumânarea?..

*

Prima fază a luptei se sfârșise. Necunoscutul câștigase partida. Negoiță pierduse până și ultima sa poziție strategică...

In fața acestui nebun, fugit probabil de la Mărcuța, șeful de serviciu din Ministerul artelor, părea mai umilit și mai la ordin ca în fața propriului său ministru, cu care de altfel nu stătuse niciodată de vorbă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Totuș, generozitatea învingătorului îl uimește. De data asta, necunoscutul nu-i mai surâde diabolic și cuvintele lui par mai calde și mai mângâetoare ca o rezoluție favorabilă pusă pe o petiție timbrată conform legii: 2 lei pentru fiscul statului și 50 de bani pentru asistența socială. (Așa se timbrau petițiile pe vremea aceia).

— Nu căuta să fugi de mine, fiindcă eu nu-ți vreau răul. De la mine poți învăța lucruri multe și folositoare. Dacă vrei să înaintezi până la director general și cu timpul s'ajungi poate chiar ministru al artelor, să nu faci de cât ce-ți spun eu, fiindcă eu nu spun decât adevărul. Ai încredere în mine, mai mult decât în superiorii dumitale ierarhici, care-ți ordonă să faci lucruri pe care nu le pricepi nici d-ta nici ei... Ai încredere numai în ce vezi cu ochii dumitale, nu în ce-ți cântă alții la ureche... Și de câte ori vei fi la aman, gândește-te la mine, fiindcă numai credința în mine te va mântui!...

In sufletul lui Negoiță Prescureanu, începe parcă să se crape de ziuă. Perspectiva unei avansări, îi gâdilă șira spinării ca și degetele fine ale siluetei femenine, pe care de data asta, e sigur că a pierdut-o definitiv. Știe el bine că avansările după noul statut al funcționarilor, se fac numai de comitetul directorilor din minister, prezidat de secretarul general. Cine știe însă, ce surpriză plăcută îi poate aduce ziua de mâine? Poate că necunoscutul ăsta, să nu fie nici un caraghios vulgar, cum și-l închipuise în primul moment, nici un nebun periculos cum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îl socotise mai târziu... Şi dacă-i spune el singur, că-i vrea binele, de ce oare n'ar fi adevărat ? Nu cumva are de a face cu un viitor secretar general, sau poate chiar cu un ministeriabil, al cărui nume însă, nu circulase încă în presa cotidiană?.. Şi dacă ar fi chiar aşa, ce-ar fi ? N'ar fi poate mai bine ? Ar însemna că Dumnezeu a vrut aşa, fiindcă Dumnezeu tot ce face, face cu rost... Şi dacă Dumnezeu i l'a scos în cale, Dumnezeu trebue să fi ştiut ce face...

Intre timp, necunoscutul l'a luat prietenește de braţ şi a făcut cu el, stânga împrejur.

— Hai să-ţi mai arăt ceva... Atâta doar... Şi pe urmă, te rog să-mi spui, dacă am, sau n'am dreptate...

In faţa porţii palatului, dela corpul de gardă, ciudatul controlor al ciasornicelor din Bucureşti, şi şeful de serviciu din Ministerul artelor, se opresc din nou.

Plutonul de infanterie, faţă în faţă cu plutonul din escorta regală, păreau două şiruri de soldaţi turnaţi în plumb cu gestul de comandă: „Prezentaţi arm'!..“ Muzica militară intona „Pentru onor!..“ Copilul se scobea în nas şi-i cerea bonei să-l ducă mai repede undeva. Ţăranul căscase gura mai largă decât deschizătura desagilor din spinare, iar familia de provinciali îşi agita batistele şi umbrelele de ploaie ca să gonească o afurisită de viespe care da târcoale în jurul nasului domnişoarei îmbrăcate în costum naţional.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță Prescureanu nu-și mai poate păstra calmul și isbucnește din nou.

— Bine nene, pentru caraghioșii ăștia mă 'ntorseși din drum?.. Nu ți-e milă de mine?..

Necunoscutul însă se grăbește să-i explice.

— Ba, pentru ceasornic!.. Nu pentru ei... la te uită colo, colo, sus... deasupra ușii... ușa aceea cu geamuri... Ce oră este?..

Ceasornicul de la Corpul de gardă al Palatului regal, marchează unsprezece ore și cinci minute.

Negoiță Prescureanu, simte că picioarele încep să i se împleticească din nou și de data asta, chiar de-abinele. Bastonul lui din lemn de corn se îndoaie ca o trestie de baltă, iar gura i se rotunjește goală, ca o coajă de nucă din care ai scos tot miezul...

Cu ochii holbați pe cadranul ceasornicului, șeful de serviciu din Ministerul artelor își controlează prezența în spațiu și parcă tot nu-i vine să creadă că e treaz. Piața Palatului regal îi pare decorul actului întâi, din opera „Faust' de Gounod unde fusese cu o seară înainte, cu biletul de favoare pe care i-l dăduse directorul general. Necunoscutul din fața lui trebuie să fie Mefisto. Ba la un moment dat, i se pare chiar, că în jurul lui începe să miroasă a pucioasă.

Negoiță Prescureanu își aduce aminte atunci că, în țara românească, artele și cultele fac un singur minister (așa era pe vremea aceea) și, ca bun creștin ce este, își face semnul crucii.

Semnul crucii însă nu produce nici o schimbare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de decor. Necunoscutul de lângă el, nu era Necuratul, după cum îl bănuise în ultimul moment. Era un simplu om ca toți oamenii — un om cum se spune, în carne și oase — un om cu surâsul vecinic pe buze, cu mănuși gălbui de antilopă în mână și cu o perlă mare cât un bob de porumb, înfiptă într'un plastron roșiu foc.

Totuși, diferența de aproape o jumătate de oră, între cele trei ceasornice principale din piața Palatului regal, nu-i părea nici lui, lucru curat. Neglijența celor însărcinați să vegheze asupra bunului mers al timpului în capitala României Mari, începe să-l exaspereze și pe el. Deocamdată însă, se mulțumește să exclame numai atât.

— Curios lucru !.. Ceasornicele astea, sunt un adevărat scandal. Nu mai poate omul să fie sigur...

Necunoscutul însă, îi tae repede vorba și-l lasă cu fraza ciuntită.

— Și ia seama că nu vreau să te obosesc cu toate ceasornicele din București. La gară bunioară, nu cred să fi trecut de ora unsprezece... Cât privește ministerul d-voastră al artelor, pariez că acolo, abia dacă o fi zece și jumătate...

Apoi, după o pauză și cu același surâs diabolic de mai înainte.

— Eh!.. Ce vrei?.. Așa merge arta oficială, în toate țările!..

Negoiță Prescureanu își permite luxul să zâmbească și el odată. Zâmbește cu șiretenia unui profesionist față de un diletant oarecare. Și de data

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

asta șeful de serviciu din Ministerul artelor, respiră ușurat fiindcă se simte la largul său.

— D-ta ești artist?

— Nu... Eu sunt bărbier!

— De-aici, din București?

— Ba nu... Din Phrygia!..

Ultimul cuvânt al necunoscutului strepezește buzele lui Negoiță ca o corcodușe verde încă.

— Phrygia?.. Ce este aia?

— O țară care a existat pe vremuri în Asia mică.

— Asia mică ?..

Și ochii lui Negoiță, care aflase și el ca toată lumea că Turcii fuseseră izgoniți din Europa în Asia mică, se rotunjiră, plini de nedumerire, ca două paftale turcești...

Necunoscutul însă, continuă oarecum vexat de nedumerirea lui Negoiță.

— Cum așa ?.. D-ta care ești funcționar în Ministerul artelor, se poate să nu fi auzit încă vorbindu-se de patria mea ?..

Negoiță se roșește ca un ou de Paște și se scuză grăbit.

— Apoi d-ta, nu știi că specialiștii în geografie, sunt numai funcționarii de la Ministerul instrucțiunii publice ?

Necunoscutul primește explicația cu obișnuitul său surâs de preludiu ofensiv.

— Așa e... Dar până a nu deveni o simplă expresie geografică, Phrygia a mai fost și un important focar de artă și civilizație antică !..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De data asta, Negoiță Prescureanu, se ferește să mai caște gura. Se mulțumește numai să dea din cap cu admirație și atâta tot. Îi este teamă să nu se angajeze din nou într'o discuție care i-ar fi putut compromite prestigiul lui de șef de serviciu într'un minister de elită, în care funcționarii de la ministru și până la ultimul impiegat, trebue să-și păstreze cu demnitate, întâietatea lor intelectuală ca și prima literă a alfabetului „A" cu care de altfel începe și cuvântul „Artă".

In schimb, Negoiță începe să se gândească serios cam ce-ar putea face să scape mai curând de pacostea asta ce-i căzuse în spinare, îi stricase buna dispoziție cu care pornise de-acasă și-i mototolise mâneca stângă a hainelor pe care le îmbrăcase pentru prima oară, chiar în dimineața aceea.

Deocamdată încearcă să schimbe discuția. Negoiță se gândește că nepotriveala ceasornicelor l-ar putea pune mai repede la adăpostul unei discuțiuni de specialitate, decât arta și civilizația Phrygiei, de care el personal, nu avea încă nici o cunoștință. De altfel, după cât și-aduce el aminte, numele acesta nu fusese pronunțat niciodată, nici chiar în Ministerul artelor.

Inviorat de perspectiva unei întorsături favorabile, Negoiță Prescureanu, își proptește cu gravitate privirea în ochii necunoscutului pe care de data asta, îl întreabă aproape agresiv.

— Dar la d-voastră în Phrygia, ceasornicele mergeau la secundă ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— Bine 'nțeles, fiindcă la noi nu erau ceasornice mecanice ca la d-voastră. La noi ceasornicele nu se stricau niciodată, fiindcă pe vremea mea, timpul se calcula după mersul soarelui.

Deși hotărât să reziste cu orice preț, Negoiță simte totuși că ochii i se împăinjenesc din nou, ca și cum soarele Phrygiei i-ar fi topit tot creerul. Se reculege însă repede, și cu o ușoară nuanță ironică, de profesor examinator, își continuă întrebările.

— După soare ?.. Adică, cum ?..

— Uite-așa !..

Și necunoscutul după ce-și ridică și el ochii spre soare, adaogă:

— Vrei să știi ora exactă ?.. Ora soarelui însă, nu ora ceasornicelor d-voastră din București...

Negoiță îngână emoționat...

— Da, da... Ora soarelui...

— Nimic mai simplu... Miezul zilei... Adică douăsprezece fix !...

Lui Negoiță însă, parcă nu-i vine să creadă.

— Ești sigur ?

— Tot așa de sigur ca și de existența soarelui !.. Soarele nu te minte niciodată. In clipa asta la București sunt douăsprezece ore fix, după cum în Golful de Aden e ora unul și jumătate, la Calcuta sunt șease ore fără un sfert, la Tokio sunt opt ore seara, în Alsaca, miezul nopței, la San Francisco se crapă de ziuă și la New-York încep copii să se ducă la școală.

Repeziciunea cu care necunoscutul îl plimbase

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prin diferitele părți ale globului terestru, îl impresionează peste măsură. Totuș, Negoiță nu-și pierde cumpătul și exclamă triumfător:

— Adică, ora opt dimineață !..

Și tace. Tace, fiindcă își dă seama la timp că ar fi periculos să se angajeze prostește într'o nouă discuție, pentru care specialiștii trebuiau căutați tot printre funcționarii Ministerului instrucțiunii publice.

*

Garda palatului regal se schimbase cu ceremonialul obișnuit. Plutonul de infanterie, care se întorcea la cazarmă cu muzica în frunte, îi ajunge în dreptul Bisericii Cretzulescu.

Negoiță Prescureanu găsește ocazia bine-venită să mai schimbe discuția.

— Să ne oprim o leacă până ce trece armata. Muzicile astea militare, îți nenorocesc urechile.

Necunoscutul, care s'a oprit și el, îl aprobă cu oarecare bunăvoință.

— Ai dreptate... Tot muzica i-a nenorocit urechile și bietului meu Rege !..

Negoiță însă, continuă ca și cum expresia „bietului Rege" nu i-ar fi făcut nici o impresie.

— Mie nu-mi plac de-cât concertele simfonice ale Filarmonicei pe care le ascult regulat când mi se dau bilete de favoare. Muzica, nu zic... Este cam aceiași... In schimb o asculți într'un fotoliu comod și în mijlocul unui public de elită, nu pe stradă, ca toți oamenii de rând.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Necunoscutul însă nu-i dă răgaz să se bucure nici de concertele simfonice, nici de publicul lor de elită. Îl bate cu mâna simptomatic pe umăr, și revoltat îi atrage atenția asupra unei noui abateri de la disciplina cronometrică.

De-asupra gangului pe sub care pătrunzi în curtea bisericii, cadranul unui alt ceasornic, își resfiră cifrele latine ale orelor, ca dinții unui elefant antidiluvian. Negoiță Prescureanu, se pregătește dar, să urce un nou calvar...

Necunoscutul nu-i mai îngădue nici măcar legiuita clipă de reculegere.

— Ia te uită !.. De la Palatul regal și până aici, nu sunt nici o sută de pași... Și totuș diferența de timp este de aproape șeaptesprezece minute... Parcă am fi în Crimeea... N'am fi tot la București !..

Și necunoscutul avea dreptate.

Ceasornicul bisericii Cretzulescu, marca douăsprezece ore și cinci minute.

De data asta, Negoiță Prescureanu, începe să tremure deabinelea. Parcă și-ar fi văzut moartea cu ochii. Necunoscutul ăsta, îl chinuește mai rău ca frigurile palustre. Își blestemă clipa când pornise de-acasă, probabil, cu piciorul stâng și jură cu mâna pe cruce, că ghinionul lui din dimineața aceea, nu poate fi decât costumul de haine noui, pe care nu-l udase ca de obicei, cu colegii, la bodega „Pui de urs"...

Ar fi vrut să-l facă să priceapă că profesiunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/

de bărbier, practicată pe calea Victoriei, în aer liber, ziua nămiaza mare și mai ales în luna Iulie, este pur și simplu o condamnare la moarte — pedeapsă pe care legile țării, o interzic în mod formal. Nu știe însă cum să înceapă și afară de asta, odată pornit, nu știe măcar unde ar putea ajunge.

Șeful de serviciu de la ministerul artelor, nu se mai gândește la avansarea promisă de necunoscut într'un moment probabil de expansiune sentimentală. Nu se mai gândește nici la arta și civilizația Phrygiei, nici la calcularea timpului după mersul soarelui, și nici chiar la costumul său de haine noui. Necunoscutul cu care stă de vorbă, afară de ce spusese că este, trebue să mai fie și un om prost crescut, deoarece n'avusese nici măcar politețea elementară să-i remarce ținuta ireproșabilă și răbdarea de înger, cu care îl suportase atâta timp... Negoiță se zbate de data asta, ca un pește pe uscat și-i vine să țipe, apucat parcă de un acces de sciatică.

In schimb, necunoscutul continuă să pară animat de sentimente din ce în ce mai caritabile față de șeful de serviciu din Ministerul artelor. Ba ceva mai mult, încetul cu încetul, cuvintele lui reușesc să schimbe până chiar și proasta dispoziție a lui Negoiță, care la un moment dat, se trezește ascultându-l liniștit ca și cum i-ar fi servit o porțiune calmantă.

— Iată cum se strică angrenajul mașinii sociale în țara d-voastră, unde conducătorii ei firești, nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cunosc nici măcar importanța imperativă a unității cronometrale în viața de toate zilele. La d-voastră, oamenii și lucrurile merg tot așa de anapoda, ca și ceasornicele. Pe o suprafață de câteva sute de metri pătrați, patru ceasornice de precizie, marchează patru ore diferite, ca și cum Bucureștii, Parisul și Teheranul, s'ar găsi pe același meridian... Asta înseamnă precizie la d-voastră ?.. Preciziunea timpului ca și ritmul vieței de toate zilele, nu suferă decât o singură și unică interpretare. Să nu credeți că dacă cu gustul și fantezia rasei d-voastră ați reușit să amestecați prin saloane, mobile Louis XVI cu covoare de Persia, și dacă femeile d-voastră poartă tocuri Louis XV și se tund băețește, o să puteți amesteca la fel și fără nici un rost și diferitele ipostase ale bătrânului Cronos. Personajul ăsta e mai tare ca toată lumea. Nu se lasă nici ademenit nici înfrânt. Până astăzi, nu l-a putut nimeni, nici schimba, nici expropria, nici naționaliza... Numai d-voastră încercați să-i faceți oarecare mizerii... Băgați de seamă, să nu vi se întoarcă tot în contra d-voastră. Pe vremea răposatului rege Carol I, în țara d-voastră, nu s'ar fi petrecut așa ceva, pentru nimic în lume. Pe vremea aceea, ceasornicul Regelui mergea după meridianul observatorului din dealul Filaretului și la fel mergeau și celelalte ceasornice dela Palat sau din restul orașului — și al Fundației, și al corpului de gardă, și al Bisericii Cretzulescu, și al mareșalului palatului, și al primului ministru, și al aghiotantului de serviciu, și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

al doamnelor de onoare, și al stallmaistrului, și-al Băncii Naționale, și al ministerului de finanțe. Ți-erea mai mare dragul să știi că Bucureștii se găsesc pe acelaș meridian cu toți locuitorii lui de la centru sau de la periferie. Pe vremea aceea, nu pierdeai niciodată trenul din cauza ceasornicelor din oraș, nici audiențele pe la miniștri, și nici întâlnirile sentimentale... Pe vremea aceea oamenii și afacerile erau la fel. Ți-era mai mare dragul să-i vezi cum merg cu timpul, mână în mână ca perechile de amorezați prin grădina Cișmigiului sau pe la Șosea... Astăzi însă, nu vezi ce harababura merg toate?... Orice pârlit, se crede un Josua!... Și barim dacă ar fi nevoie să se oprească soarele în loc, până ce s'ar desăvârși cine știe ce nouă alcătuire eternă!... Dar de unde?... Când nu respectați nici ritmul soarelui, cum vreți să vă unificați cu eternitatea lui?... Ați cam început să bateți câmpii, dragul meu... Ascultați-mă pe mine, că eu sunt om umblat și-am trăit povești adevărate, pe care d-voastră le credeți inventate numai ca să prostiți norodul cu ele. Tot așa o pornise razna într'o vreme și fostul meu stăpân — odihnească-i Divinul Hades, sfânta lui cenușe, în nisipul Pactolului nostru de aur!... Credea că dacă bătuse pe Hetheeni, n'are să se mai atingă nimeni de el. Intr'o bună zi însă, au năvălit peste noi Cimerienii, și cât ai clipi din ochi, din toată arta Phrygiei, n'a mai rămas nici atât cât aveți d-voastră la Ministerul artelor !..

Ultimele patru cuvinte proprii, răniră din nou

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și tot mai adânc amorul propriu al șefului de serviciu din Ministerul artelor. Totuș, jenat și cu glasul fărîmițat de emoție, Negoiță Prescureanu, riscă o nouă întrebare:

— Dar cine ești d-ta, omule, de știi atâtea lucruri?

— Eu sunt bărbierul Regelui Midas...

Apoi, fără să-i dea timp să se desmeticească:

— Dacă cumva, vreodată, ai nevoe de serviciile mele, nu uita ce ți-am promis... Iți stau la dispoziție cu plăcere.

Negoiță Prescureanu îngână aiurit:

— Mulțumesc... Dar, eu mă servesc singur. Am un aparat american „Gillette" veritabil și o mașină nemțească de ascuțit lamele! Merge admirabil.

Surâsul necunoscutului devine iar ironic:

— Ți se pare că merge admirabil fiindcă așa vi se pare la toți care vă radeți singuri. La cea mai mică picătură de sânge însă, începeți să țipați ca din gură de șarpe. Nu vă dați seamă de adevăr decât după ce vă tăiați beregata. Eu însă rad fără apă, fără săpun și fără lamă de oțel. N'am decât să casc o singură dată gura și... gata. Cât ai clipi din ochi, nu-ți mai rămâne un singur fir de păr în barbă.

Negoiță Prescureanu se sprijine din nou în bastonul său din lemn de corn, și după o matură chibzuire cu sine însuși conchide că necunoscutul ăsta probabil și-a pus în gând să-și bată joc de el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ia ascultă, domnule! De ce continui să faci pe nebunul cu mine? Nu 'nțelegi că te-am priceput din primul moment?... Pe mine nu mă poate înșela nimeni... nici dracul!... Îmi cunosc oamenii mai bine ca dosarele teatrelor minoritare, din serviciul meu...

Necunoscutul îl întrerupe cu un gest de compătimire:

— Fugi că te lauzi... Nu cunoști pe nimeni și nici nu pricepi nimic... Eu îți vreau binele și d-ta mă insulți. De așa ceva, numai un român poate fi capabil. Nu-ți fie teamă că eu nu-ți cer nimic. Nu fac nici un fel de politică. Nici nu urmăresc cine știe ce avantagii. Nu mă gândesc nici măcar la postul d-tale de șef de serviciu în Ministerul artelor... Poți fi liniștit, că ce bănuești d-ta nu e adevărat. Adevărat este numai ce ți-am spus eu. Și eu, să știi că nu-mi calc cuvântul niciodată, fiindcă nu promit decât ce pot face. Și eu, pot face orice fiindcă tot ce fac, nu fac decât din voluptatea adevărului...

Negoiță Prescureanu se simte inundat de un val de mărinimie. Ultimele cuvinte ale necunoscutului l-au înduioșat până la lacrimi. Dar fiindcă nebunul ăsta îl șâcâise așa de rău, șeful de serviciu din Ministerul artelor, nu se poate răsbuna pe el, decât pregătindu-i o despărțire ironică:

— Bine, bine. Îți mulțumesc... Dar dacă o fi să mai am nevoe de d-ta, unde te-aș mai putea găsi?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Oriunde, numai pe calea Victoriei, nu!... Prin Cișmigiu, pe la Băneasa, pe la Ciorogârla, pe la Cernica... pe unde sunt lacuri cu trestii, cu sălcii și cu plopi... Grozav îmi plac frunzele pomilor care când le bate vântul, vorbesc parcă între ele, la fel cu oamenii. Dar bine înțeles, mult mai cuminte decât ei... Vântul și frunzele pomilor, nu mint niciodată. S'o știi dela mine... Cu bine dar, și pe curând...

Îi strânse apoi mâna cu prietenie și o luă la vale pe strada Sfântul Ionică.

*

Negoiță Prescureanu, răsuflă în fine ușurat.

— Uf! Bine că se duse... Probabil că se duce în Cișmigiu ca să se răcorească.

Apoi după ce-și pipăe cravata din nou, își trage manșetele afară din mânecile hainei, își mai trece odată cu batista pe frunte și scrâșnește furios din dinți, gândindu-se că silueta turburător de fină a femeii, dacă ar fi mers tot înainte pe calea Victoriei, s'ar găsi acum pe podul de peste Dâmbovița. Nu-i mai rămânea deci, decât să dea o raită pe la Capșa. Dar cum pierduse noțiunea timpului, Negoiță își vâră mâna în vestă și scoate ceasornicul. Minutarele negre însă, amorțiseră la dousprezece fără douăzeci și cinci!...

— Poftim!... exclamă el plictisit... Mi-a stat ceasul.

Și începe să-i învârtească resortul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In clipa aceea însă, o umbră de om, umbra necunoscutului îl întunecă parcă de-o potrivă şi pe dinafară, şi pe dinăuntru.

Care era ora exactă?... Care din cele patru ceasornice din apropiere, spunea adevărul?... După care din ele, trebuia să-şi potrivească şi ceasornicul lui?...

Instinctiv, Negoiţă Prescureanu îşi ridică atunci ochii spre soare. Dar soarele deşi dogoreşte orbitor, nu-i poate strecura în minte nici o rază de lumină nouă...

Şeful de serviciu din Ministerul artelor îşi dă seama de-abia acum, că nu-i lucru uşor să calculezi timpul după mersul soarelui şi pentru prima oară de când se 'ntâlnise cu necunoscutul, simte în el, isbucnind un prinos de admiraţie sinceră pentru nebunul acesta aşa de savant, care printre multe alte minunăţii, cunoştea şi limbajul soarelui.

In drum spre Capşa, Negoiţă Prescureanu, pare mai trist ca o operă postumă, publicată în ziua aniversării morţii autorului. Şeful de serviciu dela Ministerul artelor, simte că nu mai este acelaşi om fericit ca înainte cu câteva ore, când plecase deacasă îmbrăcat pentru prima oară în costumul său de haine noui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL II

Negoiță Prescureanu n'a putut dormi toată noaptea. Îl obsedase tâlcul celor spuse de necunoscutul care se recomandase: Bărbierul Regelui Midas...

La început, crezuse că are de-aface cu un nebun. Pățania cu propriul său ceasornic însă, îi schimbase părerea. Din clipa aceea, toate orele învrăjbite de pe cadranul ceasornicelor din București și chiar din România întregită, se îngrămădiseră parcă în creerul său, cerându-i să fie puse la punct. Dar cum Negoiță nu era sigur nici măcar de propiul său ceasornic, șeful de serviciu din Ministerul artelor, era nevoit să le suporte la infinit tic-tac-ul lor monoton, ordonat și totuș, falș. Ora autentică — ora soarelui — singura oră în care mai avea încredere, nu i-o putea indica decât bărbierul Regelui Midas, care însă dispăruse fără urmă. Dar pentru Negoiță prezent sau dispărut, nebunul acesta nu putea fi decât același om mare, pentru care calificativul de înțelept, era insuficient.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Şi iată cum convertirea lui Negoiţă Prescureanu, luase peste noapte, proporţiile unui adevărat eveniment istoric. Şeful de serviciu din Ministerul artelor, se identificase fără să-şi dea seama, cu Regele Clovis, după victoria de la Tolbiac!...

De şaptesprezece ani de când era funcţionar al statului, Negoiţă nu recunoscuse de cât superioritatea ierarhică a şefilor săi. De data asta însă, noul Sicambru, se închinase pentru prima oară, în faţa unei superiorităţi de altă categorie.

Negoiţă Prescureanu recunoaşte că există pe lume foarte multe lucruri, de care el este cu totul străin — fie că n'avusese încă timp să le cunoască, fie că-şi dăduse seama că i-ar fi foarte greu să le priceapă. Dar unui şef de serviciu, chiar când ar fi el un excelent funcţionar (cum este cazul de faţă), nu-i poţi pretinde să cunoască pe de rost Evanghelia şi Marea Enciclopedie (neterminată încă), aşa după cum ai pretinde unei Inalte-Prea-Cinstite-Feţe-Bisericeşti (cu litere mari) sau unui academician (cu literă mică). Faptul că directorul său general era mulţumit de activitatea sa biurocratică, îi satisfăcea pe deplin, atât ambiţia lui de funcţionar de carieră, bine notat, cât şi prestigiul său social, cu care se putea prezenta chiar în lumea bună, adică în lumea din afară de minister. La avansări, de altfel, în primul rând, se are în vedere cuvântul directorului general.

Cât priveşte amorul său propriu de bărbat valid şi om de societate, nu că vrea să se laude, dar toţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

colegii lui din minister, știu că se găsește în bunele grații ale domnișoarei Lilly Ionescu, studentă la litere și subșefă de birou cl. II, în aceiași direcție cu el — o fată delicioasă, care-i permite să-i sărute mâna, s'o conducă acasă cu tramvaiul și chiar să-i facă și curte.

Domnișoara Lilly Ionescu este cea mai frumoasă funcționară din Ministerul artelor. Încă opt funcționare la fel cu ea, și ministerul s'ar fi putut muta din strada General Berthelot, direct pe muntele Helicon, fără nici o altă formalitate oficială.

E drept că în minister mai sunt și alte fete frumoase. Pe Negoiță însă nu-l impresionează nici una. Și ca el mai sunt și alți funcționari în minister. Domnișoara Lilly Ionescu este unică. Nici una nu face ca ea atâta senzație când apare în birou și pe nici una din celelalte nu se bat directorii generali, ca să o aibă funcționară în direcția lor. Ba ceva mai mult, un fost secretar general, care în treacăt fie zis, se schimbase odată cu guvernul care-l adusese, o ținuse atașată la cabinetul său personal, tot timpul cât ocupase această înaltă demnitate de subaltern imediat, al locțiitorului lui Apollo în țara românească. Bine înțeles că gurile rele încercaseră într'o vreme să facă oarecare glume de prost gust pe seama ei. Domnișoara Lilly Ionescu însă, nu-și pierduse cumpătul și după ce-i trăsese unui șef de birou o pereche de palme, de răsunaseră până în cabinetul ministrului, nimeni dintre funcționarii ministerului, nu mai îndrăsnise să spună de ea, vre-o vorbă de rău.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pentru Negoiță Prescureanu dar, prietenia intimă cu domnișoara Lilly Ionescu, este mai mult decât o avansare în grad. Avansări poate căpăta orice funcționar destoinic. Prietenia domnișoarei Lilly Ionescu, nu poate onora însă decât pe unul singur — pe Negoiță Prescureanu. Ea îi măgulește amorul său propriu de bărbat bine făcut și îi conservă prestigiul de funcționar select, atât în fața colegilor săi mai mărunți, de la împiegatul simplu până la șeful de biurou cl. I, cât mai ales, în fața superiorilor săi, cu vederi și năzuințe sentimentale mult mai înalte ca ale lui.

Cel mai plouat dintre toți însă, pare a fi chiar directorul său general, pe care domnișoara Lilly Ionescu nu-l poate suferi, deși este nevoită să se închidă cu el în birou, ori de câte ori, au de rezolvat lucrări confidențiale. De la dânsa însă, nimeni n'a putut afla nici cel mai mic secret — nici măcar Negoiță, favoritul său. Domnișoara Lilly Ionescu este discretă ca un adevărat mormânt — un mormânt însă mai vesel și mai frumos ca toate mauzoleurile din Capo-Santo de la Genova, care, după avizul specialiștilor în monumente funerare, de la Ministerul sănătății publice, pare a fi cel mai frumos cimitir din lume.

Iată câteva numai, dintre multele și puternicele motive, pentru care Negoiță Prescureanu se putea considera până ieri, un om fericit.

Din clipa însă, când i-a ieșit în cale bărbierul Regelui Midas, fericirea șefului de serviciu din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ministerul artelor, începuse să se clatine, mai rău ca stâlpii telegrafiei fără fir, a armatei.

Nebunul ăsta nu putea fi un om de rând. Atâta cuminţenie, cinste şi eloçvenţă, Negoiţă nu mai întâlnise până atunci nicăeri — nici în familie, nici la şcoală, nici la minister, nici la Capşa, nici în presa cotidiană, nici în Parlament şi nici chiar în discursul de instalare al noului său ministru care, în treacăt fie zis, nu entuziasmase decât pe gazetarii subvenţionaţi de guvern.

De data asta cel puţin, era sigur că nu se mai înşeală. Necunoscutul din piaţa Palatului Regal, nu putea fi un simplu bărbier, fiindcă bărbierii de obicei, n'au altă calitate decât, aceea poate, că vorbesc mai mult şi mai repede, decât proprii lor clienţi. Adevărul era acesta. Intre profesiunile de bărbier, avocat, doctor în drept, popă de sat sau chiar de oraş, conferenţiar cultural, profesor de morala creştină sau inspector şcolar cu delegaţie permanentă, Negoiţă nu vedea cel mult, decât simple deosebiri grafice, şi atâta tot. Necunoscutul său, dar, nu putea fi chiar bărbier, după cum se recomandase, probabil într'un moment de exces de modestie, şi ceva mai mult; dacă bine-înţeles, înţelepciunea nu cumva este cotată mai puţin decât orice altă profesiune avuabilă. De data asta, Negoiţă se putea mândri cu drept cuvânt, că era fixat definitiv. Dintre toate categoriile de oameni, cu care venise până atunci în contact, nebunul acesta era de bună seamă cel mai cuminte om, dintre toţi aşa-zişii oameni cu scaun la cap.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cine putea fi însă, acest pretins bărbier al Regelui Midas?...

Zadarnic, şeful de serviciu din Ministerul artelor, se trudise întreaga noapte să-şi aducă aminte de numele acestui Rege. In afară de cei doi Regi ai României — Carol şi Ferdinand, — de Napoleon Bonaparte, Victor Emanuel, Frantz Iosef, Ţarul Rusiei, Sultanul Turciei, Şahul Persiei şi Împăratul Chinei, Negoiţă Prescureanu nu mai avea cunoştinţă de nici un alt fost sau actual cap încoronat, în afară bine înţeles de Magnificenţius, împăratul peniţei, pe care însă nu-l putea lua în serios.

Dimineaţa, plecase de acasă spre minister, hotărât să întrebe pe domnişoara Lilly Ionescu. Socotea el, că o studentă la litere, trebue să fie la curent şi cu altfel de nume proprii, afară de cele puse pe petiţiile sosite prin registratură.

De îndată însă ce dădu cu ochii de subalterna sa, Negoiţă simţi că i se pune un nod în gât. Oricâtă prietenie ar fi existat între ei, Negoiţă îşi dă seama că nu-şi poate trăda insuficienţa culturală de care însă, bine înţeles, el personal nu avea nici un fel de vină. De altfel, un şef de serviciu, din ministerul artelor, trebue să-şi păstreze cu orice preţ, mai întâi, prestigiul gradului său ierarhic şi apoi, demnitatea sa personală de colaborator umil dar preţios, al celor hărăziţi de soartă să hodorogească cât mai mult carul statului.

Se hotărăşte dar să încerce mai întâi cu direc-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

torul său general, cu care întreţinea relaţiuni personale, mult mai apropiate de cât permit cele două grade ierarhice în care erau încadraţi conform noului statut al funcţionarilor. Directorul său general însă, nu este funcţionar de carieră, şi ca atare, nu face caz de gradul său ierarhic, pe care probabil l'a acceptat numai din cauza lefei — cea mai mare leafă după acea a secretarului general, care şi ea, vine numai de cât după acea a ministrului.

Directorul său general este, cum se spune „om de litere", adică publică din când în când prin diferite reviste, fie cu plată, fie gratuit, articole despre Eminescu, Creangă, Caragiale, Macedonski şi alţi defuncţi scriitori români, asupra cărora, opinia publică şi cărţile didactice, s'au pronunţat mai de mult. Directorul său general, nu riscă dar să se înşele nici odată. Ba ceva mai mult, Negoiţă îşi dă seama pentru prima oară că directorul său general este un tip în genul bărbierului Regelui Midas... Nu manevrează decât adevărurile controlate. Colegii săi din minister însă, au cu totul altă părere despre el. La Capşa mai ales, se spune bunioară, că este un mare farsor, care face artă, cum ar putea face oricine o paralizie generală, după un şir de nopţi albe, petrecute în tovărăşia femeilor uşoare. Faima lui însă, se datoreşte numai faptului că trece drept mâna dreaptă a ministrului, care în diferite ocaziuni, declarase, fără nici o reticenţă, că el nu se pricepe în artă. Interesele partidului po-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

litic din care făcea parte, îl aşvârliseră însă ca pe o nucă în părete, tocmai la Ministerul artelor. Şi totuşi, în materie de artă, Negoiţă Prescureanu nu recunoaşte decât autoritatea absolută a ministrului său, a cărui semnătură pe actele oficiale îl emoţionează la fel ca şi semnătura domnişoarei Lilly Ionescu.

Pe directorul său general însă îl stimează mai puţin, probabil fiindcă se găseşte în contact cu el mai des. Prietenia lor de altfel, dacă i-a creiat oarecare gelozie printre colegi, i-a ridicat în schimb prestigiul faţă de domnişoara Lilly Ionescu, care îl preferă pe el înaintea directorului. Ceeace nu-şi poate permite dar cu domnişoara Ionescu, poate risca fără teamă cu directorul său general. Pe el îl poate întreba fără să se compromită, cine este bărbierul Regelui Midas... Un director general, este lucru firesc, trebue să cunoască mai multe nume proprii decât un simplu şef de serviciu. Şi afară de asta, directorul său, citeşte regulat ziarul francez „Le Figaro" pe care Ministerul îl abonase în zece exemplare, pentru uzul funcţionarilor superiori şi alte înalte raţiuni de stat.

Iată-l deci hotărât. Negoiţă Prescureanu îşi potriveşte cravata în oglinjoara rotundă pe care o păstrează în orele de birou în buzunarul de sus al vestei sale fantezie, îşi îndreaptă cu tocul frezura deranjată de căldură, pune apoi mâna pe dosarul unei afaceri care trena de vre-o trei luni de zile prin diferitele birouri şi îşi face drum spre cabinetul directorului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ca întotdeauna, directorul general pare absent din birou. Spiritul său însă, și mai ales persistența unui parfum propriu, plutește aproape mereu în tot ministerul. Negoiță încearcă să-și pună în evidență prezența în birou, cu obișnuita sa frază ceremonială:

— Să trăiți, domnule director general !..

— Bună ziua, mă zevzecule!...

„Zevzec" este calificativul cu care directorul general își mângâie funcționarii pe care îi agrează. Deși artist mare, directorul vorbește altfel de cum scrie. Este, cum spune portarul ministerului „bun la suflet și rău la gură".

Negoiță Prescureanu înaintează spre birou, legănându-se ca o baletistă de la Operă. (Pe vremea aceea, Opera ținea tot de Ministerul artelor). Directorul general este bine dispus și șeful de serviciu a lovit-o „în plin" cum se spune la minister și la Societatea funcționarilor publici.

— Când rezolvăm, domnule director, chestia bursierilor dela căminul școalei de arte frumoase?

— Când o fi să ne dea statul parale... Nu ți-am mai spus?... Cu ce vrei să-i plătim?... Cu leafa noastră?...

— Aveți dreptate... Credeam însă, că... poate mai puneți D.v., o vorbă bună pe lângă domnul ministru... să intervină dumnealui la finanțe...

— Ce mă, tu ești nebun? Ce ți se năzări acum cu bursierii dela belle arte?... Vrei să ne dea afară din slujbă?... Vezi-ți de treabă... Nu te-amesteca unde nu-ți fierbe oala...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță Prescureanu prinde ocazia să-și plaseze întrebarea cu pricina.

— Domnule director... Nu vă supărați, dar... Aș vrea să vă mai întreb ceva.

— Chestii de-ale noastre ?.. De minister ?..

— Așa și-așa...

Și șeful de serviciu insistă grațios ca o damă de consumație. (Teatrele de varietăți țineau și ele tot de Ministerul artelor).

— Hai! Spune-odată... Ce e?

— Ceva personal...

— Anume?...

Negoiță Prescureanu, după ce-a depus pe biroul directorului general, dosarul doldora de tot felul de acte, îl mângâe cu amândouă mâinile, ca pe un pântec de genul feminin, tolănit pe plaja de la Mamaia.

— Domnule director general... Eu nu mai mi-aduc bine aminte... Dar Dv., trebue să știți... Cu siguranță, că Dv. trebue să știți cine este ăla... căruia îi zice... bărbierul Regelui Midas...

— Cum ai zis?

Vocea șefului de serviciu, se subțiază ca un imperceptibil bâzâit de muscă:

— Bărbierul Regelui Midas!...

In schimb, vocea directorului general, izbucnește ca explozia de la pirotecnie...

— Ce? N'ai altceva mai bun de făcut?... De bărbieri îți arde D-tale acum?... Abia sfârșiși cu bursierii de la belle arte și-i luași acum pe cei de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la Casa centrală a meseriilor. Tu nu știi că ăștia nu țin de Ministerul artelor?... Ia să faci bine să-ți vezi de hârtiile d-tale în restanță și să nu mai vii la mine cu prostii de-astea.

Și ca și cum și-ar fi dat seama că Negoiță tot n'a priceput ce-i spusese, directorul general mai adăogă:

— Du-te la corporația bărbierilor dacă vrei să știi cine e ăla!...

— Negoiță Prescureanu se îngălbenește și de ciudă și de rușine. Noroc însă că în birou nu se mai găsea nimeni afară de el și de directorul general.

— Și acum, fă bine și șterge-o că am de lucru.

Își aduce aminte însă, ceva foarte interesant și grabnic:

— Ascultă... Ionească a venit?

— A venit, domnule director...

— Cheamă-o 'ncoa, fiindcă o să am ceva de lucru cu ea. Trebuĕ să-i dictez un referat confidențial.

Cu aceiași discreție de biurocrat inferior, cu care intrase, Negoiță Prescureanu iese din cabinetul directorului general și se îndreaptă spre biroul comun al funcționarilor din direcția artelor. Domnișoara Lilly Ionescu îl aștepta, ca și cum ar fi fost prevenită parcă. Negoiță îi zâmbește de departe, apoi ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic extraordinar în cabinetul directorului general, șeful de serviciu se apleacă galant spre urechea subal-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ternei sale adorate și-i șoptește șiret, ca și cum i-ar fi făcut o destăinuire de dragoste:

— Vă poftește domnul Director general la D-sa în birou... Are de lucrat ceva confidențial.

Și Negoiță Prescureanu, după ce urmărește cu privirea pe Domnișoara Lilly Ionescu, până ce dispare pe ușe, cade din nou pe gânduri.

Ce-i spusese el oare, directorului său general, de-l făcuse foc și pârjol, când cu o clipă doar mai nainte, fusese așa de bine dispus?... Nu cumva „Bărbierul Regelui Midas" era o expresie de rușine, care nu trebue rostită decât între prieteni buni și de aceiași condiție socială?...

Faptul că putuse fi necuviincios, fără voe, cu directorul său general, îl neliniștește ca și descoperirea unui falș în acte publice!...

Dar tot gândindu-ne așa, șeful de serviciu tresare deodată și câteva clipe, rămâne țeapăn și stupid ca dulapul arhivei, în care dosarele galbene alternau cu cele verzi. In rafturile feluritelor sale bănueli, se strecurase fără știrea lui, un dosar străin — un dosar de culoare roșie, probabil — care i-ar fi putut compromite cariera, dacă întâmplător, cineva l'ar fi descoperit acolo.

Nu cumva directorul său general, este tot atât de incult ca și dânsul?... Nu cumva, habar n'are nici el, de acest așa-zis bărbier al Regelui Midas?..

Și în ochii lui Negoiță Prescureanu, până atunci plini de cea mai strictă disciplină vizuală pentru diferitele grade ierarhice din minister, aureola de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

mare artist a directorului general al artelor, apăru pentru prima dată, întunecată de un enorm și monstruos semn de întrebare!...

In momentul acela însă, iată că intră în birou Fănică Ulmeanu, inspector general al artelor și conferențiar la catedra de pedagogie de la universitatea din București, alt prieten bun al lui Negoiță.

Ulmeanu este un tip prețios ca un manual didactic legat în piele de crocodil și cu titlul imprimat în litere de aur, dar cu filele netăiate încă. Inspectorul vine foarte rar pe la minister. Protecția unui fost ministru plenipotențiar al țării, îl dispensează de corvoada zilnică a biurocrației românești. Majoritatea timpului, este ocupat cu cercetarea lucrărilor de la seminarul pedagogic, iar restul, cu preschimbarea poliţelor personale pe la diferitele bănci din centrul sau periferiile capitalei. Ulmeanu este vecinic dator cu câte ceva — dator la bănci, dator la prieteni, dator la furnizori, dator la servitori și în fine, dator până și necunoscuților care riscă să-l cunoască fără să bănuiască ce-i așteaptă. De câte ori îți întinde mâna, ești sigur că nu și-o retrage niciodată goală. Și dacă întâmplător nu-ți datorează încă nici un ban, în schimb îți rămâne totdeauna dator cu ceva, fie chiar cu un simplu răspuns.

La vederea lui, Negoiță Prescureanu, respiră ușurat. Cu Ulmeanu, avea să meargă la sigur. La universitate — se gândea el — circulă tot felul de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nume ilustre, nu ca la minister, numai nume de anonimi. Ulmeanu dar, trebue să fie la curent și el, cu starea civilă a pretinsului bărbier al Regelui Midas.

— Bine că venișI, dragă Fănică... Parcă Dumnezeu te-aduse taman la pont.

Inspectorul salută pe funcționarii mai mărunți numai cu câte un gest de mână. Lui Negoiță însă, îi întinde mâna toată — o mână osoasă și rece, ca un clește de scos măsele.

— Eh!... Ce mai e nou pe la voi?...

— Toate's vechi și noui's toate... vorba lui Alecsandri.

— Vorba lui Eminescu, mă prostule!... Nu ți-am spus să nu mai întrebuințezi expresii de care nu ești sigur?...

Negoiță Prescureanu privește jenat în jurul lui. Prestigiul său trecuse printr'un moment extrem de critic. Ce-ar fi fost, dacă vreunul din funcționarii din biurou, ar fi tras cu urechea la cele ce-i spusese Ulmeanu? Noroc însă că inspectorul îl apostrofase pe un ton amical și numai cu vocea pe jumătate. De data asta însă, îl întreabă cu vocea tare:

— Eh!... Spune ce-ai de spus că sunt grăbit.

Șeful de serviciu de la Ministerul artelor, își mestecă fraza în gură. Parcă nu-i mai vine să-l întrebe ce-avusese în gând. Îi este teamă să n'o pățească și cu inspectorul general, la fel ca cu directorul general. Calificativul „general" începe să-l obsedeze ca un glas de cucuvae, prevestitor de ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1968

norocire. Simte însă că Ulmeanu este gata să se enerveze din nou și Negoiță se hotărăște în fine, să caște gura. Fraza îi scapă în vid, ca și bucata de caș din ciocul cioarei, păcălită de vulpe...

— Nu cumva știi tu, mă Fănică... cine este ăla... bărbierul Regelui Midas?

Ulmeanu se înțepenește în picioare, ca un paratrăsnet în turla unei biserici gotice și fără să stea o singură clipă pe gânduri, răspunde fulgerător:

— Nu ți-e rușine să mă 'ntrebi porcării deastea? M'ai văzut tu pe mine vreodată în compania bărbierilor?... Pe mine să mă 'ntrebi, dacă vei să știi cine este, un Jean-Jacques Rousseau,... un Pestalozzi... un Comenius... un Herbert...

De ce-i fusese teamă, nu scăpase.

Negoiță Prescureanu încearcă să-l potolească, gudurându-se pe lângă el, ca un cățel lihnit de foame.

— Nu te supăra, nene Fănică!.... Zău așa!... Că doar n'am vrut să te insult...

— Așa vorbești tu cu mine?... Tu nu știi cine sunt eu?...

— Ba tocmai fiindcă știu... Credeam că D-ta ești mai la curent cu numele proprii decât domnul director general.

Ulmeanu surâde ironic, dar și generos în același timp.

— Apoi eu și el, tot una suntem?... Eu profesor universitar și el un biet sgârie hârtie.. Așteaptă numai să vină ministru cine știu eu, și-ai să vezi cum o să-l retrogradez!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi Fănică Ulmeanu, continuă să-şi verse furia pe directorul general, care bine-înţeles, nu era de faţă.

Mulţumit că a scăpat uşor, Negoiţă Prescureanu îşi vâră capul într'un dosar voluminos, pe care începe să-l răsfoiască grăbit, cu dexteritatea ochilor lui obişnuiţi să citească mai mult peste rânduri, de cât printre rânduri.

De data asta însă, ochii şefului de serviciu de la Ministerul Artelor, parcă lăcrimează de ciudă. Trecuseră douăzeci şi patru de ore, de când fusese acostat de necunoscutul din piaţa Palatului Regal şi pentru el bărbierul Regelui Midas, era încă tot un mare... anonim.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL III

La restaurant, Negoiță Prescureanu nu poate nemeri nici un fel de mâncare să-i placă. Inebunise bucătarul, sau bărbierul Regelui Midas, îi atrofiase simțul gustului?

Toate mâncările obișnuitului său „menu-fix" fuseseră parcă preparate cu sare amară sau cu praf verzi pentru stârpit gândacii. Supa cu găluști de gris, papricașul de pui de găină, vrăbioara de văcuță, compotul de vișine proaspete și chiar suplimentul — cafeaua turcească „glichion vrasto" stropită cu un pic de jamaică veritabilă, — toate erau parcă altfel de cum fuseseră până atunci. Ba ceva mai mult, până și „Regala specială R. M. S." pe care o aprinde după masă, îi pare umplută cu praf de pușcă. De frică să nu-i facă explozie în gură, o aruncă și aprinde alta.. apoi alta... și tot așa, una după alta, până ce sfârșește pachetul. Țigările însă, sunt toate la fel. Miroase a pucioasă și sfârâe ca niște rachete de artificii pentru 10 Mai.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şeful de serviciu din Ministerul artelor, simte că este cel mai nefericit om de pe lume. Cu o zi înainte, pornise de-acasă radios ca un lan de grâu în văpaia soarelui de amiază şi acum iată-l mohorât şi sinistru ca o margine de prăpastie carpatină, într'un miez de noapte, fără lună şi fără stele. Bărbierul Regelui Midas, îi turburase deopotrivă şi mintile şi stomacul.

*

Dezolat ca niciodată până atunci în viaţa lui monotonă, corectă şi ideală, Negoiţă Prescureanu, se scoală dela masă şi o porneşte gânditor spre Capşa. In momentul de faţă, Capşa este pentru el ceeace în vechime, erau pentru omenire coloanele lui Hercule. Imaginea celebrei cafeneli, cu vecinica prezenţă la masa din fund, a bunului său prieten Iorgu Mătăsaru, îi luminează pentru o clipă mintea şi-i împrospătează speranţa în ceeace nu mai îndrăsnea să mai spere. După douăzeci şi patru de ore, formate dintr'un post-meridian, o noapte întreagă, şi un ante-meridian, Negoiţă Prescureanu respiră în fine, uşurat de greutatea enormei pietre de moară, ce se lăsase pe sufletul său candid şi neturburat până atunci, decât, cel mult, de imagina drăgălaşei domnişoare Lilly Ionescu.

Negoiţă se gândeşte:

— Dacă n'o şti nici Iorgu Mătăsaru, cine este bărbierul Regelui Midas, s'a sfârşit cu mine. Nu-mi mai rămâne decât o singură soluţie — o soluţie însă împărţită în două: Mărcuţa sau Morga!...

Adevărul este că Iorgu Mătăsaru, nu este un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr-1901-1932

„oarecine". Este „cineva". E drept că nu este un rentier, dar nici un salariat al statului, un biet funcționar inferior la ordinele atâtor superiori în fața cărora simți cum te micșorezi, ba câteodată, chiar cum dispari aproape complect. Iorgu Mătăsaru este un om liber, un licențiat în drept de la Iași, unde întâmplător în anul acela, președintele comisiunei de examinare, fusese un unchi al lui, un celebru jurisconsult și vechi boer moldovean, care pe vremuri se bucurase de prietenia intimă a unui Mihail Cogălniceanu, Costache Negri, Vasile Alecsandri și a altor iluștri defuncți cu nume însă, mai puțin sonore.

Deși pretinde că este și el, tot viță de boer moldovean, cum se spune: „get-beget, coada vacei", Iorgu Mătăsaru nu mai vrea totuși, s'audă nimic nici de Iași, nici de Moldova. Desgustat de ușurința criminală, cu care vechile familii moldovenești cedează pe zi ce trece, stăpânirea cetății de scaun a lui Vodă Lăpușneanu, moldovenilor de origină mai nouă (cetățeni români, tot așa de buni — e drept — dar cu nume și mai ales cu sentimente cam dubioase) Iorgu Mătăsaru s'a stabilit pentru totdeauna la București. După ce și-a făcut stagiul mai întâi la „Colaro", apoi la „Imperial" la Papa Kubler și mai pe urmă, la „Terasa Oteteleșeanu" Iorgu și-a fixat definitiv prezența personalității sale la Capșa, ca și un general de corp de armată, peste galoanele căruia, nu se mai poate adăoga — lucru de altfel imposibil — de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cât galonul unic al Regelui, șeful suprem al armatei. Aci este, cum s'ar zice, ca „la el acasă". Naționalist integral, deși de câte ori are ocazia, afectează în mod agresiv cea mai pronunțată nuanță de regionalism moldovenesc, Iorgu este prototipul omului desrădăcinat. Pentru cei care nu-l cunosc încă bine, Iorgu strălucește ca un adevărat stâlp de foc. Nu este însă, decât un simplu stâlp de cafenea. Și totuși Negoiță Prescureanu îl admiră așa cum pare a fi, nu cum este în realitate. N'a făcut nici odată caz de amorul propriu exagerat al bunului său prieten, și mai ales nu i-a destăinuit nici odată bănuiala împărtășită de altfel, de toată lumea, cum că Mătăsaru n'ar fi moldovean curat, ba ceva mai mult, nici chiar român adevărat. Pentru el, Iorgu Mătăsaru, a fost și este ceeace continuă să fie. Este, cum îi zic prietenii, același „Conu Iorgu" cel mai reprezentativ cetățean al României întregite și cel mai zgomotos client al cafenelei Capșa, unde se consideră ca împământenit pe un lot de 10 Ha. de pământ arabil, ca și oricare alt soldat român, scăpat cu viață din ultimul războiu. Conu Iorgu însă, nu vrea să-și mai aducă aminte că a făcut războiul. In locul insignei de cavaler al „Coroanei României" pe care n'a putut-o obține „cu spade" fiindcă a luptat numai la partea sedentară, Mătăsaru și-a înfipt la butonieră o simplă cocardă roșie, care dacă n'ar avea cusută pe ea, o balanță de aur, insigna justiției imanente, ar părea coloarea „Legiunii de onoare" pe care o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdu 1901-1932

așteaptă zadarnic de la marii săi prieteni din Franța, cu care a făcut cunoștință în timpul războiului. Conu Iorgu nu are însă numai butonieră. Mai are și cărți de vizită, cu titlul de „avocat" dar fără adresă. Ca și cocotele „en vogue" pe care le întâlnești oriunde, și oricând simți nevoe de ele, tot așa și Conu Iorgu, îți iese în cale totdeauna, fără să mai fie nevoie să-l cauți. Iorgu Mătăsaru este un fenomen, care se perpetuiază parcă, dela facerea lumii. Plutește peste tot ca și Duhul sfânt!.. Gurile rele pretind însă, că nimeni nu l-a văzut pledând nici măcar la judecătoriile de pace. Și totuș, Conu Iorgu, face aproape zilnic, tot felul de afaceri, dar numai cu ovreii, a căror majoritate, în treacăt fie zis, sunt tot un fel de moldoveni de viță veche, ca și grecii și armenii, pe care Conu Iorgu jură că nu i-a avut niciodată clienți. Iorgu Mătăsaru însă, este un om bine crescut. Nu-și trădează nimic din ce l-ar putea clătina din vârful piedestalului pe care s'a înfipt ca un drapel național, pe un edificiu oficial. Naționalismul său integral, cochetează deci la nevoe, chiar cu cel mai ridicol spirit de regionalism. Dar mai presus de toate, după părerea unanimă a prietenilor, a clienților dela Capșa și a întregii prese românești, Conu Iorgu este cel mai savant client al cafenelei, pe care simpla lui prezență o transformă într'o adevărată Academie de înalte studii politice, sociale, economice, științifice, istorice, artistice și chiar oculte...

Cluj Biblioteca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iată motivele pentru care Negoiță Prescureanu își pusese ulima sa spreanță în Iorgu Mătăsaru.

*

La ora aceia însă, în cafenea nu este aproape nimeni. Conu Iorgu, nu venise încă. In schimb, la o masă de lângă ușe, Grigore Tudoraș, un alt prieten al lui Negoiță, soarbe încruntat cu un pai, dintr'un mazagran. De când a aflat că mazagranul își trage origina de la localitatea cu acelaș nume unde francezii au bătut pe turcii din Algeria, Grigore Tudoraș nu mai bea nici cafea turcească, nici svarț nemțesc. Din cauza nervilor însă, și mai ales din cauza căldurii excesive, clientul consumă mai mult din pai, decât din băutura istorică și răcoritoare.

Negoiță Prescureanu salută ceremonios, așa cum obișnuiește totdeauna să-și pună în valoare prezența sa modestă și să-și reînoiască contactul zilnic cu cei câțiva prieteni ai săi, mai de seamă. Se așează la masă, în fața lui Tudoraș și fiindcă deocamdată nu știe cum să înceapă, așteaptă să-și vadă prietenul dând gata, odată cu mazagranul și paiul din gură.

Ca și Iorgu Mătăsaru, Grigore Tudoraș este tot moldovean și tot om cu carte multă. El personal îi respectă pe amândoi deopotrivă, nu atât însă, fiindcă sunt moldoveni, cât mai ales, fiindcă sunt oameni cu reputația stabilită și știu să spună lucruri așa de frumoase, că te fac să rămâi cu gura

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/

căscată, chiar când întâmplător, ai mesteca în ea, vreo consumaţie. Amândoi parcă ar fi doi fraţi gemeni la creer. Negoiţă însă, care de când vorbise cu bărbierul Regelui Midas, începuse parcă să cunoască şi el o mulţime de lucruri noui, îşi dă seama de data asta, că distanţa dintre ei, este tot aşa de mare ca de la Capitoliu la stânca Tarpeană. Majoritatea prietenilor comuni, e drept că preferă pe Iorgu Mătăsaru, ca fiind boer de viţă mai veche. Din diferitele discuţii la care asistase ca simplu chibiţ, aflase că strămoşii lui Mătăsaru fugiseră din Insula Chefalonia pe vremea luptei dela Lepante (anul 1571) şi că debarcaseră pe pământul Moldovei, sub domnia lui Ştefan Vodă cel Mare şi Sfânt. Strămoşii lui Tudoraş însă, se coborîseră pur şi simplu în Moldova, din Podolia, abia în secolul trecut. După părerea unanimă, dar, Iorgu este un clasic mediteranian, pe câtă vreme Tudoraş nu este decât un expresionist nordic.

La cafenea însă, clienţii sunt egali ca şi oamenii în faţa morţii. Relaţiile dintre prieteni, mai ales, sunt aceleaşi. La început, vorbeşte unul şi ascultă celalt. Apoi, vorbeşte cel care ascultase şi ascultă cel care vorbise. Şi tot aşa mai departe, discuţiile se repetă la fel, ca şi anunţurile luminoase din piaţa Teatrului Naţional. De data asta însă amândoi se privesc întrebători, ca doi surdo-muţi care nu posedă încă la perfecţie toate semnele alfabetului lor convenţional. Nici unul parcă, nu are curajul să-şi pună în mişcare fălcile dilatate de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căldură. Totuș, Negoiță Prescureanu se hotărăște să înceapă el.

— Căutam pe Conu Iorgu... Nu l'ai zărit cumva ?...

Tudoraș însă nu prea face haz de Mătăsaru. I se pare că i-a uzurpat reputația de care se bucura în cafenea, înainte de invazia mitocanilor la Capșa. Din cauza asta, a devenit gelos ca o femee bătrână și nervos ca o sonerie electrică într'un apartament încuiat de stăpânii care au plecat la băi. Când aude pronunțându-se numele lui Iorgu Mătăsaru, Grigore Tudoraș, strâmbă mai întâi din nas și pe urmă își dă drumul înfuriat. Când discută, parcă e un câine care latră. Își mănâncă frazele și își clănțăne dinții ca niște castagnete spaniole. Din cauza asta, și-a pierdut aproape toți dinții. Cum n'are însă nici un prieten dentist, așteaptă mai întâi să învețe și el meseria asta, ca să și-i poată pune singur. Intrebările și răspunsurile lui Tudoraș, sunt totdeauna scurte și acidulate. De data asta dar, cu atât mai mult se găsește la largul său, cu cât nu e nevoit decât să răspundă:

— Ai venit prea de vreme, stimabile... Conu Iorgu nu s'a sculat încă.

Negoiță Prescureanu își aduce aminte, abia atunci, că prietinul lor comun, Conu Iorgu, duce o viață cu totul aparte decât a celorlalți muritori de rând. In lipsă de procese sau altceva mai bun de făcut, Iorgu Mătăsaru cutreeră toată noaptea prin localurile de petrecere în tovărășia altor prie-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tini mai cu dare de mână, se culcă dimineața după cântatul cocoșilor și nu se scoală decât după amiază, după ce restaurantele încep să se golească de clienți. Nu-i place să mănânce cu nimeni alături decât atunci când i se plătește masa de alții. Când și-o plătește el, mănâncă totdeauna singur. Negoiță Prescureanu dar, e nevoit să-l mai aștepte încă. Dar cât ?.. O oră, două... N'are nici o importanță. Iorgu Mătăsaru te găsește chiar când nu-l aștepți.

Ca să-i treacă de urât, Negoiță încearcă să aducă vorba de marele eveniment al zilei — premiile literare din anul acela — care probabil că-l interesau și pe Tudoraș.

— Văzuși ce bine se'nvârtiră scriitorii noștri ?.. Câte o sută de mii de lei, fiecare...

— Care scriitori ?..

— Scriitorii premiați... Unul pentru poezie și altul pentru proză...

— Poezie și proză ?.. Mofturi !.. Hârtie maculatură...

— Ce-are a face ? Dacă le rentează, bravo lor !..

— Asta e rentă ?.. O sută de mii de lei ?.. Pomană curată... Renta, s'o ia în fiecare an, dacă sunt scriitori adevărați. Niște inculți... Abia știu să se iscălească... Să le fie rușine... Să vină la mine să-i învăț eu cum se scrie...

— Lasă că și ei scriu destul de bine... Pentru cititorii din țara noastră, ce vrei mai mult ?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Știu eu ce vreau!... Vreau, fiindcă pentru mine, nu-i destul... Așa a scris Dante ?... Așa a scris Goethe ?... Așa a scris Victor Hugo ?...

Negoiță Prescureanu tresare deodată de bucurie. Dar nu din cauza proastei păreri pe care Tudoraș o are despre scriitorii români, ci la ideea ce-i sugerează cele trei nume proprii, pe care le aude pentru prima oară în viața sa. In sufletul său, perspectiva unei speranțe noui, se deschide mai largă și mai lungă, ca tot Bulevardul Elisabeta dela Cercul militar, până la Palatul Cotroceni. Negoiță se gândește să-l întrebe pe Tudoraș, cine este bărbierul Regelui Midas. Oare nu este și el, un om tot așa de cult ca și Conu Iorgu ?.. Dacă poate face o economie de două ore, de ce n'ar face-o ?..

Și iată-l aruncându-se în neantul științei lui Tudoraș, ca și un bolnav biblic în Scăldătoarea oilor.

— Apropos, dragă... Tu trebue să știi cine este tipul ăla... Unul care pretinde că ar fi bărbierul Regelui Midas...

Din cauza emoției însă, Negoiță Prescureanu pronunțase fraza, în felul sentințelor oracolului dela Delphi.

Tudoraș se încruntă și scoate din gâtlej, un hârâit de ascensor stricat:

— Midas ?.. Minciună ! Escrocherie ! Nu știi că bărbierul Regelui este Lazăr Popovici ?.. Du-te la Fundația Carol I și citește pe geam... Vitrina din colțul pieței cu strada Clemenței. (Pe vremea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acea prăvălia Lazăr Popovici era instalată în localul Fundației).

Negoiță Prescureanu își dă seama că n'a nemerit-o nici de data asta.

— Ce tot vorbești, omule, de escrocherii ? De unde o scoseși că e vorba de bărbierul răposatului Rege Carol ?..

Tudoraș holbează ochii și bate cu pumnul în masă, ca să pară că tot el are dreptate.

— Las' că eu știu mai bine ca tine, cum este.

— De geaba, că n'ai înțeles cum este... Este vorba de bărbierul Regelui Midas... Midas este numele Regelui, nu al bărbierului...

Tudoraș se enervează și mai tare. De data sta, paiul cu care sorbise din mazagran până atunci, i-a dispărut cu totul, în gură. Cuvintele îi pârâe, ca o morișcă dela Moși.

— Midas ?.. Nu există !.. Nu cunosc... S'o spui lui Mutu de la Manutanță, nu mie... Midas ? Ce fel de nume este ăsta ?.. Și încă nume de Rege ?.. Ești un caraghios ! Àsta e rege de operetă, nu e rege adevărat... Asta e literatură proastă... Literatura premiaților cu premiul național... Literatură expresionistă... futuristă... dadaistă... aiuristă...

Desperat, Negoiță Prescureanu încearcă să-l potolească. Tudoraș continuă însă, din ce în ce mai sgomotos, ca și cum ar fi vrut să se facă auzit, în lipsă de clienți, cel puțin de chelnerii cafenelei.

— Asta e literatura dv. de la Ministerul artelor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță Prescureanu, încearcă să se scoale de la masă, hotărît să părăsească imediat cafeneaua. Nu-i convine să fie de față când se aduc insulte Ministerului din care face parte și el. Gurile rele, ar putea raporta ministrului scena dela cafenea, altfel de cum se petrecuse în realitate. Și doamne ferește, mai văzuse el, funcționari retrogradați fiindcă fuseseră bănuiți, că fac altfel de politică decât aceea a ministrului din vremea aceia.

In momentul acela însă, Tudoraș tace brusc, ca și cum o paralizie fulgerătoare, i-ar fi înțepenit fălcile.

Ce se petrecuse fusese o adevărată minune. Până atunci se discutase numai în numele tatălui și fiului. De data asta, picase și duhul sfânt.

Contrar obiceiului său de ani de zile, mahmur ca o căpiță de fân plouată și cu bastonul său de „rotin" veritabil, atârnat de braț, Iorgu Mătăsaru, își face intrarea în cafeneaua Capșa, la ora două și douăsprezece minute.

Negoiță Prescureanu răsuflă din nou ușurat. Răsuflă fericit, mai întâi fiindcă îl vede pe Iorgu Mătăsaru sosind la timp, și al doilea fiindcă nu e de față și bărbierul Regelui Midas, ca să controleze ora exactă când Conu Iorgu catadixește pentru prima oară în viață să se învingă pe sine însu-și.

In sfârșit!... Sosise omul providențial, care trebuia să hotărască în mod definitiv, de soarta unui nou Prometeu. Iorgu Mătăsaru era singura ființă, care l-ar fi putut scăpa din ghiarele vultu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rului cu chipul de om și meseria de bărbier al Regelui Midas.

Tudoraș, parcă intrase în pământ. Se prefăcea că citește un ziar și din când în când, abia își mai arunca ochii pieziș, spre cei doi prietini care se așezaseră ca de obicei, la masa cea mare din fundul cafenelei.

Nerăbdător, Negoiță Prescureanu se hotărăște să suprime orice introducere convențională și inutilă. Știa el mai de mult, de la un prieten al său, profesor de limbă latină, la liceul din Pomârla, că Cicerone îl da gata pe Catilina numai cu discursuri începute „ex abrupto".

— Dragă Iorgule... Dragă Coane Iorgule... Iorgule, sufletelul meu... Să știi că am venit, expres pentru tine... Tu ești ultima mea speranță... Cea din urmă noapte a lui Mihai Viteazu... Să nu mă lași mă... că se 'ntâmplă moarte de om... nu altceva... Ascultă ce-ți spun, că e lucru serios.

Iorgu Mătăsaru, îl ascultă privindu-l cu gravitatea exotică și bănuitoare, a unui papagal care aude un om vorbind tot așa de bine ca și el.

Conu Iorgu, nu prea este bine dispus. Pierduse un proces, sau mai bine zis, se sculase prea târziu, și până să ajungă la tribunal, procesul fusese amânat în lipă de apărător. Dar procesul, ca procesul!... Un proces amânat, se mai poate câștiga și peste câteva luni. Onorarul amânat însă, lasă urme mai adânci chiar, ca un proces pierdut definitiv în ultima instanță.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/r1901-1932

Avocatul şi şeful de serviciu din Ministerul artelor, stau acum unul lângă altul, pe canapeaua verde cu droturile muzicale ca un claksqn de automobil.

— Iorgule dragă... Ai putea să-mi spui tu cine este...

Dar conu Iorgu nu-i dă răgaz să-şi sfârşească fraza şi-i înţepeneşte gura cu o privire ascuţită şi lungă, cât o lancie de roşior.

Negoiţă tace o clipă, dar se reculege imediat.

— Iată, mă Iorguţule, de ce este vorba... Ce ştii tu despre bărbierul Regelui Midas ?..

Conu Iorgu, continuă să stea ţapăn ca statuia Libertăţii de la intrarea portului New-York. Îl măsoară numai cu ochii micşoraţi pe sub gene şi cu o strâmbătură de buze imperceptibilă, dar plină de un profund dispreţ şi suveranitate.

— Ia ascultă, mă, scârba dracului !.. De când ţi-ai luat nasul la purtare, să-mi pui mie întrebări ca la examen ?..

Negoiţă Prescureanu simte cum începe să se decoloreze la faţă ca chipiul de campanie al răposatului Rege Carol I.

Dacă nu poate afla nici de la Conu Iorgu, cine este bărbierul Regelui Midas, chiar că nu mai are de ce trăi. Greutatea însă, este că va trebui să-şi facă seama singur...

Îşi bemolează dar, vocea, şi o ia de-a capo:

— Nu te supăra mă, Iorgule dragă, că nici prin gând nu-mi trece să te pun, tocmai pe tine la exa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

men. Parcă eu nu știu că tu ești mai tare ca toți dascălii din lume !.. Am însă nevoe neapărat de tine... Vreau să știu și eu, cine este bărbierul Regelui Midas... Să-mi crape ochii, dacă nu-ți vorbesc serios...

Dar conu Iorgu nu vrea să se lase convins, nici în ruptul capului.

— Faci pe șmecherul cu mine ?.. Umbli să mă tragi de limbă ?.. Te-ai uitat în oglindă ?.. Ai tu mutră de examinator, vită încălțată ?..

Pe obrajii lui Negoiță Prescureanu, sudoarea începe să se prelingă ca ploaia în Pinacoteca Statului, (Pinacoteca ținea pe vremea aceea, tot de ministerul artelor).

— Iorgule dragă !..

— Hai, Hai !.. să nu fii obrasnic, fiindcă pe urmă... știi tu ce se 'ntâmplă... Nu mă cunoști de ieri, de alaltăeri !..

Naufragiul începe să se precizeze. Negoiță se simte pierdut. Pe apă, sau pe uscat, sfârșitul lui, nu poate fi decât același. Are să moară fără să știe cine este bărbierul Regelui Midas. Și curiozitatea asta stupidă, are să-i grăbească sfârșitul vieței în floarea vârstei. O să fie îngropat cu un dric alb, dric de flăcău fără noroc. Ministerul are să-l șteargă din statele de leafă pe vecie. Familia căreia i-a cam pierdut de urmă are să-i încaseze leafa cu anticipație pe trei luni. Colegii au să facă o colectă pentru o coroană de flori artificiale. Pe domnișoara Lilly Ionescu are s'o conducă alt șef de serviciu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acasă. Fănică Ulmeanu n'are să ia parte la înmormântare, fiindcă o să fie, ca de obicei, ocupat la seminarul de pedagogie, iar directorul său general are să-i țină un discurs de câteva cuvinte bine simțite, din care însă — singura lui mângâere postumă — va lipsi pentru prima oară, cuvântul „zevzec" cu care îl întâmpinase în fiecare dimineață, cât fusese în viață și în slujbă la Ministerul artelor.

Și ca și cum și-ar fi comandat propriul său parastas, șeful de serviciu de la Ministerul artelor, țipă tare ca să-l audă toți clienții:

— Chelner !.. O înghețată „melange"...

Apoi întorcându-se spre Mătăsaru, calm și aproape la ureche:

— D-ta ce iei, coane Iorgule ?.. Plătesc eu !..

Iorgu Mătăsaru clipește din ochi, ca o stea de mărimea a treia, la orizont. Cum era cald, și venise pe jos de la Palatul de justiție, avocatul nu avusese vreme să se răcorească. Oferta șefului de serviciu, îl remontează. Cum e foarte sensibil la atențiile prietenilor, conu Iorgu se lasă foarte ușor „cinstit". Își linge dar buzele cu plăcere și comandă și el la fel aceiași consumație răcoritoare. Își încrucișează apoi mâinile pe vesta cu ultimii nasturi descheiați, oftează preocupat de cine știe ce nouă și mare nedumerire, apoi vârându-și un deget prin deschizătura cămășii, începe să se scarpine zâmbind la buric.

Negoiță Prescureanu încearcă atunci o ultimă tentativă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Râzi, mă Iorgule !... Râzi de mine ! Şi binemi faci... că aşa mi trebue... că prea sunt prost... prea am multă încredere în tine... în mintea şi în sufletul tău... Parcă numai tu ai fi pentru mine pe lume... Parcă numai tu ai şti cine este bărbierul Regelui Midas !..

Conu Iorgu se abureşte uşor la figură, ca o oglindă într'o cameră de bae supra-încălzită. Tace din gură însă, de teamă ca nu cumva, o nouă discuţie, să nu-i pericliteze plata înghețatei „melange" pe care Negoiță i-o oferise cu atâta mărinimie.

Alături de el, Negoiță se frământă neputincios să-i scoată cel mai mic cuvânt din gură. Pentru prima oară în viaţa sa, şeful de serviciu din Ministerul artelor, simte voluptatea crimei interzise de porunca a şasea din Tablele legei. (Cultele ţineau tot de Ministerul artelor pe vremea aceea). Dacă în clipa aceea, s'ar fi găsit cu el, singur într'o pădure, cu siguranţă că l-ar fi strâns de gât, fără cel mai mic pic de milă. La Capşa însă, nu se putea da în spectacol, mai ales că Tudoraş i-o luase înainte şi timp de cinci minute, urlase a cobe ca un câine la lună. Incearcă dar să-şi potolească ciuda cu speranţa că mai târziu sau poate chiar mai curând decât bănueşte, o să-l găsească în dispoziţii mai bune, ca să-i poată smulge secretul identităţii necunoscutului, ce se prezentase bărbierul Regelui Midas.

*

După ce sfârşeşte înghețata, Iorgu Mătăsaru se scoală de la masă şi-l întreabă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vrei să mergi cu mine până la Socec?.. Mă duc să mă interesez de o carte franceză, o carte rară pe care am comandat-o expres de la Paris.

Cum în momentul acela, nu avea nimic mai bun de făcut, bietul Negoiță, răspunde foarte binevoitor:

— Merg... Așteaptă numai să plătesc consumațiile.

Pe calea Victoriei însă, deși aproape lipiți unul de altul, cei doi prieteni, merg parcă, de câte unul singur. Nici nu se privesc, nici nu-și vorbesc. Amândoi își continuă drumul tăcuți ca după un dric invizibil, în care s'ar fi găsit o rubedenie comună. Să-i fi întâlnit cineva trăgându-și picioarele după ei așa mohorâți și bătuți parcă de Dumnezeu, ar fi jurat că sunt „Cei doi grenadiri" ai lui Heine *„die waren in Russland gefangen"*.

În librăria Socec, cei doi prieteni, pătrund solemn ca pe poarta unui cimitir, pentru a-și lua rămas bun dela răposatul, chiar pe pragul locașului de veci.

Vara mai ales, în librăriile din București, nu prea este aglomerație. La drept vorbind, nu prea este niciodată. Iarna totuși, librăriile sunt mult mai frecventate. Nu e vorba însă de clienții serioși, și de elita așa-zisă a intelectualilor, care neavând unde să se încălzească, preferă să cutreere librăriile decât cafenelele sau sălile de așteptare dela cinematografe.

Vara însă, vânzătorii librăriilor, cască singuri,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe după rafturile pline numai cu cărți cercetate de clienții onorifici din iarna trecută, iar vânzătoarele, când n'au nici un rendez-vous cu vre-un client serios, își dau cu „rouge" pe buze și pigulesc câte-o frază mai picantă din „La Garçonne" a nu importă cărui autor de mare tiraj...

La Socec, intrarea de-odată și neașteptată a celor doi clienți, produce oarecare senzație. Clienții noștri însă, sunt numai presumtivi, așa cum sunt anume moștenitori de tron.

Iorgu Mătăsaru, după ce caută cu ochii rayonul cărților franceze, cască gura și cu vocea lui tărăgănată de om blazat și obosit de prea multă lectură, abia silabisește parcă:

— Dă-mi te rog, un dicționar Larousse, ediția mică, ilustrată.

Dar vânzătoarea cu părul roșcat, și cu dinții agresivi, îi face semn cu mâna spre dreapta.

— Alături, vă rog... la cărțile didactice... Aici n'avem decât literatură... Ultimele noutăți ale Parisului.

Iorgu Mătăsaru, se umflă în hainele lui de dril kaki, ca un curcan în pene și mormăie ceva în limba franceză, probabil pentru a nu vexa pe vânzătoare, care este româncă.

La rayonul cărților didactice în schimb, sunt numai vânzători de sex masculin.

Conu Iorgu repetă comanda, de data asta cu mai multă prestanță. Didactica de altfel, este o specialitate intelectuală mult mai gravă, deși mai puțin utilă decât literatura.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din raftul tixit de cărți cu cotoare multicolore, apare un volum gros de un lat de mână. Iorgu îl pipăe cu oarecare reticență și-i studiază cu foarte multă luare aminte coperta de pânză colorată în roșiu, alb și roz. Parcă ar studia un proces important și rentabil, procesul figurii de pe copertă — o fată cu părul vâlvoi, care suflă într'o floare de păpădie, ca să ilustreze deviza casei editoare *„Je semme à tout vent"* imprimată cu litere mai groase.

— O vezi ?... exclamă conu Iorgu... Asta știe mai multă carte decât voi toți, dela Ministerul artelor.

Deocamdată Negoiță Prescureanu nu bănuește nimic din intențiile lui Iorgu Mătăsaru. Îl urmărește numai cu ochii, cum răsfoește dicționarul, admirând planșele colorate și filele roșii ale suplimentului cu locuțiuni străine și scrâșnește din dinți de teamă să nu care cumva să-i scape vre-o întrebare care l-ar putea supăra din nou.

După un timp destul de îndelungat, Conu Iorgu îl întrebă:

— Or, cum zici că-l cheamă pe bărbierul Regelui Midas ?

Negoiță Prescureanu se trezește parcă din somn.

— Dar de unde vrei să știu cum îl chiamă ?.. Știu numai că el așa își zice: Bărbierul Regelui Midas.

Conu Iorgu, mormăe din nou câteva cuvinte, pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

care nu le aude de cât el, apoi cu voce tare, adaogă:

— Atunci trebue să-l căutăm la litera M... la să vedem... M.. M.. Ma.. Me.. Mi.. Mi.. Michel Ange.., Michelet.... Michigam... Micromegas... Midas... Midas, Regele Phrygiei...

Lui Negoiță Prescureanu, i s'au rupt parcă băerile inimei. Strigătul lui de bucurie, mai sonor ca „Talassa" celor zece mii de Greci, trezește din somn pe toți vânzătorii din librăria Socec.

— Ăsta e! Midas, Regele Phyrigiei!..

Conu Iorgu, dă din cap cu obișnuita lui nuanță de autoadmirație.

— Știam eu, că ăsta trebue să fie!.. Ai avut noroc cu mine, că altuia, cui dracu îi mai da în gând ce trebuia să facă!..

Potolind, apoi cu un gest plin de autoritate, entuziasmul deplasat al bietului Negoiță, Conu Iorgu începe să traducă textul francez cu voce tare:

„A trăit prin secolul VII înainte de era creștină. Se povestește că la un concurs muzical, la care zeul Pan cânta din nai, iar zeul Apollo din liră, Regele Midas a acordat premiul întâi cu cunună zeului Pan care îi era prieten. Revoltat de judecata părtinitoare a Regelui Midas, zeul soarelui l-a blestemat să-i crească urechi de măgar, ceeace s'a și întâmplat, fiindcă numai un măgar mai putea judeca la fel ca Regele Midas. Desperat de ce i se întâmplase, Regele încercă să-și ascundă infirmitatea ruşinoasă față de supușii săi. Băr-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bierul Regelui însă, descoperi secretul şi dădu fuga în piaţa palatului regal să-l facă cunoscut poporului. Dar de teama pedepsei regale bărbierul renunţă la planul lui pentru un moment. Chinuit totuşi de voluptatea adevărului, pe care numai el o cunoştea, bărbierul şi a doua zi afară din oraş, făcu o groapă în pământ şi aplecându-şi gura spre pâlnia ei, strigă din toate băierile inimii: „Regele Midas are urechi de măgar!" Apoi se întoarse în oraş, uşurat că se descărcase de tot ce avea de prisos pe suflet. A doua zi, însă, din groapa aceea, crescură trei trestii gemene de baltă, care de câte ori bătea vântul în ele, repetau trecătorilor secretul destăinuit de bărbier, adică: „Regele Midas, are urechi de măgar".

Pe Negoiţă Prescureanu, nu-l mai ţin picioarele de bucurie. Nu-i vine parcă să creadă, că după atâtea frământări funebre şi perspective sigure de sinucidere, aflase în fine şi el, cine este bărbierul Regelui Midas. Dar bărbierul ca bărbierul... Păţania însă a nefericitului Rege Midas îl înduioşează până la lacrimi. Şi când se gândeşte, că urechile lui de măgar, nu erau decât răsplata divină a nedreptăţii milenare, cu care se acordă totdeauna premiile naţionale !

Conu Iorgu însă, îi suprimă la timp perspectiva unui nou şi obositor voiaj prin ţara Regelui cu urechi de măgar, a cărei existenţă problematică fusese actualizată cu atâta fast, numai de neaşteptata apariţie a bărbierului Regelui Midas.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

Inapoind dicţionarul vânzătorului, conu Iorgu îi surâde semnificativ şi îi face, cum se zice „cu ochiul".

— Mulţumesc amice... N'am venit să-l cumpăr, fiindcă îl am şi eu acasă. Am vrut numai să-l servesc pe domnul, care era grăbit... Trebuia să controlăm numaidecât, o legendă mitologică, cu care dumnealui nu prea era la curent.

Şi cei doi prieteni ies în stradă, tot împreună şi tot aşa de gravi şi tăcuţi, după cum cu câteva minute mai în urmă, intraseră în librărie.

Aci însă, şeful de serviciu din Ministerul artelor, nu-şi mai poate stăpâni nici ciuda, nici bucuria şi de data asta isbucneşte aproape agresiv:

— Bine, mă Iorgule !.. Bine mă chefalonit încăpăţânat ce eşti ! Dacă ştiai cine este bărbierul Regelui Midas, de ce nu mi-ai spus dela început ?.. Nu ţi-a fost milă de mine să mă chinueşti atâta timp ?..

Conu Iorgu însă, surâde aristrocatic şi paternel ca de obicei şi răspunde:

— De ştiut, ştiam eu... Numai că nu-mi aduceam bine aminte, care din doi, era cel cu urechile de măgar... Midas, Regele Phyrgiei sau Pyrus, Regele Epirului...

*

Şi în noaptea acea, Negoiţă Prescureanu simte că iar este un om fericit. Dar mai simte ceva şi mai mult. Pentru prima oară în viaţa lui, simte nevoia să vorbească numai cu el însuşi. In noaptea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr190

aceea dar, se hotărăşte să nu mai dea ochii cu nimeni. Se culcă de-vreme şi adoarme uşor şi potolit ca o floare de muşeţel presată într'un tratat de mitologie, iar spre ziuă se visează travestit în bărbierul Regelui Midas, răzând fără apă, fără săpun şi chiar fără brici, şi pe Iorgu Mătăsaru şi pe Grigore Tudoraş şi pe Fănică Ulmeanu şi chiar pe directorul său general.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL IV

A doua zi, dimineaţa, în drum spre minister, Negoiţă Prescureanu combină în minte diferitele lovituri pe care avea de gând să le dea cu povestea Regelui cu urechi de măgar, pe care acum o ştie pe de rost. De data asta, şeful de serviciu din Ministerul artelor, se simte la largul său. Se simte aproape tot aşa de imbatabil ca întregul dicţionar Larousse, cu care însă, e drept că nu luase contact decât tot graţie lui Conu Iorgu.

Una din cele mai grozave lovituri, o rezervase chiar nebunului din piaţa Palatului, care cu două zile în urmă se dăduse drept bărbierul Regelui Midas. Aştepta numai să-l întâlnească din nou. Întâlnirea aceasta, trebuia să aibă ceva din neprevăzutul unei lovituri de teatru. La început avea să se bucure de revedere, avea să-i măgulească amorul propriu cu câteva cuvinte de admiraţie pentru marea înţelepciune de care da dovadă şi apoi, deodată, avea să schimbe tactica brusc. Avea să se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

posteze dârz în faţa lui, să-i arunce câteva săgeţi de ironie oculară şi în urmă să-i spună chiar dela obraz:

— Bine, domnule... Nu ţi-a fost ruşine, că te văd om în toată firea?... Drept cine m'ai luat d-ta pe mine, de ţi-ai închipuit că poţi lega la gard pe un şef de serviciu din Ministerul artelor?... Credeai că nu pricep unde vrei s'ajungi ?.. Auzi vorbă !.. Bărbierul Regelui Midas !.. Cine ?.. D-ta ?.. Dar ce vârstă ai d-ta să te pretinzi bărbierul unui Rege care a trăit acum două mii şase sute de ani ?.. Mai bine te-ai duce să te cauţi, că, slavă domnului, avem şi noi în ţară destui doctori specialişti... Marinescu, Obreja, Pitulescu, Popea !..

Şi Negoiţă Prescureanu râde singur de efectul fulgerător pe care apostrofa lui, avea să-l producă asupra pretinsului bărbier al Regelui Midas.

— Lasă că-i leg eu stimabilului, tinicheaua de coadă !.. Il învăţ eu să mai facă pe nebunul, ziua nămiaza mare, pe calea Victoriei, în piaţa Palatului regal !

Dar prima lovitură ar fi vrut s'o încerce la ministeri şi anume, chiar cu domnişoara Lilly Ionescu, care cu siguranţă că nu va bănui cursa şi va cădea imediat în ea.

Deşi relaţiile dintre ei, sânt cât se poate de bune, faptul însă că domnişoara Lilly mai este şi studentă, îl face să se piardă în faţa ei, ca şi cum gradele lor ierarhice, ar fi fost inversate. Adevărul este că deşi subalterna sa, Negoiţă Prescureanu se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

simte aproape vecinic, subalternul ei. De data asta însă, era hotărât să-i arate şi el, ce ştie şi ce poate.

Mai întâi, se va preface că-şi aduce aminte, aşa întâmplător, de un oarecare bărbier, al cărui nume nu-i vine deocamdată, în gând. Ea, curioasă ca toate femeile, va căuta cu siguranţă să-i ştie numele. El va aduce apoi vorba de bărbierul Regelui Midas, şi cum probabil că ea nu va mai şti să răspundă nimic, el va face un nou efort de memorie şi încetul cu încetul, îi va povesti legenda Regelui cu urechi de măgar, exact după cum i-o citise Iorgu Mătăsaru după Larousse.

In felul acesta, avea să se răsbune şi el odată pentru totdeauna de nenumăratele umilinţi îndurate dela diferiţi colegi, fie cu grade mai mari, fie cu carte mai multă, decât el...

De altfel, Negoiţă Prescureanu este aşa de sigur că domnişoara Lilly Ionescu habar n'are să aibă de povestea Regelui Midas, încât începe să se îndoiască până chiar şi de utilitatea învăţământului universitar în România.

Indrăsneala acestei bănueli, însă, nu-l mai sperie ca altă dată. Ba, ceva mai mult, îl măguleşte şi-i dă curaj să creadă că nici nu poate fi altfel decât aşa cum gândeşte el. Simte că în el se petrece ceva neobişnuit. Il doare parcă ceva. Il doare însă în mod plăcut. Il doare aşa cum l-ar bate o femee din dragoste. Raţionamentele nebunului din faţa Bisericii Creţulescu încep să-i revină în minte cu persistenţa unor fluturi de noapte, în jurul unui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bec electric. Negoiță Prescureanu începe să le recapituleze cu voluptatea unui flămând în fața unei mese pline cu tot felul de bucate, dar din care nu-i vine să guste, deoarece nu știe cu care să înceapă mai înăi. La un moment dat, însă, Negoiță nu-și mai poate reține foamea și nu se mai întreabă cui aparțin bucatele astea. Și din clipa aceia, șeful de serviciu din Ministerul artelor se trezește raționând pe contul său propriu.

— Ba bine că nu!.. Ce pot învăța studenții în univesitățile noastre, când profesorii nu dau cu anii pe la cursuri?.. Vin numai la cancelarie să-și ia leafa... Ba de multe ori își trimit servitorii să le-o încaseze. Ei, n'au timp, fiindcă sunt ocupați cu altceva. Toți sunt miniștri, deputați, senatori, secretari generali, inspectori cu diurne speciale, președinți sau membri prin diferite consilii de administrație, trimiși în misiuni de specializare în străinătate, și așa mai departe... La noi în țară, oamenii de specialitate nu se specializează decât după ce-au fost mai întâi numiți în slujbă, și pe urmă abia trimiși în străinătate să se specializeze, bine-înțeles, tot cu banii statului... Te încurci de ei, pe unde nu-ți dai cu gândul... Numai la universitate să nu-i cauți, că nu-i găsești niciodată... Și să nu care cumva să-i întrebi pentru ce nu-și fac cursurile, că-ți capeți beleaua cu ei. Sânt în stare să te dea în judecată pentru insultă !..

Și Negoiță Prescureanu își aduce aminte de vremea când fusese nevoit să-și întrerupă școala, după clasa IV-a gimnazială, și oftează prelung.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Pe vremea mea, se gândește el, profesorii universitari erau ca moaștele sfintei Filoftea, făcătoare de minuni. Toată lumea credea în ei... Astăzi, însă, nu mai crede nimeni, nici în sfinți, nici în profesori universitari...

In momentul acela însă, ochii lui înțepeniră ca două buloane de oțel pe firma prăvăliei în fața căreia se găsea... Nemerise pe altă stradă sau era o prăvălie nouă, deschisă abia în dimineața aceea?

De-asupra ușii și a celor două vitrine în dosul cărora atârnau niște perdelițe de creton imprimat, o firmă lungă de tinichea, vopsită proaspăt, strălucea în bătaia razelor soarelui, strident ca o reclamă de bâlci:

La Bărbierul Regelui Midas
Salon de ras, tuns și frezat

Negoiță Prescureanu se simte străbătut de-o spirală de foc, care îi răscolește toate măruntaele trupului. Starea civilă a necunoscutului care se prezentase bărbierul Regelui Midas începuse să-l turbure din nou. De data asta, însă, șeful de serviciu dela Ministerul artelor nu mai face pe viţelul la poarta nouă, ca în ziua când fusese acostat pentru prima oară în piața palatului regal. Impinge ușa cu bastonul și își vâră capul prin deschizătura destul de largă, ca să nu-i atingă bordurile fragile ale pălăriei sale de pai.

Din fundul prăvăliei, un lucrător îmbrăcat în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tr'un halat alb îl întâmpină cu gestul și surâsul caracteristic al tuturor bărbierilor de pe suprafața globului.

Negoiță Prescureanu, însă se oprește ostentativ și-i vorbește numai din pragul ușei.

— Ești bun să-mi spui, ce este cu prăvălia asta ?

Văzându-se astfel interogat, lucrătorul, care la început crezuse probabil că are de a face cu un client serios, răspunde și el, tot în doi peri:

— Ce să fie ?.. Prăvălie nouă !.. Dumneavoastră n'o vedeți ?.. N'aveți decât să 'ncercați o dată și la noi...

Negoiță își mângâie instinctiv bărbia, de pe care se scutură un strat de pudră proaspătă, și-și continuă interogatorul:

— Mulțumesc ! N'am nevoe. D-ta nu vezi ? Eu mă rad singur. Vreau să știu numai a cui este prăvălia asta... A D-tale ?..

Lucrătorul zâmbește trist, gâdilat parcă de o speranță irealizabilă încă:

— Nu e a mea, Domnule!... E a patronului!... Unde dracu găsesc și eu atâtea parale să-mi deschid o prăvălie ca asta!...

Negoiță începe să se enerveze:

— Dar patronul D-tale cine este?... Cum îl cheamă?

Lucrătorul își ridică ochii în tavan ca și cum numele patronului ar fi fost scris pe chenarul de ipsos înflorat din jurul policandrului. Ridică apoi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din umeri şi din sprâncene, şi răspunde cu vocea tărăgănată.

— Uite c'am şi uitat cum îl cheamă... Are un nume strein... Mi se pare că nu e de pe-aici...

Negoiţă tresare, oarecum înviorat:

— Şi ce fel de om este patronul D-tale?

— De! Ştiu şi eu? Om ca toţi oamenii!

— Aşă putea să-i vorbesc?

— Acum, nu, că lipseşte... E în oraş... Că Dumnealui mai învârteşte şi alte afaceri... Nu e chiar bărbier de meserie, ca mine.

Negoiţă se încruntă din nou...

— Lasă că ştiu eu ce afaceri învârteşte patronul D-tale! Spune-mi mai bine, când l-aşă putea găsi la prăvălie?...

— Apoi, nu vă spusei?... La prăvălie... cam greu.. Dar dacă vreţi, să-i comunic eu... D-v. cum vă numiţi?...

— Să-i spui că l-a căutat domnul cu care a stat de vorbă în piaţa Palatului regal.

Se opreşte însă brusc, şi schimbă vorba...

— Sau mai bine... Să-i spui că l-a căutat un prietin, ştie el cine... şi c'am să trec să-l văd mâine, sau poate chiar după amiază.

Şi Negoiţă Prescureanu, după ce aruncă în prăvălie un salut cu mâna, iese în stradă şi o porneşte grăbit spre minister, gândindu-se:

— Ce-o mai fi şi cu bărbieria asta? Ăsta o fi sau n'o fi nici ăsta?

Apoi, ca şi cum ar fi găsit mijlocul să afle ade-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vărul imediat, începe să-şi plimbe degetul arătător dela mâna dreaptă pe nasturii de la vestă, de sus în jos, rostind cabalistic după fiecare nasture:

— Ăsta e... Nu e ăsta... Ăsta e... Nu e ăsta... Ăsta e... Nu e ăsta... Ăsta el...

Faptul însă, că nebunul din piaţa palatului regal, ar fi putut fi chiar patronul prăvăliei cu firma „La bărbierul Regelui Midas" începe să-i turbure din nou fericirea pe care, cu o seară înainte, credea că şi-a recăpătat-o definitiv.

*

Abia intrat pe poarta ministerului, intendentul care tocmai se afla în capul scării, îl grăbi cu gestul şi cu glasul său binevoitor:

— Hai, coane Negoiţă!. Hai mai repede, că ridică domnul secretar general condica de prezenţă şi vă pune amendă.

Şeful de serviciu care până atunci nu întârziase niciodată, îşi grăbeşte paşii şi îşi aruncă ochii pe ceasornic. Era opt şi şeapte minute. Intârziase dar aproape un sfert de oră la bărbieria Regelui Midas.

In birou, funcţionarii erau cu toţii instalaţi pe scaunele lor. Unii citeau ziarele de dimineaţă, alţii îmbucau câte ceva de la bufetul ministerului instalat la sub-sol, iar toţi împreună discutau variaţiile termometrului care în ajun, marcase: 38 de grade la umbră şi 45 grade la soare. Singură domnişoara Lilly Ionescu, părea străină de dis-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cuția în curs și își freca buzele cu un „rouge" Coty veritabil pe care Negoiță bănuia că i l'a dat cadou directorul general.

Șeful de serviciu își atârnă pălăria în cuier și se duce drept la funcționara subalternă pe care o salută în vederea tutulor cu capul, iar pe furiș, cu o bezea.

Un sub-șef de birou, care tocmai se scărpina plictisit după ceafă, scoate dintr'o mapă verde, o bucată de hârtie care nu avea obișnuitul format oficial și îndreptându-se cu ea spre Negoiță, îl întreabă plescăind din limbă:

— Ați văzut telegrama asta, domnule șef?

Șeful de serviciu, răspunde autoritar, cum obișnuia de altfel, să se poarte totdeauna cu subalternii săi din minister:

— Cum era s'o văd, dacă abia acum picai?

Subșeful de birou, îi prezintă telegrama ca pe o tavă de dulceață:

— Ne-a venit prin registratură direct dela cabinetul domnului ministru, cu rezoluția asta pe ea... E urgentă!

Negoiță Prescureanu își aruncă ochii pe ea de la distanță, fără s'o atingă cu mâna, mulțumindu-se numai să silabisească textul, transcris cu o aproximație exasperantă, de către amploiații de la P. T. T.:

„Rog... răspundeți urgent... Hotel Puf.„ Carlsbad... Cekoslovacia... ce sumă pot oferi... tablou Grigorescu... ulei... mărime 75 cm... pe 30 cm...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vărul imediat, începe să-şi plimbe degetul arătător dela mâna dreaptă pe nasturii de la vestă, de sus în jos, rostind cabalistic după fiecare nasture:

— Ăsta e... Nu e ăsta... Ăsta e... Nu e ăsta... Ăsta e... Nu e ăsta... Ăsta e!...

Faptul însă, că nebunul din piaţa palatului regal, ar fi putut fi chiar patronul prăvăliei cu firma „La bărbierul Regelui Midas" începe să-i turbure din nou fericirea pe care, cu o seară înainte, credea că şi-a recăpătat-o definitiv.

*

Abia intrat pe poarta ministerului, intendentul care tocmai se afla în capul scării, îl grăbi cu gestul şi cu glasul său binevoitor:

— Hai, coane Negoiţă! Hai mai repede, că ridică domnul secretar general condica de prezenţă şi vă pune-amendă.

Şeful de serviciu care până atunci nu întârziase niciodată, îşi grăbeşte paşii şi îşi aruncă ochii pe ceasornic. Era opt şi şeapte minute. Întârziase dar aproape un sfert de oră la bărbieria Regelui Midas. [illegible] prăvălie ca [illegible]

In bir începe să se e[illegible] erau cu toţii instalaţi pe scaunele lor. Unii citeau ziarele de dimineaţă, alţii îmbucau câte ceva de la bufetul ministerului instalat la sub-sol, iar toţi împreună discutau variaţiile termometrului care în ajun, marcase: 38 de grade la umbră şi 45 grade la soare. Singură domnişoara Lilly Ionescu, părea străină de dis-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cuția în curs și își freca buzele cu un „rouge" Coty veritabil pe care Negoiță bănuia că i l'a dat cadou directorul general.

Șeful de serviciu își atârnă pălăria în cuier și se duce drept la funcționara subalternă pe care o salută în vederea tutulor cu capul, iar pe furiș, cu o bezea.

Un sub-șef de birou, care tocmai se scărpina plictisit după ceafă, scoate dintr'o mapă verde, o bucată de hârtie care nu avea obișnuitul format oficial și îndreptându-se cu ea spre Negoiță, îl întreabă plescăind din limbă:

— Ați văzut telegrama asta, domnule șef?

Șeful de serviciu, răspunde autoritar, cum obișnuia de altfel, să se poarte totdeauna cu subalternii săi din minister:

— Cum era s'o văd, dacă abia acum picai?

Subșeful de birou, îi prezintă telegrama ca pe o tavă de dulceață:

— Ne-a venit prin registratură direct dela cabinetul domnului ministru, cu rezoluția asta pe ea... E urgentă!

Negoiță Prescureanu își aruncă ochii pe ea de la distanță, fără s'o atingă cu mâna, mulțumindu-se numai să silabisească textul, transcris cu o aproximație exasperantă, de către amploiații de la P. T. T.:

„Rog... răspundeți urgent... Hotel Puf,. Carlsbad... Cekoslovacia... ce sumă pot oferi... tablou Grigorescu... ulei... mărime 75 cm... pe 30 cm,..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

subiect... țărancă fus mână... Mulțumiri... și amiciții... Arhiereu... Agaton Mizileanu...".

Deasupra literelor de mașină, ministrul scrisese cu mâna lui, următoarea rezoluție:

„9. VII.924. Direcția generală a artelor va referi de urgență și răspunde precis și telegrafic".

Negoiță Prescureanu, mai citește odată telegrama cu rezoluția ministrului și apoi strâmbă din nas și din buze cu nedumerirea unei pisici în fața unui calendar.

De teamă să nu se trădeze, că nu pricepe de ce este vorba, șeful de serviciu, pune telegrama pe birou și răspunde răspicat:

— Bine, bine... Las'o la mine c'am s'o aranjez eu. Trebuie s'o comunic însă mai întâi, domnului director general.

Șeful de biurou, îndrăsni să-i mai amintească odată, urgența răspunsului și faptul că directorul general nu vine la minister decât după ora zece. Și tăcu.

La fel tăcu însă și șeful de serviciu, care probabil, în momentul acela, nu vedea nici o altă soluție pentru răspunsul ce se cerea urgent.

In așteptarea directorului său general, Negoiță Prescureanu, se gândește că este momentul bine venit să dea prima sa lovitură, cu urechile Regelui Midas.

Domnișoara Lilly Ionescu, care n'avea nimic de lucru, după ce-și vopsise buzele și obrajii, începuse să-și pilească unghiile. Ca orice fată bine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

crescută, purta totdeauna în poşetă, tot felul de unelte de care o femee are nevoe aproape în permanenţă.

Negoiţă se apropie de biroul ei, de lângă fereastră şi după o expresie curentă la Capşa, începe atacul de la... „periferie".

— Cum stăm cu ultimul examen, domnişoară Lilly?

— Cum am stat şi cu celelalte... Când nu e albă, e albă-roşie... şi când nu e albă-roşie, e roşie simplă.

Negoiţă se aventurează cu gura pe jumătate...

— Roşie ca şi buzele dumitale...

— Fie şi cà buzele mele, că cu ele o să-mi trec licenţa...

Apoi după un oftat adânc:

— Uf! De m'aş vedea scăpată mai curând, că m'am plictisit în ministerul ăsta!...

Negoiţă Prescureanu oftează şi el, tot aşa de adânc. Lui însă nu-i era permis să se plictisească în minister. Până să poată ieşi la pensie, îi mai trebuiau aproape douăzeci de ani.

— Ai dreptate... Dar, pe urmă ce-ai să faci?

— Ce vrei să mă fac?... Profesoară...

Negoiţă căscă ochii cu oarecare nedumerire:

— Profesoară? De ce anume?...

— De specialitatea mea! Ce? Nu ştii?... Limba română, limba franceză, istoria şi geografia!...

Negoiţă îşi suge buzele de plăcere, ca un satir care ar fi pus mâna pe o nimfă fără apărare:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Apropos... domnșoară Lilly... Dumneata care zici că știi și istorie și geografie... Dumneata trebue să știi... Cum este povestea aia, cu... urechile... Regelui ăla... Midas?...

Viitoarea profesoară, îl privește de pe scaun cu desgustul unui combatant la Mărășești ce s'ar fi aflat în fața arcului de triumf de la Șosea:

— Grozav mai ești d-ta!... Ce? Crezi că m'ai prins... Ai citit firma bărbieriei care s'a deschis lângă ministerul nostru și cum îți dai aere de savant... Să fim serioși, dragă șefule, că râde domnul director general de noi!...

Negoiță Prescureanu simte cum îi scapă victoria printre degete. Zâmbește forțat și încearcă să mai adauge ceva, dar în clipa aceea, un servitor intră pe ușe grăbit:

— Domnule șef! Vă poftește domnul director general...

Șeful de serviciu amână lovitura pe altă dată. Pune apoi mâna pe telegrama Arhiereului de la Carlsbad și iese din birou.

*

Directorul îl primește gata parcă să-l ia la bătaie. Nu-l văzuse nici odată așa de furios. Noroc însă, că Negoiță află numaidecât de ce este vorba. Nu era el cauza. Era altceva... În ajun, îi apăruse într'o revistă literară săptămânală, un articol plin de greșeli de tipar și până săptămâna viitoare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

când se putea publica o „errată" inamicii săi literari, şi-ar fi putut bate joc de el.

Negoiţă Prescureanu, care îşi dă seama imediat că furia directorului său general, era motivată, încearcă să-l ia cu binişorul până ce află, ceeace de altfel nici nu-l interesa, că titlul articolului *„Sentimentul liric în poezia lui Budai Deleanu"* apăruse: *„Centimetrul liric în poezia lui Badea Deleanu"*; apoi în loc de *„scriitor"* apăruse *„servitor"* şi în loc de *„idei galonate"* apăruse *„idei galoşate"*.

Şeful de serviciu încearcă zadarnic să-şi mângâie superiorul. Directorul său general era mai furios ca Sinan Paşa după lupta de la Călugăreni, unde se spune că-şi pierduse şi ultimii trei dinţi ce-i mai avea. Uitase aproape chiar şi pentru ce-l chemase. Căuta să-şi aducă aminte şi nu reuşea. Repeta numai nervos şi se scărpina cu tocul în creştetul capului...

— Oare de ce te-am chemat eu?... De ce te-am chemat eu, mă zevzecule? N'auzi?...

Directorul general îl numea la fel, şi când era supărat şi când era bine dispus. Şeful de serviciu însă, se obişnuise cu calificativul acesta, ca şi cum ar fi avut un nume în plus, ca să se poată deosebi, bine-înţeles de ceilalţi Prescureni. Negoiţă dar, îşi păstrează şi de data asta aceiaşi atitudine demnă ca întotdeauna şi în loc de alt răspuns, îi întinde cu o gravitate neobişnuită, telegrama de la Carlsbad.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Directorul general se potolește ca prin farmec.

— Ce e asta?

— Citiți-o și dv., că pe mine, să mă bată Dumnezeu dacă pricep ceva.

Directorul își plimbă ochii pe telegramă, apoi izbucnește din nou:

— Asta s'o duci la comisiunea artelor plastice. Ce? Eu sunt pictor?... Eu sunt scriitor... Om de litere...

Negoiță Prescureanu se simte ușurat de o mare răspundere.

— Exact la fel, mă gândeam și eu, domnule director general... Vream numai să luați și Dv. cunoștință de cuprinsul ei... Și mai ales de rezoluția domnului ministru... E semnată chiar de D-sa personal.

Și după o clipă de gândire, continuă misterios:

— Mie însă, afacerea asta nu-mi prea miroase a bine... O să trebuĕ, deși e cam greu, s'o rezolvăm numai noi singuri, domnule director... Las'că nici comisiunea nu se mai întrunește vara... Dar nici dintre pictorii ceilalți, nu mai avem pe nimeni la București. S'au dus cu toți la Balcic...

Directorul complectează cu desgust:

— Sigur... Parcă Bucureștii, n'ar fi tot așa de orientali ca și Balcicul!...

După care, șeful de serviciu, insistă apăsat:

— Și când vă gândiți că trebue să răspundem de urgență... Ați văzut rezoluția domnului ministru? Ia mai citiți-o odată!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ro/n1901-3932

Directorul general apucă telegrama cu amândouă mâinile și o citește din nou. Apoi ca și cum ar fi găsit soluția chiar în textul rezoluției ministrului:

— Bine, mă zevzecule!... De asta te sperii tu? Dă-le o telegramă să vină la București de urgență... Nimic mai simplu... Dacă le place să încaseze banii statului, să-și facă slujba cel puțin unde trebue... la București... la minister... nu la Balcic, la cafenea. Ăștia au înebunit cu toții! Tu, nu vezi? Au otrăvit cadrilaterul cu pictura lor. O să fugă toți turcii din Dobrogea de frica lor... Și mâine, poimâine... o să ne pomenim și cu ăștia la Liga Națiunilor... N'am dreptate?...

Negoiță Prescureanu zâmbește afirmativ și încântat de părerea directorului său general despre artiștii din minister care nu sunt funcționari de carieră.

In momentul acela însă ușa se deschide și apare radios directorul Pinacotecei statului, care până când se va construi o clădire proprie, este adăpostită în podul Ateneului român.

Directorul general și șeful de serviciu, îl întâmpină ca pe oracolul de la Delphi:

— Repede... Repede... Fă-ne un referat de urgență, că ne omoară ministrul dacă nu-i dăm drumul chiar azi.

Directorul pinacotecei se clatină ca un vagon de marfă, ce-ar deraia chiar în stație. După ce ia însă cunoștință de cuprinsul telegramei și de re-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zoluția ministrului, dă din umeri ca și cum ar fi jucat un „shimmy" și se spală pe mâini ca Pilat din Pont:

— Dragii mei... știți bine că eu nu prea fac haz de tablourile lui Grigorescu. Prefer o colecție de mărci poștale fiindcă este mai variată... Dacă m'ați fi întrebat însă de Andreescu, ar fi fost altceva... dar de Grigorescu..., zău dacă am curajul să vă spun ceva.

Cei doi funcționari din serviciul interior al Ministerului artelor, se privesc nedumeriți unul pe altul și apoi, amândoi rămân la fel, cu ochii proptiți pe colegul lor din serviciul exterior.

Noroc însă că directorul pinacotecei n'a sfârșit tot ce-avea de spus:

— Dacă țineți însă cu tot dinadinsul să știți cam cât poate face azi, un tablou de Grigorescu, întrebați pe Fănescu, ginerele răposatului Băluță. Aștia au fost prieteni cu Grigorescu... Au trăit ani de zile în atelierul lui și aproape... numai din atelierul lui... Le-au trecut prin mână tot felul de cadouri..., și mai mari... și mai mici... In sfârșit Fănescu, e singurul om care se mai poate pronunța azi asupra valorii unui tablou de Grigorescu...

Negoiță Prescureanu încearcă timid să lanseze o cifră:

— Vre-o zece douăsprezece mii de lei?

N'apucă să sfârșească, însă, bine fraza, și directorul Pinacotecei îl strivește complectamente cu disprețul său de artist plastic profesionist:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1991-1933

— Ce-ai zis?... Douăsprezece mii de lei? Nici pe sfert, domnule! Cu prețul ăsta se vinde un bun Luchian... un Luchian din epoca lui cea bună... când și le picta el singur, nu alții... Eu care sunt pictor cu nume și abia am luat cincispreze mii de lei pe „Apusul de lună" pe lacul Snagov!... N'ați cetit ce-au scris criticii? Capodoperă!... Dar, de ce să ne mai pierdem timpul cu Grigorescu?... Dv. nu știți unde a ajuns pictura românească? Doar sunteți gogeamite funcționarii în Ministerul artelor... N'ați văzut Salonul oficial de astă primăvară?... Răsfoiți barim un catalog... ce Dumnezeu!...

Directorul general strâmbă din nas ca și cum i s'ar fi servit o mâncare care mirosea urât, dar nu răspunde nimic. La fel procedează și șeful de serviciu, care nu știe ce să răspundă. Parcă l'ar fi blestemat cineva. De când s'a transferat de la Casa Bisericii, la Ministerul artelor, de câte ori încearcă și el să caște gura față de câte-un artist, de-atâtea ori i se înfundă. Hotărât lucru nu mai poate vorbi fără teamă, de cât cu subalternii săi din birou...

După plecarea directorului Pinacotecei, cei doi funcționari definitivi și de carieră, rămân să dea curs, ei singuri, rezoluției pusă de ministru pe telegrama Arhiereului de la Carlsbad.

Șeful de serviciu încercă să dea o mână de ajutor șefului său ierarhic:

— Hai să punem șease mii de lei, domnule

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

director general. Să nu fie chiar un sfert, așa cum spuse domnul director al Pinacotecei. Să fie barim pe jumătate!...

Drectorul general, apreciază după cum se cuvine, propunerea subalternului său. Totuș, parcă nu se hotărăște s'o admită chiar așa, de-odată.

— Te pomenești că șease mii de lei, o fi prea mult... Să nu ne căpătăm beleaua cu popa, dacă ar afla că l'ar fi putut cumpăra mai ieftin.

Apoi după ce-și mai pipăe tâmplele cu degetul arătător, directorul general izbucnește de-odată ca un țignal de locomotivă:

— In definitiv... Altă treabă n'are popa ăsta? D'aia s'a dus la Carlsbad? Să cumpere tablouri de Grigorescu, sau să se caute de stomac?... N'am dreptate, mă zevzecule? Spune și tu?...

Negoiță Prescureanu, se grăbește să răspundă ca deobicei, și cu capul, și cu mâinile, și cu picioarele...

Din ce în ce mai aprins, directorul general, lansează o adevărată filipică la adresa arhiereului de la Carlsbad, apoi se bate ca Jupiter cu palma pe frunte și zeița Minerva apare sub forma următoarei hotărâri definitive:

— Nu răspunde nimic... Ai înțeles? Punem telegrama la dosar. O considerăm nulă și neavenită... Și când o fi să dau eu ochii cu popa ăsta... Lasă c'ai să vezi tu, ce-am să-i fac!... Nu vezi că'n țara noastră, au început și popii s'o ia peste câmp? Poftim! A început să se plictisească cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Maica Domnului! Umblă acum după țărăncile lui Grigorescu...

Negoiță Prescureanu încearcă să îngâne ceva, dar nu îndrăznește. Directorul general însă, îl observă și îl întrebă din nou:

— Ce? N'am dreptate? Ai ceva de zis? Hai! Dă-ți drumul!...

Șeful de serviciu, s'a topit ca o lumânare de ceară, în fața unei icoane.

— Ba dreptate aveți... Dar... Vorba e... Telegrama a trecut pe la registratură... Și afară de asta, ce ne facem cu rezoluția domnului ministru? Dacă n'ar fi semnată chiar de d-sa personal, am putea-o face chiar nulă și neavenită... Dar așa cum se găsește acum... Imposibil! E refuz de serviciu... Statutul funcționarilor e clar... Dare în judecată... și... Doamne ferește!...

De data asta directorul general îi dă dreptate șefului de serviciu. Rezoluția ministrului e literă de Evanghelie... Trebue respectată, oricât de absurdă ar fi... Ministrul iscălește numai și atâta tot... Ce-a iscălit, treaba lui... Nu-l trage nimeni la răspundere... Ministrul poate invoca oricând înaltele rațiuni de stat... Greutatea cea mare însă, este executarea rezoluției lui... Și asta nu mai e treaba ministrului. E treaba celorlalți funcționari...

După câteva clipe de matură gândire, directorul general zâmbește șiret, ca și cum i-ar fi băgat în cofă, și pe popă și pe ministru.

— Dacă este așa... Foarte bine... Să fie așa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-193

cum dă ordin domnul ministru... Să răspundem... Da, da... Să răspundem, imediat, de urgență, conform rezoluției domnului ministru...

Apoi adresându-se lui Negoiță:

— Scrie, mă, zevzecule!...

Șeful de serviciu privește încurcat în jurul său. Călimara se afla pe biroul directorului. In clipa aceea însă, directorul său general, ca și cum ar fi fost obsedat de generozitatea Ducelui de Bukingham, la curtea Franței, se ridică de la birou invitând pe Negoiță în locul lui:

— Treci, mă Prescurene, colea, la birou... Ce? Ți-e rușine să stai pe fotoliul meu?... Stai mă, că director general în Ministerul artelor poți să ajungi și tu... Numai să ai răbdare! Altceva nu poți să ajungi, tu!... Scriitor!... Scriitor ca mine... Eh!... Asta e ceva mai greu... Așa ceva nu poate ajunge nici ministrul nostru, mă...

Șeful de serviciu, gudurându-se ca un cățel, se strecoară până la scaunul directorului său general.

— Eh! Așa e că-i bine?... Ești gata?

— Gata, domnule director general!

— Scrie atunci...

Și Negoiță Prescureanu, abia își ține respirația, de emoția clipei pe care-o prevede unică poate, în cariera lui de funcționar în Ministerul artelor.

— Scrie, mă... *„Telegramă oficială"*... Să-i dai număr de ieșire și s'o expediezi imediat...

Negoiță Prescureanu mișcă mereu din cap afirmativ, ca un paralitic fără leac.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum zici că-l cheamă pe popa?

— Agathon Mizileanu.

— A, da!... Scrie atunci... *„I. P. S. S. Agathon"*.

De data asta însă, șeful de serviciu își întrerupe directorul general, foarte hotărât:

— Domnule director... Mă iertați... Dar, Inalt Prea Sfinția Sa, se spune numai Mitropoliților... Arhiereilor li se spune Cuvioșia sa...

Directorul general continuă, ca și cum explicația lui Negoiță nu l'ar fi făcut să câștige nimic.

— Bine mă... Fie și așa cum spui tu... Numai vezi să nu fi spus iar vreo prostie... Scrie atunci... *„C. S. Arhiereul Agathon Mizileanu... Hotel Puf... Carlsbad... Cehoslovachia... Nu riscați nici cinci parale...- Tablou Grigorescu Carlsbad, femee fus mână, falș... Grigorescu veritabil... Moscova... Trotzki... Bolșevici..."*. Și în locul ministrului, să faci bine să mi-o aduci s'o semnez eu...

Negoiță Prescureanu deși a sfârșit de scris, nu se scoală totuș, după scaunul directorului general și mai rămâne să citească conceptul de răspuns la telegrama Arhiereului.

In timpul acesta, directorul face haz și se plimbă cu pași greoi și sonori pe parchetul ceruit.

— Lasă că-l vindec eu pe popă de pictura profană! Să rămâe cu Maica Domnului de pe icoane, nu să umble după țărăncile cu fus ale lui Grigorescu!

Deși chestia a fost rezolvată, Negoiță Prescu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-193

reanu mai are totuş o mică bănuială. După ce citeşte pentru a treia oară, conceptul de răspuns la telegramă, se întoarce înapoi de la uşe şi cu aceiaşi vecinică temere de om simplu, dar de bun simţ, se adresează directorului general:

— Dar, dacă tabloul n'o fi falş, domnule director?

Directorului, atâta îi trebuie, ca să isbucnească din nou:

— Dar dacă vreau eu să fie falş? Dacă eu am în vedere anume înalte raţiuni de stat, pe care nu sunt ţinut să le destăinuiesc oricui? Tu, de unde ştii că e veritabil? Cine crezi tu că este Grigorescu ăsta? Unul ca Tiţian, ca Rembrandt, ca Velasquez? De unde! Ai văzut tu român adevărat, călătorind fără paşaport peste frontieră? Nu! Atunci? Dacă este la Carlsbad, nu mă importă nici cum este, nici cine este. Fals sau veritabil... pentru mine, tot una este... Să vină la Bucureşti, dacă vrea să ştie ce este cu el... Pictura nu se cumpără prin telegramă!...

Apoi ca şi cum i-ar fi luat o piatră de moară de pe suflet:

— Să vezi tu, cum are să-mi mulţumească popa, când îi o 'ntoarce de la Carlsbad şi şi-o da seama că i-am făcut o economie de cel puţin şease mii de lei!...

Negoiţă Prescureanu iese din birou încântat. Raţionamentul directorului fusese mai presus de orice discuţie. Tot aşa de frumos şi de înţelept,

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

n'ar mai fi putut vorbi decât un singur om: bărbierul Regelui Midas.

Şi pentru a doua oară în dimineaţa aceea, Negoiţă Prescureanu, deşi simţea nevoia să se întâlnească iar cu nebunul din piaţa palatului regal, nu regreta totuş, dispariţia lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL V

De vre-o douăzeci de ani şi mai bine, adică aproape cam din primele zile de când sosiseră la Bucureşti aparatele „Gillette", Negoiţă Prescureanu se rade singur. Nu face însă lucrul ăsta din calicie, ci mai mult din obişnuinţă, deşi la drept vorbind, obişnuinţa asta înseamnă o mare economie pentru o biată leafă de şef de serviciu, mai ales în vremurile astea, când bărbierii urcă şi ei tariful rasului, după valuta elveţiană sau olandeză.

In două rânduri totuşi, Negoiţă a fost nevoit să facă şi el câte o excepţie. Prima, când s'a dus la Sinaia, cu trenul de plăcere, fiindcă a trebuit să plece de-acasă cu noaptea în cap şi n'a avut vreme să se radă, şi a doua, după ce a scăpat de tifos, fiindcă îi crescuse barba prea deasă şi-i fusese teamă să nu se taie, dacă s'ar fi ras singur.

De data asta însă, Negoiţă Prescureanu este hotărât să se radă pentru a treia oară la bărbier.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dacă patronul prăvăliei „La Bărbierul Regelui Midas" este necunoscutul din piaţa Palatului Regal, atât mai bine. *„Noblesse oblige"*. Trebue să-l onoreze măcar odată şi el, cu comanda unui „serviciu prompt şi antiseptic"... Dacă nu... atât mai rău... Dar, în definitiv, ce are să fie?... O să arunce pe gârlă un pol de parale, şi atâta tot... Banii n'are să-i regrete. De asta, e sigur. Va regreta numai faptul că în afară de el şi de conu Iorgu Mătăsaru, o să mai existe încă un bucureştean care o să cunoască povestea Regelui cu urechi de măgar.

In seara aceea, Negoiţă trebuia să meargă la revista de la „Cărăbuş" unde făcuse rost de un bilet de favoare, dintre cele rezervate zilnic funcţionarilor Ministerului artelor. Biletele astea, în felul lor, prezintă pentru leafa unui funcţionar, cam aceleaşi avantaje ca şi aparatele „Gillette". Sunt bilete scutite de orice taxă (şi către stat şi de garderobă) şi afară de asta, numerele lor se găsesc în primele bănci, care sunt cele mai scumpe.

Ca orice om cu minte la cap, şeful de serviciu din Ministerul artelor şi-a aranjat programul zilei, după cum urmează: Dimineaţa, bine înţeles, patru ore şi jumătate, slujbă la minister. După dejun, un somn bun până pe la ora cinci. După somn, o vizită la „Bărbierul Regelui Midas" unde, pentru a treia oară în viaţa sa, avea să se lase ras, de alt cineva decât de el însuşi. Până pe la ora şapte, o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

raită pe calea Victoriei, apoi aperitivul la „Capșa", masa la „Continental" și pe urmă, la „Cărăbuș"... Un program admirabil... Numai că, probabil Negoiță Prescureanu n'avusese în vedere și dictonul *„L'homme propose, dieu dispose"* și intrase în Bărbieria Regelui Midas, preocupat mai repede de ideia că va da ochii cu nebunul din piața palatului regal, decât de nevoia de a se lăsa ras de altcineva.

*

Negoiță însă, pare a fi om fără noroc!... Nu găsește nici de data asta pe cine căuta. Nu găsește în prăvălie, nici măcar lucrătorul cu care vorbise în dimineața aceea. In locul lui era altcineva. Tot un necunoscut... Unul însă care nu se vedea din ușe și se resfrângea numai din oglindă... Un domn chel cu barbișon și cu monoclu, care nu putea fi lucrător, deși era îmbrăcat tot într'un halat alb, sta trântit picior peste picior într'unul din fotelurile destinate clienților...

Domnul chel, cu barbișon și cu monoclu, citea ediția specială a unui ziar de seară și arunca din când în când până în tavan, rotogoalele de fum pe care le scotea artistic dintr'o pipă de spumă de mare care-i carambola buzele ca o bilă de biliard.

Lucru ciudat însă, domnul din fotoliu părea mai repede un manechin mecanic. La intrarea lui Negoiță în prăvălie, nu încercase să-și întoarcă nici măcar capul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şeful de serviciu din Ministerul artelor, se mulţumeşte deocamdată să-l privească de la distanţă, tăcut şi cu precauţiunea unui om dezorientat. Îşi roteşte apoi ochii în jurul său, şi după ce ia contact cu întregul mobilier al noului „salon de ras, tuns şi frezat" tuşeşte uşor ca să se facă remarcat şi aşteaptă atât cât ar fi numărat o sumă de douăzeci de lei în monedă metalică a un leu bucata.

Damnul din fotoliu însă, n'aude... n'avede!...

Negoiţă nu ştie ce să creadă. Se preface, sau doarme cu adevărat? Se înarmează totuşi cu răbdarea îngerilor de la poarta Raiului, şi începe să-l examineze din profil.

Dar cei doi oameni, deşi se privesc reciproc prin oglindă, nu cască nici unul gura.

Negoiţă se gândeşte: Asta trebuie să fie tot un client.

In cele din urmă, enervat de atâta aşteptare, şeful de serviciu din Ministerul artelor, nu mai poate răbda şi apropiindu-se de scaunul misteriosului personaj, îl trezeşte cu vocea sa aspră, dar totuşi plină de urbanitate:

— Mă scuzaţi, domnule!... Poate vă deranjez...

Domnul din fotoliu îi face cu capul un semn negativ, prin oglindă.

— Aşi dori să vorbesc cu patronul prăvăliei... Poate că mi-aţi putea da Dv. vre-o lămurire.

De data asta, domnul chel, cu barbişon şi cu monoclu, îşi răsuceşte ceafa pe speteaza fotelului ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/muzeul

o lebădă care şi-ar fi gâdilat coada cu ciocul, îl priveşte numai cu un singur ochi (cel cu monoclu) ca şi cum de cel-lalt ar fi făcut economie şi apoi îl întreabă cu oarecare dispreţ:

— Dumneata eşti ăla dela percepţie?

Negoiţă tresare ofensat, dar totuş plin de demnitate:

— Nu domnule!... Eu sunt de la Ministerul artelor!...

— De la Ministerul artelor?... Nu cunosc pe nimeni!...

— Ce-are a face!... Mi-este perfect egal dacă Dv. cunoaşteţi sau nu cunoaşteţi pe cineva. Patronul bărbieriei însă, când are să mă vadă, cred că o să mă cunoască numai decât... Dumnealui ştie cine sunt... Şi încă bine de tot!...

— Patronul?... Nu-mi aduc aminte... N'am avut încă onoarea!...

— Şi nici n'o s'o aveţi... că eu n'am nevoe de Dv.... Eu am treabă cu patronul.

— Cu patronul?... Patronul sunt eu!...

Negoiţă Prescureanu se trage deodată înapoi, vădit impresionat de noul său eşec.

— Mă iertaţi!... Probabil v'am confundat cu un prietin al meu, care este şi el, tot ca şi Dv... bărbier!...

De data asta, vocea domnului din fotoliu, scârţâie ca ruloul în foiţe de hârtie de mătase din vârful spetezei pe care îşi reazimă capul clienţii.

— Dar eu nu sunt bărbier, domnule!... Cum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îți permiți să vorbești așa, cu un om ca mine?...

Incurcat, Negoiță Prescureanu, aproape a și uitat unde se găsește. Nici odată în viața lui, nu trecuse prin emoții mai teribile ca în aceste ultime două zile... Se grăbește totuși să se scuze, cu o voce siropoasă și incoloră:

— Mă iertați, stimate domn!... Eu n'am vrut să vă insult!... M'a ferit Dumnezeu... Dar, nu mi-ați spus dumneavoastră singur, că sunteți patronul bărbieriei?...

Necunoscutul îl privește cu un surâs plin de milă:

— Patronul întreprinderii, domnule!... Patron!... Dar nu bărbier de meserie... Eu sunt ziarist independent. Eu rad cu condeiul, nu cu briciul... Rad... și la nevoie, distrug chiar!... Distrug, sau dacă îmi place, chiar creez... Fiindcă eu pot face orice... cobor sau înalț... ucid sau reabilitez... și așa mai departe... Fac ce vreau... Nu dau cont nimănui de ce fac...

Lui Negoiță Prescureanu parcă începe să-i vină inima la loc. Un ziarist independent, trebue să fie un om civilizat, care poate înțelege numaidecât deosebirea între o confuzie și o insultă.

Și șeful de serviciu din Ministerul artelor, continuă să se scuze cu demnitatea integrală a gradului său biurocratic:

— Mă iertați!... A fost o eroare... Imi dați voe să mă prezint!... Negoiță Prescureanu, șef de serviciu în Ministerul artelor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ziaristul independent, îi întinde mâna, fără să se ridice însă din fotel:

— Imi pare bine... Eu sunt Aristotel Macropol...

Deşi nu-i trecuse niciodată pe la ureche, numele ăsta, Negoiţă Prescureanu se grăbeşte totuşi să restabilească cu un compliment de circonstanţă, atmosfera turburată pentru o clipă.

— Ştiu... ştiu... Cum să nu ştiu!... Din nume vă cunosc foarte bine... Numai că până azi, n'am avut încă plăcerea să vă cunosc personal... Vă citesc regulat... Articolele Dv., le învăţ aproape pe dinafară...

Ziaristul independent se învârteşte deodată nervos pe fotel, ca şi o pisică turbată într'un sac cusut la gură:

— Ce-ai spus, domnule?... Articolele mele?... Unde ai citit d-ta articole semnate de mine?...

Şeful de serviciu din Ministerul artelor, continuă parcă o lecţie învăţată pe dinafară:

— Cum unde?... In ziarul în care scriţi Dv.!...

Ziaristul independent, pare aşa de furios, că de data asta şi-a deschis şi ochiul al doilea:

— Curios lucru!... Eu nu semnez niciodată!...

Negoiţă însă, grăbeşte sfârşitul lecţiei papagalizate:

— Ce-are a face? Noi ăştia din Ministerul artelor, nu citim ziarele, aşa cum se spune, ca oamenii de rând... Noi ghicim pe autor, după stil: „Le style, c'est l'homme!", după cum a zis Buf-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fon.. Ne aruncăm doar ochii pe articol și.. gata!... Pe noi nu ne înșală anonimatul!...

Ziaristul independent, nu mai poate răbda și se scoală de pe fotel:

— Ia ascultă, domnule... Cum îți vine să mă minți, așa de la obraz?... Așa sunteți toți ăștia de la Ministerul ăla al artelor?... Aoleo!... Tocmai pe mine ai găsit să mă iei în balon?...

Negoiță încearcă să se explice. Ziaristul independent însă, nu-i dă răgaz și continuă ca o morișcă de bâlci:

— Pe mine nu mă ia nimeni în balon, domnule... fiindcă pentru mine, balonul nu este o afacere sigură... Și eu nu intru decât în afaceri sigure care nu pot să dea greș... In balon, ți se poate întâmpla — Doamne ferește, — vreun accident!... Baloanele au obiceiul să se cam desumfle... Și eu nu admit decât să mă umflu... să mă umflu mereu... mereu, la infinit... dar bine înțeles, în sens figurat... nu cum poate crezi d-ta...

Deși întrerupt aproape brutal, Negoiță mai încearcă odată să se explice:

— Cum, domnule?... Nu mă credeți pe cuvânt?... Dv. nu credeți că v'am citit?...

— Cum vrei să te cred, domnule, dacă n'am scris niciodată în viața mea, nici măcar un singur rând? D-ta crezi că eu sunt ziarist în felul celor ce mâzgălesc hârtia degeaba?... Asta e ziaristică?... Asta e gazetărie!... Și eu nu sunt gazetar... Nu, domnule... Fiindcă ziaristica nu e scrisul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu e nici tiparul, nici tirajul... Ziaristica adevărată este altceva... Este ideia... Numai ideea!... Şi eu asta fac... Fabric idei... Procur grăunţe omenirii înfometate de dreptate şi adevăr... Dau directive şi controlez executarea lor... Dau benzină şi ulei motorului... Eu sunt animatorul, dinamica... electricitatea... petrolul... cărbunele cox... cerneala Pelikan... hârtia... dubla comptabilitate... jetonul de prezenţă... excedentul de sfârşit de an, fondul de rezervă... şi încă multe alte lucruri de care văd că d-ta habar n'ai!...

Apoi, răsuflând din greu:

— Eu sunt om mare, domnule... Nu sunt bărbier!...

Negoiţă Prescureanu cade sdrobit pe un scaun, ca în clipa când — Doamne fereşte — ar fi aflat că a fost dat afară din slujbă.

Domnul Aristotel Macropol însă, deşi ziarist independent, părea mai repede un herete care pusese ghiara pe un biet vrăbioi.

— Dar d-ta ştii să scrii? Să scrii frumos însă... citeţ... caligrafic?...

Şeful de serviciu din Ministerul artelor îşi aduce aminte de ciorna pentru răspunsul la telegrama Arhiereului de la Carlsbad şi răspunde fluid ca sufletul unui muribund:

— Ştiu!...

— Dacă ştii, de ce nu scrii?... Ţi-e ruşine de invenţia lui Théophraste Renaudot?...

— Mă iertaţi, dar de domnul ăsta, să mă credeţi, n'am auzit încă până azi!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Apoi dacă fugi de lumină și adevăr?... De ce te complaci numai în întunericul funcționarismului pur?... Ce este funcționarismul?... Artă pură?... Nu-i măcar, nici artă cu tendințe... Vorba vine, că e Ministerul artelor... Minister ca toate Ministerele!... Local în care cine intră, se sufocă. D-ta nu simți că te sufoci?... Țipă, domnule!... Țipă să te-audă lumea... Și dacă cumva răguești, scrie!... Scrie să vadă lumea cine ești... Scrie, domnule... Scrie, dar bine-înțeles nu te aventura să scrii din capul d-tale, că în cazul acesta, te-ai curățat... Nu poți deveni ziarist. Rămâi un simplu gazetar... un oarecare scriitor... un literat, cum se zice... Unul din ăia pe care nu-i citește nimeni... Dacă vrei să fii citit însă... să faci numai pe ziaristul adevărat... să scrii numai ce-ți dictează altcineva... Dar cineva care știe cum și ce anume să dicteze... Nu oricine... Bunioară, ministrul de finanțe în ajunul votării noului buget, sau ministrul de externe când pleacă la conferințele internaționale de peste frontieră, sau ministrul de interne când încasează o nouă tranșă din fondurile secrete, sau primul ministru când începe să se îngrijească de soarta partidului în opoziție, sau oricine altul, care știe să aprecieze talentul și utilitatea ziaristului independent în angrenajul unui stat constituționanl... Ce? D-ta crezi că ziarist poate fi, așa, oricine?... Te înșeli, domnule!... D-ta ești tânăr... Ce vârstă ai D-ta?...

Negoiță Prescureanu îngână, emoționat:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— 36 de ani!...

— Poftim!... Şi la 36 de ani, n'ai ajuns decât... Ori ce spuseşi că eşti la Ministerul artelor?...

— Şef de serviciu.

— Şef de serviciu?... Ce 'nseamnă asta, şef de serviciu?... Câţi superiori mai ai până la ministru?...

Negoiţă Prescureanu, după ce îşi caută în gând superiorii, unul după altul, răspunde oftând:

— Pe domnul subdirector, care însă este în concediu de specializare în străinătate... Pe domnul director general... Pe domnul secretar general...

— Cum? Cum?... Aveţi şi generali la Ministerul artelor?...

— Ba, generali adevăraţi... adică militari... nu!... Generali, numai aşa, cu titlu... Cu titlu şi bine-înţeles, şi cu leafa mai mare, decât cei cu gradul simplu, fără titlu de „general"...

— Aoleo!... Dar mulţi mai sunt, domnule!... Vai de capul dumitale!...

Negoiţă Prescureanu continuă să ofteze:

— Mulţi, mulţi!... Şi cei mai mulţi, chiar mai vechi în slujbă ca mine...

— Ce-are a face!... Dar dacă nu te grăbeşti... a cui e vina?... Grăbeşte-te, domnule... Grăbeşte-te şi schimbă-ţi meseria... Nu vezi că la Ministerul artelor, nu este nici o afacere pentru d-ta?

Negoiţă Prescureanu se clatină pe picioare când se gândeşte că până să iasă la pensie, ca să-şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

poată schimba meseria, mai are aproape optsprezece ani de servit în Ministerul artelor...

— Aveți dreptate... Nu zic ba... Dar dacă nu mă pricep la altceva... Ce vreți să fac?...

— Cum, ce să faci?... Zici că știi să scrii?... Nu spuseși așa?...

Negoiță face cu capul un semn afirmativ, dar numai pe jumătate:

— Atunci, ce mai aștepți?.. Fă-te ziarist... Fă-te apostolul adevărului, dreptății, libertății, egalității, fraternității... Sau dacă nu-ți convine meseria asta... dacă simți că prea îți îngreuiază conștiința, fă-te altceva... orice!... Cine te'ntreabă la noi, dacă te pricepi sau nu la treaba pe care vrei s'o faci?... Nimeni!... D-ta crezi că eu mă pricep la bărbierie?... Habar n'am!... Și totuși, o fac!... O fac însă, fiindcă'mi rentează... Și încă, cum? Bine de tot!... Ai văzut d-ta în țara românească vre-un om de specialitate pus la locul lui? Fiecare face ce-i rentează mai bine; nu ce-a învățat să facă... Și uite că așa fac și eu... Eu, de meseria mea, după cum îți spusei, sunt ziarist independent... Lucrul ăsta este sfânt... Sunt și rămân ce-am fost... Asta nu mă împiedică însă, să fac și bărbierie... O fac însă fiindcă așa s'a potrivit... să fac bărbierie și să nu fac altceva... O fac fiindcă am avut inspirație și capital și mai ales prestigiu... Fără prestigiu, e drept că nu poți face nimic azi... O meserie fără prestigiu, îți duce capitalul pe gârlă... Dar dacă nu te miști?... Dacă nu te agiți?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dacă nu te grăbești?... De unde vrei să-ți pice prestigiul?... Din cer?... Ce?... Prestigiul e ploaie?... Ți-l trimite Dumnezeu... De unde?... Prestigiul e opera omului...

Negoiță Prescureanu simte că între el și patronul prăvăliei „La Bărbierul Regelui Midas" s'a stabilit parcă contactul dintre picătura de benzină și bugia motorului, care urnește din loc automobilul. Deși ziarist independent, domnul Aristotel Macropol, se identificase parcă cu firma propriei sale bărbierii. Adevărurile acestea nebănuite, numai bărbierul autentic al Regelui Midas, le-ar mai fi putut spune cu atâta sinceritate.

Șeful de serviciu din Ministerul artelor, se hotărăște dar, să-și deschidă și el măcar de data asta, băerile inimii și să se pună bine, cel puțin cu o persoană cu trecere pe lângă mai marii zilei.

— Așa este... Aveți dreptate... Dar vedeți, că dreptatea, mai ales în țara noastră, nu este de cât pentru anume oameni... Dumneavoastră vă vine ușor să vorbiți așa, fiindcă sunteți un om independent... și oamenii independenți, mai ales când sunt și ziariști, sunt totdeauna bine cu guvernul... Dar noi... niște bieți funcționari, ce putem face?... Guvernul cel nou, ne bănuește totdeauna că suntem oamenii de casă ai vechiului regim... Și ce ne face, numai Dumnezeu știe... Când nu ne dă afară din slujbă, ne retrogradează pe motiv că n'am fost bine încadrați... Și când întâmplător, n'are ce să ne mai facă, ne omoară cu tot felul de amenzi și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

reţineri suplimentare, până ce ne înjumătăţeşte leafa...

Ziaristul independent surâde cu oarecare compătimire.

— A cui e vina? Dacă eşti naiv!... Dacă-ţi închipui c'ai să poţi trăi de pe urma cinstei D-tale profesionale!... Ce vrei să-ţi fac?... Cinstea omului e ca ghimpii trandafirului. Iţi fac numai buclucuri. Te înţapă... Ba câteodată, merg chiar până la sânge... De trandafir nu te poţi bucura decât dacă-i tai ghimpii... Tot aşa şi cu d-ta...

Negoiţă încearcă să răspundă ceva, dar nu reuşeşte, decât să repete de trei ori:

— Da... da... da...

— Dar d-ta de ce nu te dai cu guvernul?... Fă şi d-ta ce fac toţi oamenii cu scaun la cap. Uite-te la mine. Eu sunt totdeauna cu guvernul... Pentru mine nu există niciodată opoziţie. De mine, au nevoie totdeauna, şi unii şi alţii. Îi am în mână pe toţi... Nu mişcă niciunul... Eu sunt copilul din flori al lui Agamiţă Dandanache...

La auzul acestui nou nume propriu, Negoiţă cască ochii întrebător.

— Cum?.... D-ta n'ai văzut „Scrisoarea pierdută" a lui Caragiale?... N'ai fost la Teatrul Naţional, niciodată?...

— Ba am fost... dar, nu la „Scrisoarea pierdută". Am fost la „Înşiră-te mărgărite" şi la „Trandafirii roşii", că mie aşa-mi place teatrul... cu lume multă pe scenă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar astea nu-s piese, domnule... Astea's povești de adormit publicul căzut în mintea copiilor. Cu astea vrei d-ta să-ți faci educația socială ?.. Du-te, bre omule... Du-te de vezi „Scrisoarea pierdută"... Du-te de dă și d-ta ochii, măcar o singură dată, cu Agamiță Dandanache!... Ce, crezi d-ta că Agamiță a murit fără să lase moștenitori?... E, he!... A lăsat drăguțul de el... și încă mulți... mulți de tot... c'a fost crai mare!... Dumnezeu să-l ierte...

Apoi după o pauză:

— Și dacă vrei să mai știi ceva, tot dela mine... să știi că un copil din flori este cu mult mai inteligent ca un copil legitim... D-ta ce fel de copil ești?...

Negoiță Prescureanu îngână, rușinat:

— După câte știu eu... legitim!...

— Eram sigur!... Toți copiii legitimi ies tâmpiți... Mă ierți că nu este vorba chiar de d-ta... Dar dacă e-așa?.... N'am ce-ți face!... Nici un copil legitim nu seamănă cu tat-său!...

In momentul acela, cucul ceasornicului din părete, cântă de șeapte ori: cu-cu! cu-cu! cu-cu! cu-cu! cu-cu! cu-cu! cu-cu!...

După ce le numără pe toate cu glas tare, domnul Aristotel Macropol, care pe lângă ziarist independent, mai era și patron de bărbierie, exclamă:

— Gata!... Hai să plecăm că acum închid... Așa este ordonanța Prefecturii poliției... La ora șapte fix!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.ltransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță Prescureanu căzuse parcă din lac în puț. Venise să se radă și acum trebuia să se ducă la „Cărăbuș" cu barba țepoasă ca o greblă de fier.

Patronul parcă i-a ghicit gândul:

— Nu cumva veniseși să te razi?...

— Așa și-așa!...

— Regret, dar azi după amiază, n'am avut nici un lucrător... I-am împrumutat diferiților mei prieteni... că noi așa suntem... Ne ajutăm ori de câte ori avem nevoie unul de altul... Nici unul din noi, nu zice „nu". Dar și când zicem „da"... s'a sfârșit!... Poate să tune, să trăsnească... De geaba! Cuvântul nostru e literă de evanghelie.

Negoiță încercă o mică explicație:

— Și prietenii dv., tot ziariști independenți sunt?

— Așă!... De unde?... Cum vrei să existe prietenie între oameni de aceiași meserie? Adevărata prietenie exclude comunitatea de interese... Prietenii mei sunt altfel de oameni... oameni cu poziții sociale solide... oameni cum se zice, sus puși... Sunt miniștri... bancheri... profesori universitari... directori de societăți pe acțiuni... în fine, tot felul de oameni care au nevoie de sprijinul unui ziarist independent... Și în felul meu să știi că nu sunt decât eu singur în toată România întregită... mai ales de când mi-am mutat bărbieria de la Copăcenii de Câmp, în București... Acolo nu prea făceam afaceri... N'aveam clienți decât vara când se țineau conferințele culturale pentru sătenii fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

știință de carte... Restul anului... aproape nimic... D-ta nu vezi că de când cu votul universal, țăranii noștri au început să se radă și ei tot singuri, ca englezii...

In stradă, Negoiță Prescureanu caută un motiv să se despartă de ziaristul bărbier:

— Mă iertați... Dar aș vrea să încerc și în altă parte. Poate găsesc vreo bărbierie deschisă.

— Nu-ți mai pierde timpul că s'au închis toate. La ora șapte fix... gata!

In clipa aceea însă, lui Negoiță îi trece prin minte controversa ceasornicelor din piața palatului regal:

— Și D-v. credeți că toate ceasornicele din București merg la fel? Ia să le vedeți bunioară pe cele din piața palatului regal!... Nici unul nu se potrivește cu cel-lalt.

Ziaristul independent, tresare ca și cum ar fi pus mâna pe un subiect bun de speculat la „ultima oră".

— E adevărat?... De unde știi d-ta lucrul ăsta?

— Apoi, nu le controlez eu în fiecare zi?... Fundația merge cu 20 minute înaintea cancelariei aghiotanților regali și cancelaria cu 10 minute înaintea corpului de gardă...

Aristotel Macropol își mângâie nervos barbișonul și după un raționament scurt — mai scurt chiar decât un „scurt circuit".

— Apoi nici nu trebue să meargă la fel... Cum vrei d-ta să pui de acord ceasornicul unui Aristot

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901-1932

sau Descartes, cu ceasornicul unui aghiotant regal sau al unui biet locotenent de gardă?... E clar ca lumina zilei... D-ta nu ştii că ceasornicul mai înainte de-a fi oglinda timpului, este oglinda omului? Aristot şi Descartes trebue să meargă înaintea tutulor fiindcă sunt Aristot şi Descartes... N'ai ce să le faci... Aşa i-am moştenit pe-amândoi, din tată în fiu... Cât priveşte aghiotanţii de serviciu ai regelui, care de obicei sunt sau generali sau coloneli, cum vrei să meargă cot la cot cu un simplu locotenent...

Negoiţă Prescureanu primeşte raţionamentul d-lui Aristotel Macropol cu aceiaşi umilă lipsă de convingere ca şi pe al nebunului de-acum trei zile. Apoi, ca şi cum ar fi simţit nevoia să se descătuşeze definitiv de nedumerirea ce-l chinuia, îl întreabă cu oarecare ironie:

— Dar dv. ştiţi cum mergeau ceasornicele pe vremea Regelui Midas?...

Ziaristul, care probabil nu se aştepta la o astfel de întrebare, răspunde cam în doi peri:

— Probabil... Dacă i-am pus numele în firma mea, trebuie să ştiu cum mergeau şi ceasornicele din ţara lui...

— Dar pe bărbierul Regelui Midas, îl cunoaşteţi?...

— Auzi întrebare!... Cum vrei să nu-l cunosc, dacă ăla sunt chiar eu!...

— Dv.!... Eu credeam că este altul...

Ziaristul independent începe oarecum să se turbure:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Tot ce se poate... Adică, de ce-aşi fi numai eu?... Mai poate fi tot aşa de bine şi altul .. Bunăoară chiar dumneata...

Negoiţă îşi face cruce speriat şi îşi scuipă în sân.

— Eu?... M'a ferit Dumneezu...

De data asta însă, ziaristul independent şi-a regăsit întreaga lui autoritate agresivă:

— Apoi vezi?... De-aceea n'ai să fii toată viaţa d-tale decât şef de serviciu în Ministerul artelor... Fiindcă d-ta nu simţi nevoia să te 'ntrebi, din tot ce vezi, cam ce poate fi adevărat... D-ta nu simţi voluptatea de a face pe oameni să vadă lucrurile aşa cum trebue să fie văzute, nu cum le vede toată lumea... Dar, hai să zicem că de scris este mai greu... Poate n'ai talent... Nu e vina d-tale... Dar Dumnezeu, dacă nu ţi-a dat talent la scris, ţi-a dat în schimb darul vorbirei... Ştii să vorbeşti... sau nu?

Negoiţă răspunde instinctiv:

— Ştiu! Cum să nu ştiu?...

— Dacă este aşa, de ce taci din gură?... Vorbeşte domnule!... Spune ce ai de spus!... Pune-ţi ideile în valoare, măcar pe cale verbală, dacă nu ţi le poţi pune, ca mine, numai în scris. Nu-ţi fie teamă de dictonul latin: *„Verba volant, scripta manent"*, fiindcă românul are alt dicton, mult mai tare: *„Nu tot ce sboară se mănâncă"*. Şi dacă nu eşti peltic, să-ţi mănânci singur vorbele, cu aju-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

torul radiofoniei, vorbele d-tale pot face înconjurul pământului...

Apoi, ca și cum ar fi uitat să spună tocmai ce era mai important:

— Numai, vezi să nu care cumva, să te ia gura pe dinainte, că ți se poate înfunda... Pentru asta trebue să ai totdeauna la îndemână, mai ales pe vreme de furtună, un paratoner... Un fel de om de pâe... un așa zis „girant responsabil", cum avem și noi toți ziariștii... un om gata să suporte cu tărie și demnitate, orice consecință neplăcută...

Ajunși în fața Ateneului român, Aristotel Macropol strânge mâna lui Negoiță Prescureanu, scuzându-se din nou:

— Mă ierți că nu te-am putut servi... Îmi place să cred însă, că ai înțeles că nu e din vina mea: caz de forță majoră... Dar dacă-ți face plăcere, mai treci pe la mine... Poate să ai norocul să-mi găsești lucrătorii liberi... *„Liberté, egalité, fraternité"*... Salutare și... frăție...

*

In noaptea aceea Negoiță Prescureanu, nu se mai duce la „Cărăbuș" fiindcă nu găsește nici o bărbierie deschisă după ora oficială, când Prefectura poliției Capitalei, ordonă încetarea oricărei activități pe terenul bărbieriei.

In piața palatului regal însă, unde se oprește solemn, ca un mahomedan pentru ruga de seară, dintre cele trei ceasornice de precizie, — cel dela

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro

Fundație, cel de la cancelaria aghiotanților regali și cel dela corpul de gardă — nici unul nu ajunsese încă la ora șeapte.

Și Negoiță oftează lung ca un ceasornic cu resortul stricat!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL VI

Negoiță Prescureanu este nevoit să-și schimbe programul. Renunță dar la biletul gratuit de la „Cărăbuș" și în loc de „Continental" se duce să mănânce la „Europa", unde ia masa de obicei și directorul său general.

În timpul verei mai ales, restaurantul „Europa" pare pe roate. Bine înțeles că până azi, cel puțin, nu s'a mișcat încă din Pasajul Român. Cum însă mesele sunt înșirate pe două rânduri, afară, de-alungul pasajului, ai impresia că te afli într'un vagon-restaurant care se mișcă. Varietatea peisajului ți-o procură trecătorii care totuș, n'au nimic de-aface cu mesele restaurantului.

De obicei, în vagoanele-restaurante, se mănâncă prost. Când ai norocul să scapi neintoxicat, ești fericit că te-alegi numai cu o simplă deranjare de stomac. Se pare că între faimoasa societate belgiană și o anume asociație de medici români,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

există o înțelegere ocultă pe care Ministerul sănătății publice n'o bănuește încă.

Dar Negoiță Prescureanu, care în momentul acela e preocupat numai de misterile din Ministerul artelor, trece cu buretele peste toate misterele din Ministerul sănătății publice.

Adevărul este că la „Europa" nu-i tocmai ca într'un vagon-restaurant. La „Europa" poți scăpa și teafăr. In schimb însă, poziția meselor cu coridorul din mijloc și defilarea nesfârșită a necunoscuților care îți controlează mâncarea din farfurie, îți dă impresia că la „Europa" nu stai pe teren solid. Iți pare că te miști cu scaunul, cu masa, cu întregul pasaj, că voiajezi într'un vagon-restaurant și că trecătorii ce se perindă prin fața ta, nu sunt decât arbori, case, cantoane, gări, lanuri de grâu, livezi de pruni, fânețe pentru vite, poduri, munți, dealuri, râuri, șosele pline de praf sau de noroi, și așa mai departe.

Negoiță Prescureanu nu are nimic din firea artistică a directorului său general. Totuș modestului șef de serviciu din Ministerul artelor, îi place să mănânce din când în când și la „Europa" unde până acum, e drept că n'a avut să se plângă de cât cel mult de prețul mâncărilor, care nu prea cadrează cu leafa lui. In schimb, stomacul lui Negoiță este o adevărată minune de mecanism fiziologic. Mănâncă liniștit și mănâncă orice. Este în stare să se ia la întrecere chiar cu un struț. La nevoe, poate digera și șervetul, și farfuria și tacâmurile...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Directorul său general însă, care mănâncă numai la „Europa" face totdeauna scandal. Ca toți artiștii adevărați, directorul său general are stomacul șubred. Mănâncă numai pui la frigare, fripturi la grătar și compoturi amestecate.

Negoiță Prescureanu îl admiră, dar nu-l fericește. Șeful de serviciu știe că omul are nevoe mai întâi de cap. Dar nici stomacul nu este un lucru de prisos. Fericirea omului începe cu stomacul, nu cu capul. Capul nu face decât să se bucure de sănătatea stomacului. Și, slavă Domnului... până azi, cel puțin, stomacul lui Negoiță nu i-a produs nici o neplăcere capului... Lui Negoiță bunioară îi lasă gura apă, ori de câte ori îi miroase a sarmale cu carne de porc, a boboc de rață cu castraveți acri, sau a mititei cu ceva parfum de usturoi. De data asta, i-a mirosit însă, a ceva și mai și... l-a mirosit a tuslama regală !..

Mesele sunt toate ocupate. La una din ele, directorul său general mănâncă singur ca de obicei.

Negoiță Prescureanu îl salută respectuos și-l întreabă cu vocea pe jumătate:

— Singur, domnule director general?...

— De-ocamdată singur... Aștept eu pe cineva, nu-i vorbă... dar n'are nici o importanță... O cunoști și tu... la loc, dacă vrei...

Șeful de serviciu se așează la masă cu oarecare jenă. Curiozitatea începe să-l furnice pe limbă:

— O damă, domnule director general?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Directorul general tresare cu piciorul de pui în gură.

— Iar ai început cu expresii de-astea de mahala?... Bine mă, zevzecule, când ai să înveți să vorbești și tu ca oamenii de bună condiție?... Ce ești tu?... Funcționar la Ministerul artelor, sau chelner la „Roata Lumei?"...

Negoiță încearcă să se scuze, fără să reușească. Directorul general nu sfârșise însă morala:

— Nu ți-am spus să nu mai zici nici odată „damă?"... Ce 'nseamnă aia... „damă?"... Nu poți spune „doamnă?"... sau „domnișoară", dacă știi că nu e măritată încă...

Negoiță Prescureanu se roșește ca gogoșarul din farfuria clientului dela masa de-alături, care începuse să tragă cu urechea. Observația directorului său general, îi tăiase parcă toată pofta de mâncare.

— Să mă ia dracu... că eu așa sunt... Nu știu cum se face, dar câte odată mă cam ia gura pe dinainte, și-atunci îmi dau în petec...

Și șeful de serviciu din Ministerul artelor, își scufundă capul tăcut în lista de bucate, pe care însă directorul general nu-i dă răgaz s'o citească până la sfârșit.

— Să nu care cumva să-mi comanzi iar vreo mâncare cu usturoi, că mă scol de la masă și te las singur...

Mai natural, ar fi fost ca directorul general să-l scoale pe Negoiță de la masă. Dar un om bine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

crescut, nu vorbește la fel cu toată lumea. Un artist, mai ales, jonglează cu ideile și cu frazele ca un clown cu bilele pe vârful nasului.

Negoiță care venise tocmai pentru tuslamaua regală, preparată cu usturoi, aruncă lista de bucate pe masă și dă din cap desnădăjduit ca și cum n'ar fi găsit nimic să-i placă. In schimb, directorul său general care l'a înțeles, își aruncă el ochii pe lista de bucate și prefăcându-se că-l consultă, îl întreabă cu vocea poruncitoare:

— Vrei ciorbă?...

— Așî vrea...

— Ia atunci o ciorbă... Ia o ciorbă de potroace cu măruntae de gâscă... Nu mai lua borș de miel, că mielul a început să pută...

Negoiță dă din cap afirmativ.

— Ia apoi o friptură la grătar... o friptură cu sânge, că e bună pentru plămâni... Un fel de brânză... o fructă... și gata!... Cafeaua mergem s'o bem câte-și trei la Sosea...

Negoiță Prescureanu tresare din nou:

„Câte și trei" înseamnă ei doi și probabil „dama". Cine poate fi însă femeea asta, cu care directorul său general s'ar jena parcă să mănânce singur?... Și șeful de serviciu, întreabă misterios:

— E doamnă sau domnișoară?...

Directorul general devine mai grav ca o ordonanță de plată:

— Pe mine mă 'ntrebi?... Asta, tu trebue s'o știi mai bine ca mine...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță care nu bănuește aluzia, își rotunjește ochii curios, fără să răspundă.

Directorul general, continuă, fără să precizeze însă nimic:

— Cine-i face curte?... Eu, sau tu?... Ai compromis biată fată... Urlă tot ministerul...

Negoiță Prescureanu a rămas cu gura căscată... Pe cine aștepta oare directorul său general?... Nu cumva?...

Dar directorul continuă să-l mustre părintește:

— Ce?... Te faci că nu pricepi?... N'ai ghicit încă cine este?...

— Să mă bată Dumnezeu, dacă știu eu de cine e vorba...

— Dar domnișoara Lilly Ionescu știi cine este?

— Ea este, domnule director general? Domnișoara Lilly Ionescu?...

— Chiar ea... Domnișoara Lilly... Lilly Ionescu, cea mai cum se cade fată din tot ministeru! I-ai întors capul, cu tot felul de propuneri... Lasă c'am aflat eu de șurubăriile d-tale...

Negoiță Prescureanu, simte că în momentul acela, simte și el cu adevărat ceva. Dar, ce anume simte, nu-și poate da seama. Simte ceva ce-l face să crape de rușine și să-și ascundă ochii în farfuria cu ciorbă de potroace, pe care continuă s'o vânture cu lingura, fără să 'ndrăznească s'o ducă la gură.

E drept că Negoiță o plăcea foarte mult pe domnișoara Lilly Ionescu și tot așa de adevărat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era că și domnișoara Lilly se arăta foarte încântată de atenția lui. Nu-și aducea însă aminte să-i fi dat vre-odată prilejul să se plângă de purtarea lui, care nu depășise nici odată marginile bunei cuviințe. Știe că a fost totdeauna foarte rezervat... foarte delicat... foarte bine crescut, așa cum citise el că trebue să fie, într'o cărticică întitulată „Codul manierelor elegante". Ba, ceva mai mult, până atunci, nu-i făcuse încă, nici un fel de declarație de dragoste formală. Îi dăduse numai să înțeleagă că ar fi fericit dacă ar putea avea și el norocul să aibă o nevastă ca dânsa, profesoară, femee cultă, deșteaptă și de familie bună. Dar atâta tot și nimic mai mult... Și lucrurile astea nu le spusese nimănui decât ei singure. Colegii lui din minister, e drept că poate mirosiseră și ei ceva. Dar de la a face curte unei funcționare subalterne și până a compromite o fată de familie, e mare distanță. Nu înțelegea dar, la ce fel de „șurubării" făcuse aluzie, directorul său general și mai ales, nu bănuia cam cine putuse fi licheaua care îl încondeiase în felul acesta...

In timp ce Negoiță Prescureanu, se tortura fără să poată scoate un singur cuvânt, directorul general sfârșise de mâncat puiul de găină. Abia atunci, încercă și el să soarbă pentru prima oară din ciorba de potroace care aproape se răcise în fața lui.

Directorul său general însă parcă îl pândea:

— Ia ascultă, mă zevzecule... De ce nu m'asculți tu pe mine?... De ce nu vrei să te 'nsori?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lui Negoiță, îi scăpă lingura în farfurie. Stropii de zeamă de varză, pătează fața de masă și-i adaogă câteva buline noui de grăsime „papillon"-ului său verde. Emoționat, șeful de serviciu își schimbă ochii din farfuria cu ciorbă, în farfuria cu friptură, care tocmai sosise și răspunde timid:

— Eu să mă însor, domnule director general?

— D'apoi cine?... Eu?... Mie mi-a trecut vremea... Eu sunt bătrân... Un om ca mine, aproape de 50 de ani, nu se mai însoară. Ba, dacă este cumva însurat, se gândește cum ar putea divorța... Și afară de asta, tu nu știi că eu sunt artist?... Vrei să pățesc și eu ca alți confrați? Tu nu știi că femeia cu arta, nu se împacă niciodată... Parcă ar fi câinele cu pisica...

Negoiță Prescureanu începe să-și lingă buzele, ca și cum ar fi gustat dintr'o mâncare gustoasă. De data asta, este sigur că femeia la care face aluzie directorul său general, nu poate fi alta decât domnișoara Lilly Ionescu, care cine știe ce prăpăstii i-o fi povestit despre el.

— Și cu cine să mă 'nsor, domnule director?...

— Cum, cu cine?... Cu Lilly!...

— Cu domnișoara Lilly Ionescu?...

— Bine înțeles!... Cu cine alta din minister te-ai putea însura, afară de ea?... Zi că nu-ți place... Hai... că vreau să te-aud și eu... Spune mai repede... Spune că te scuip drept în frunte...

Șeful de serviciu, spinteca tocmai vrăbioara cu... sânge... la grătar... Vederea sângelui îi anti-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cipează noaptea nunței. Totuș, tace, de frică să nu se dea de gol. Se mulțumește numai să zâmbească șiret și să-l fure pe director cu o privire pe sub gene.

— Cum vă vine să vorbiți așa?... Zău... domnule director!... Parcă lucrul ăsta ar depinde de mine... Depinde de ea... Cine știe pe cine o avea ea în vedere... De geaba... Fata asta nu mă ia pe mine.

— Și dacă te-o lua?...

Negoiță tresare plăcut impresionat...

— Domnule director!... Asta e o glumă a d-tale... Nu poate fi lucru serios...

Negoiță Prescureanu simte totuși, că și-ar da jumătate din viață, ca gluma asta să fie lucru serios, dacă nu tot restul vieței lui, măcar o singură lună de miere.

Directorul său general însă, continuă interogatorul:

— Dar tu ?.. Spune drept... Vrei s'o iei de nevastă?...

— Cum s'o iau, domnule director?... Cu ce s'o țiu?... Cu leafa mea de șef de serviciu?... Fata asta nu e de nasul meu... Îi trebuie lux, nu glumă...

Directorul general, care tocmai își plimba prin gură un sâmbure de prună din compot, se hotărăște parcă de data asta să-l convingă definitiv:

— Ia nu mai face pe prostul cu mine, că nu se prinde... Tu crezi că Ionească o să putrezească toată viața, numai în minister, ca tine?... Așa!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De unde!... Așteaptă numai să-și ia licența și-ai s'o vezi profesoară la un externat de fete din București... că asta nu se duce la provincie nici moartă... Unde mai pui apoi că după patru ani încep gradațiile și că e posibil s'ajungă chiar directoare de școală profesională!... Ascultă-mă pe mine... Asta n'o să aibă nici odată nevoe de banii lui bărbatu-său...

Negoiță căscă ochii mari ca de obicei, ori de câte ori afla câte un lucru asupra căruia nu se putea dumiri numai decât.

— Bine, bine... Ea ca ea... Să zicem că ea are să se facă profesoare... Dar eu ce-am să mă fac? Că doar n'am să trăesc nici eu din banii ei... Mi-ar fi rușine...

— Eh!... Vezi, de ce-ți spun eu că ești zevzec!. Cine spune să trăești din banii ei?. N'aveți de-cât să trăiți fiecare din banii voștri... că tu, dacă ai fi deștept, ai face cum zic eu și i-ai lua înainte...

Pe Negoiță, cuvintele directorului său general, în loc să-l dumirească, îl încurcă și mai rău.

— Cum să i-o iau înainte, domnule director?...

— Foarte bine... Că ea, în cel mai fericit caz, nu se poate aranja decât peste un an, după ce și-o lua licența... Tu însă, dacă ai vrea... tu ai putea fi subdirector chiar peste o lună...

Negoiță Prescureanu, tresare înțepenindu-și gâtul ca un dop într'o sticlă de șampanie. Parcă se și vede instalat în biuroul subdirectorului care deocamdată se găsea în misiune specială pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lângă expoziția internațională de artă plastică de la Paris.

— Astea sunt glume, domnule director general... Zău, așa!... Dv. vă bateți joc de mine.

— Cum o să-mi bat joc de subalternii mei, mă zevzecule?.. Ce?. Eu sunt funcționar de carieră ca ceilalți directori generali din minister?... Eu sunt artist... Eu vă tratez cu sufletul, nu cu gradul meu ierarhic... Tu n'ai auzit că Popescu și-a dat demisia?... Mi se pare că nici nu mai are de gând să se întoarcă în țară... Rămâne la Paris... Ce crezi?... A dat omul de bine... Ăsta nu e prost să tragă pe dracul de coadă ca noi... Ăsta știe să se învârtească... Câștigă la Paris 15.000 de franci pe lună, nu 15.000 de lei ca la București.

Negoiță Prescureanu tremură de bucurie, dar mai ales de ciudă, când aude că subirectorul Popescu, care și-a dat demisia, pare c'a nimerit-o mai bine ca toți funcționarii din Ministerul artelor.

— Da, da... 15.000 de franci! Tu știi cât fac 15.000 de franci francezi?... Peste 150.000 de lei pe lună...

— Dar ce-o face domnul subdirector la Paris, de câștigă așa multe parale?

— Ce să facă?... Ce fac toți românii deștepți... După ce i-a mâncat banii lui tată-său, a intrat în banii statului... din banii statului, în banii babelor... și așa mai departe... Depinde de vârstă, de aptitudini, de relațiile ce-ți faci în lumea bună, de proptelele de la legație...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță Prescureanu nu prea pricepe ce-ar putea face subdirectorul Popescu, la Paris. Dar dacă este adevărat că și-a dat demisia, găsește de prisos să-și mai bată capul cu activitatea românilor peste frontieră. Deocamdată îl interesează numai eventualele posturi vacante lăsate în țară de cei care au plecat în străinătate fără gândul de a se mai întoarce. La drept vorbind însă, pe el nu-l doare inima decât de postul rămas vacant de pe urma subdirectorului Popescu. Postul acesta îl obsedează ca o cometă nouă, apărută fără știrea astronomilor. Un post de subdirector, mai ales în Ministerul artelor, este un lucru tot așa de rar ca și o stea cu coadă.

După un oftat prelungit și câteva clipe de reticență ierarhică, șeful de serviciu se adresează din nou directorului său general:

— Și când credeți că are să se complecteze vacanța?...

— Șiretule!... Umbli să mă prinzi cu vorba?...

Negoiță Prescureanu tresare plin de satisfacție. Pentru prima oară de când lucrează împreună, directorul său general îl tratează cu un alt calificativ decât „zevzec".

— Vrei să știi când o să se complecteze vacanța?... Ei bine, iată... Când ai să faci nunta!... Ești mulțumit?...

Lui Negoiță i se înțepenește și răsuflarea și furculița între buze.

— Iacă-așa!... Mi-am pus eu în gând s'o mărit

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe Lilly cu un subdirector din ministerul nostru... Dacă vrei să fii tu ăla... atât mai bine... Am scăpat și cu de-o grijă... Nu-ți fie teamă, că tu nu trebue să te agiți de loc... Lucrurile le aranjez eu singur... Dacă nu,... treaba ta... Mai sunt și alți pretendenți la mâna ei...

De teamă să nu-i ia altul înainte, Negoiță Prescureanu se grăbește să răspundă numai-decât:

— Dar dacă n'o vrea să mă ia chiar pe mine?

— Cum să nu te ia mă, zevzecule? Tu nu știi că moare după tine?.. N'ai văzut-o cum s'a palidat de câtăva vreme? Nu stai cu ea toată ziua, ochi în ochi și gură 'n gură?...

Negoiță simte cum se învârtește masa în jurul lui.

— Dar dacă nu mi-a spus nici odată!... Zău, domnule director general... De unde vreți să știu?...

— Poftim pretenție!... Apoi, tot ea, vrei să-ți spună?... Tu nu pricepi nimic?... Tu crezi că lucrurile astea, se rezolvă așa, ca hârtiile din minister?... Aoleo!... la te uită, pe cine vreau eu să-l fac subdirector!...

Negoiță Prescureanu, nu mai știe unde se află. Vrea să mai spună ceva, dar nu găsește cuvântul cu care trebue să înceapă. Ce să facă mai întâi?... Să-i vorbească de posibilitatea înaintării lui la gradul de subdirector sau de eventuala lui căsătorie cu domnișoara Lilly Ionescu?...

Noroc că vocea directorului său general, îl trezește la timp.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi... Mai ştii ceva?... M'am hotărât s'o cunun eu pe Lilly... Îţi convine, sau nu?... Spune.

De teamă să nu-şi ia vorba înapoi, Negoiţă începe să se bâlbâie:

— Cum nu, domnule director... Dar... cu ce cocoană?...

— Asta e treaba mea... că doar n'ai vrea să te cunun cu nevasta domnului ministru... Lasă că-ţi găsesc eu o năşică tot aşa de frumoasă ca şi mireasa...

Negoiţă Prescureanu, îşi dă seama, că directorul general îi vorbise ca un adevărat părinte... Îi spusese tot ce se poate spune, ba ceva mai mult chiar, decât el ar fi putut visa vre-odată în viaţă. Dacă l'ar mai întreba ceva, ar fi însemnat că îl jigneşte, punându-i la îndoială buna credinţă şi autoritatea cu care îl asigurase că-l va face subdirector în ministerul artelor şi bărbat al domnişoarei Lilly Ionescu. Parcă se şi vede cu pirostriile în cap şi cu tot felul de lume bună la biserică. E posibil să vină chiar secretarul general şi ministrul... Se vede apoi instalat în fotoliul subdirectorului Popescu şi — vorba nebunului din piaţa Palatului regal — încet, încet... cine ştie unde l'ar mai putea arunca norocul! Pentru a fi ministrul al artelor, nu ţi se cere cine ştie ce pricepere... Destul să te înscrii într'un partid politic, să te iei bine cu „şefii de coloare" apoi cu „croncanii" de la centru... şi gata... Deocamdată însă, se hotărăşte să nu întreprindă nimic, până ce nu va consulta mai întâi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și pe Aristotel Macropol. Ar prefera un partid independent, ca să poată fi totdeauna la guvern. Regretă chiar că nu este ardelean sau basarabean. Aștia, brava lor!.. Aștia au noroc mai mult chiar de cât patronul bărbieriei Regelui Midas, care deși nu-i decât simplu ziarist independent, este totuși totdeauna la putere.

Directorul său general însă, îl deșteaptă brusc din reveriile lui roze...

— Eh!.. Te-ai hotărât ?.. Ce-ai de gând să faci ?.. O iei sau n'o iei de nevastă ?..

— O iau, domnule director... O iau... De ce să n'o iau... Că dacă ziceți Dv. să fac așa... trebue să fie bine.

— Brava ție... sau mai bine zis... Brava vouă... și să fie într'un ceas bun.

Și directorul general, după ce se ridică de pe scaun, se aplecă spre el, îl apucă de cap cu amândouă mâinile ca pe un urcior cu apă rece, și îl trage spre dânsul, până ce amândoi se transformă peste masă, într'o boltă de pod lucrat în beton armat.

Cei doi funcționari de la ministerul artelor, se sărută prelung ca Iuda cu Isus Christos, pe Muntele maslinilor... Și în timp ce Negoiță Prescureanu, nu știe cărui sfânt să-i mulțumească pentru această dublă lovitură, directorul său general, respiră ușurat de o mare belea... Găsise în fine ce căuta desperat de o lună de zile. Găsise un tată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

legitim pentru copilul domnișoarei Lilly Ionescu, ce-și anunțase sosirea.

*

Sfârșiseră masa însă, și domnișoara Lilly nu se arăta.

Directorul general privește enervat spre capătul pasajului ce dă în calea Victoriei, unde o bandă de lăutari cântă cu putere.

De-ai fi dreaptă și 'nțeleaptă
Mi-ai lăsa ușa crăpată
Și fereastra destupată
Să te văd cum ești culcată...

Șeful de serviciu însă, copleșit de emoție nu mai scoate nici o vorbă și se mulțumește doar să repete în gând.

— Dă doamne, să nu vină... Să nu vină că mor de emoție!

Și cu degetul arătător, atinge pe dedesubt, masa de lemn, așa cum știa el că trebue să faci ca să ți se împlinească dorința.

In timpul acesta, mesele începuseră să se golească și alți clienți noui nu se mai arătau. Trecătorii se răriseră și ei. Vagonul restaurant, sosise probabil la București. Nu mai avea nimeni nevoe de el.

Chelnării, iată că încep să strângă și ei resturile de mâncări de pe mese. Gogu „face plata" ultimilor clienți și cei doi funcționari de la minis-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

terul artelor, se trezesc de-odată singuri și aproape pe întuneric, ca doi gardiști de noapte ce-ar fi făcut paza restaurantului.

Directorul general se scoală de la masă, oarecum enervat.

— Hai să plecăm, că nu mai vine.

— Dar, e-adevărat, domnule director ?.. Era vorba să vină ?

— Sigur... O invitasem să mănânce cu mine astă seară. Se dusese numai până acasă, să-și schimbe rochia... Tu nu știi însă cum sunt femeile? Dacă nu se schimbă cel puțin de două ori pe zi... mor, nu alt-ceva.

Negoiță Prescureanu, ciripește ca un mierloi.

— Nu vă supărați, domnule director general... Dar, mai bine că n'a venit...

Directorul general îl privește nedumerit. Parcă i-ar fi fost teamă să nu-și fi luat vorba înapoi.

Negoiță însă continuă.

— Mi-ar fi fost rușine să-i punem chestia chiar astă seară... Știți... așa dintr'o dată... Și mai ales în trei... cu Dv. de față...

Directorul general, se umflă ușurat:

— Am înțeles... Vrei să zici că acum... eu sunt de prisos.

— Ba, din contră... Vreau să zic... Zău, domnule director general... Tranșați mai bine Dv. singur chestia asta... Făceți-mi barem serviciu complect.

— Bine, bine... Mâine, e gata... Să te prezinți

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la minister... cum se zice la vedere... fiind-că de mâine încolo, o să vă vedeți altfel de cât până acum... Vezi numai să fii la înălțime... Ras, tuns și frezat... Și cu unghiile lustruite...

*

In calea Victoriei, cei doi funcționari din ministerul artelor se despart. Cum este aproape de miezul nopței, nu se mai duc la șosea, să bea cafeaua împreună după cum era hotărât.

Spre casă, fiecare comentează în felul lui, discuția de la masă, și hotărârea luată în lipsa domnișoarei Lilly Ionescu, care în definitiv, era cea mai principală din persoanele interesate în afacerea asta.

E drept că totul se petrecuse în modul cel mai firesc din lume. Afacerea fusese aranjată ideal... Totuși un punct negru, continuă să-i neliniștească pe amândoi de-o potrivă: lipsa domnișoarei Lilly Inescu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL VII

Deşi sărac cu duhul, Negoiţă Prescureanu, nu aspiră la împărăţia cerurilor... Se mulţumeşte numai cu fericirea lui de pe pământ, care deocamdată îi umple golul din suflet cu două noui şi nebănuite perspective de oxigen:

Prima: Va fi subdirector în ministerul artelor.

A doua: Va fi bărbatul domnişoarei Lilly Ionescu, cea mai frumoasă funcţionară din minister.

Generozitatea directorului său general, îl uluise. Aproape nu-i venea să creadă că este adevărat. Negoiţă nu pricepe cum un om, despre care se spune că este scrântit la minte, poate să aibă un suflet aşa de bun. Un funcţionar de carieră bunăoară, n'ar fi fost capabil să facă faţă de el, un asemenea gest... Şi pentru prima oară în viaţa sa, şeful de serviciu din ministerul artelor, se lasă convins de superioritatea funcţionarilor de specialitate artistică, faţă de funcţionarii de carieră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.muzeatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Deocamdată, nu-l mai nelinişteşte de cât un singur lucru. Intrevederea definitivă cu domnişoara Lilly... Momentul când va trebui să-i pună punctul pe i ! Cum însă, este sigur că directorul său general, se grăbea să i-l pună la timp, lui Nagoiţă nu-i mai rămânea decât să îndeplinească ultimele formalităţi, aşa zise, de rigoare.

Are să-i deschidă braţele largi şi spontan, fără nici o altă introducere prealabilă, are s'o strângă cu putere la piept, ca şi cum emoţia realizărei celei mai fericite clipe din viaţa lui, l'ar fi amuţit pentru totdeauna.

De altfel, cuvintele în asemenea clipe hotărâtoare, or cât de meşteşugit ar fi spuse, îşi pierd totdeauna elocvenţa lor. Dovadă, la teatru, după lăsarea cortinei pe câte un sfârşit de act sentimental. Nu mai vorbeşte nimeni şi totuş momentul place... place la toată lumea... place fiindcă ce se tace momentul acela pe scenă, este cu mult mai elocvent de cât tot ce se vorbise până atunci.

Pentru aceasta, Negoiţă este hotărât ca momentul culminant, să se petreacă în cadrul unei gravităţi mute, exact ca la cinematograf... Să se vadă tot, dar să nu se audă nimic, de cât bine înţeles hârâitul aparatului electric, care în cazul de faţă ar corespunde cu bătăile inimei sale. Atât şi nimic mai mult.

In faţa domnişoarei Lilly Ionescu, însă, care venise la minister înaintea lui, Negoiţă îşi pierde cumpătul din nou şi în loc să-i deschidă braţele,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anul-1901-1933

se bâlbâie câte-va clipe și se scuză că deocamdată nu-i poate spune nimic din ce-avusese de gând să-i spună.

Și poate că Negoiță avea dreptate. Nu mai avea să-i spună nimic, fiind-că probabil, directorul său general, îi spusese mai dinainte tot ce trebuia să-i spună. Or, așa fiind, șeful de serviciu n'avea ce să-i mai vorbească. Aștepta numai să înceapă subalterna sa, și pe urmă să continue el.

Mai calmă ca niciodată însă, Domnișoara Lilly Ionescu, nu-i dă de bănuit să fi aflat ce trebuea să afle. Negoiță nu mai știe ce să creadă. Situația lui, devine din nou ridicolă. Cine-va trebuia să vorbească mai întâi. Lui însă, nu-i vine să deschidă gura, de teamă să nu-i scape iar vre-o prostie. Dar nici nu poate aștepta la infinit, răspunsul pe care directorul său general, îl asigurase că-l va obține imediat.

Profitând de un moment dat când rămân în birou numai ei singuri, șeful de serviciu se hotărește să-și încerce norocul. Se apropie deci de subșefa sa de birou și-i șoptește misterios la ureche:

— V'a spus ceva domnul director general ?

Ea îi răspunde oare cum jenată:

— Nu !.. Nu mi-a spus nimic.

Apoi, ca și cum ar fi bănuit ceva neplăcut:

— Avea să-mi spună ceva ?

Răspunsul domnișoarei Lilly Ionescu, îl face să se clatine pe picioare. Negoiță își vede năruite

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toate planurile de fericire. Își șterge cu batista primele broboane de sudoare de pe frunte și câte-va clipe, stă la îndoială dacă trebue să mai continue, sau nu.

Curioasă ca orice femee și plină de nervi, domnișoara Lilly îl întreabă din nou:

— N'auzi ce te'ntreb ? Ce-avea să-mi spună directorul general ?.. De unde știi D-ta c'avea să-mi spună ceva ?..

Negoiță, mărturisește fără nici un gând ascuns.

— Chiar dela dumnealui... Am mâncat aseară împreună la „Europa" unde v'așteptam să veniți și Dv !..

De data asta, domnișoara Lilly, țâșnește ca un sifon stricat.

— La „Europa" Cine ?.. Eu ?.. Nu ți-e rușine obraznicule ?.. Când m'ai văzut D-ta pe mine mâncând cu directorii generali din minister ?

Zăpăcit, Negoiță încercă să arunce vina pe directorul său general. Dar de teamă să nu i se întâmple cine știe ce nouă neplăcere, schimbă vorba numai decât.

— Vai de mine, domnișoară Lilly... Dar eu n'am vrut să spun așa... N'am vrut să spun că Dv. mâncați cu domnul director general... Doamne ferește !.. Dar, cum venise vorba și de Dv... fiindcă domnul director general, îmi făcuse cinstea să stea cu mine la masă... și cum D-v faceți parte, cum se zice, tot din direcția noastră a artelor... noi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

amândoi, adică, mai mult domnul director general...

In clipa aceea, un servitor anunță pe domnișoara Lilly Ionescu, că este poftită de domnul director general în biroul său.

Lui Negoiță, îi vine să se închine de bucurie. Asta însemna că Dumnezeu nu l'a părăsit cu totul și din când în când, tot îi mai poartă de grijă și lui. Și în timp ce subșefa de birou trântește ușa furioasă, șeful de serviciu răsuflă ușurat și se lasă greoi pe colacul de catifea tocită, de pe scaunul său de biurou.

Calvarul lui Negoiță, nu se sfârșise însă. Aștepta să fie chemat din clipă în clipă de către directorul general, care probabil n'avea să-i mai repete ce-i spusese cu o seară înainte și avea să-l facă „zevzec" ca de obicei, ca să-i distrugă și ultima rămășiță de prestigiu, față de domnișoara Lilly Ionescu.

Toată lumea își are părticica ei de fericire pe pământ. Multă, puțină... n'are importanță. El însă, din ziua când s'a întâlnit cu bărbierul Regelui Midas în piața palatului regal, parcă nu mai este om, ca toți oamenii. Nu mai știe nici cine este, nici ce vrea. Din ziua aceea începuse să se îndoiască de tot ce credea că știe și în primul rând chiar de propria lui existență.

Desperat de tot ce s'ar mai putea întâmpla, Negoiță se gândește dacă n'ar fi poate mai bine să se facă bolnav. Apariția în biurou, a unui co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

leg, ce i-ar fi putut servi de martor, îi grăbește punerea în execuție a planului său. Negoiță începe să tușească, îndoindu-se cu mâinile proptite pe șeale, scuipă în batistă de mai multe ori, oftează prelung și bine și după ce-și ia pălăria din cuier, încearcă s'o șteargă fără să mai dea ochi cu directorul său general.

In clipa acea însă, se trezește față în față cu domnișoara Lilly Ionescu, care-l oprește pe loc, cu privirea ochilor ei umezi de plâns și cu un gest de mâini împreunate ca pentru o rugăciune.

Negoiță o privește o clipă nedumerit, apoi închide ochii repede, ca și cum i-ar fi fost și milă și rușine s'o vadă în halul acesta.

— Dumnezeule ! se gândește el... Ce se'ntâmplase oare în cabinetul directorului general ?..

Domnișoara Lilly, nu-i lasă prea mult timp s'o cmpătimească și i se adreseează cu o voce stinsă, dar totuși clară.

— Iartă-mă dacă am fost aspră cu d-ta adineaori. Vinovata însă, n'am fost eu. Nu bănuisem ce se putuse întâmpla în lipsa mea... fiindcă de data asta, trebue să-ți mărturisesc că este adevărat... Așa este... Aseară trebuia să iau masa cu directorul nostru general. Dar dacă n'am luat-o, să nu crezi că n'așĭ fi vrut... Nu... V'am zărit însă de departe pe amândoi la masă și m'am grăbit să mă întorc acasă, fiindcă așa ceva, mi-ar fi fost imposibil... Mi-ar fi fost rușine să stăm câte și trei la masă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță, care până atunci o ascultase cu gura căscată de emoție, încercă să-i ceară o lămurire.

— Rușine ?.. Rușine să stați cu mine la masă ?

Nervoasă, domnișoara Lilly îi făcu semn să tacă.

— Rușine !.. Da !.. Rușine însă, nu să stau cu d-ta la masă... Rușine, după cum ți-am spus, să stăm câte și trei la masă...

Apoi după un oftat prelung:

— Dar, vezi... Lucrul ăsta, d-ta n'ai să-l poți pricepe de cât, după ce vei afla ce-am de gând să-ți spun.

Și fiindcă Negoiță continua s'o privească tăcut și cu ochii holbați de nedumerire, domnișoara Lilly răsuflă semnificativ și adăogă:

— Vrei să ne scoborâm pentru câte-va minute la subsol. Ne prefacem că mergem la bufet și ne strecurăm în sala depozitului de tablouri, unde nu cred să fie nimeni.

Deși nu-și dă seama pentru ce anume domnișoara Lilly îl invită tocmai în subsolul ministerului, Negoiță primește propunerea grăbit și plin de satisfacție:

Ajunși în subsol, domnișoara Lilly îl apucă de mâneca hainei, ca și cum i-ar fi fost frică să nu-l piardă, și pornește cu el printre șirurile de tablouri proptite de ziduri, până ce ajung în fața unui tablou mai mare — o copie după Madona Sixtină a lui Rafael. Proporțiile tabloului și mai ales lățimea ramei aurite, îi ascunde complect de orice privire indiscretă. Aci după ce se opresc deo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dată amândoi, ca și cum s'ar fi pregătit pentru oficierea unei slujbe religioase, ea se plasează în fața Sfintei Barbara, iar el în fața Papei Sixt al II-lea. Domnișoara Lilly, aruncă apoi o privire spre Maica Domnului cu pruncul în brațe și isbucnește în plâns, iar Negoiță își propteste ochii tâmpit pe cei doi îngerași care străjuesc orizontul ceresc.

Momentul suprem se precipită ca o avalanșă de zăpadă peste un tren care tocmai ar fi eșit dintr'un tunel...

După ce-și șterge lacrimile cu mâneca bluzei sale de mătase, domnișoara Lilly începe să vorbească răspicat ca și cum s'ar fi tradus dintr'o limbă străină:

— Acum știu tot... Știu ce-ați pus la cale amândoi, aseară, la masă, la „Europa". Nici nu se putea un decor mai nimerit... Restaurantul ăsta, parcă este un cuib de conspiratori... Știu c'ai acceptat să-ți fiu soție, mai 'nainte de-a fi avut cel puțin, buna cuviință să mă întrebi dacă primesc. M'ați tocmit în lipsă, probabil fiindcă v'ar fi fost rușine să faceți negustoria cu mine de față... Ați procedat cu mine, ca cu roabele din antichitate... Sunteți doi oameni extraordinari... Să vă fie rușine...

Negoiță încercă să se desvinovățească, dar domnișoara Lilly nu-i dădu răgaz să articuleze nici un cuvânt.

— V'am ertat însă pe amândoi... Pe el, l'am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ertat fiindcă or ce pedeapsă ar fi să-i dau, n'aşi putea găsi nici odată pedeapsa pe care o merită... Iar pe d-ta... fiindcă ştiu că eşti o biată victimă... Ştiu că refuzul meu te-ar îndurera mai mult chiar de cât cea mai mare nenorocire ce ţi s'ar putea întâmpla... Mi-e teamă însă, că d-ta, îţi vei lua pedeapsa singur... D-ta probabil nu ştii nimic din ce-ar fi trebuit să ştii înainte de a fi acceptat propunerea directorului general...

Apoi, după o pauză scurtă:

— D-ta ştii cine sunt eu ?..

Negoiţă, mişcă din cap afirmativ, ca şi nimic n'ar fi fost mai simplu pentru el, de cât să ştie cine era domnişoara Lilly Ionescu.

— Ei bine, nu !.. Te înşeli... D-ta nu ştii cine sunt eu... Nu ştii nimic... Nu ştii că viitoarea d-tale soţie, este în momentul de faţă, amanta directorului d-tale general...

Negoiţă Prescureanu, tresare ca un om electrocutat. Noroc însă că se propteşte la timp în barba Papei Sixt al II-lea şi după ce-şi regăseşte echilibrul, fără să scoată un singur cuvânt, isbucneşte deodată în plâns.

Lacrimile lui Negoiţă însă, nu emoţionează de loc pe domnişoara Lilly Ionescu, care îşi continuă spovedania cu aceiaşi hotărâtă cruzime şi lipsă de pudoare:

— Şi dacă ar fi numai atât, n'ar fi poate nimic... Dar viitoarea d-tale soţie, are să-ţi mai aducă şi altă surpriză. Trei sau cel mult patru luni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

după nuntă, îți va aduce și un copil care bine înțeles, nu va fi copilul d-tale, ci tot al directorului d-tale general.

Negoiță își astupă ochii cu palmele și abia mai poate îngâna :

— Destul !.. Destul !.. Fie-ți milă de mine... Fie-ți milă, că eu nu ți-am făcut nici un rău...

Dar Domnișoara Lilly, nu se lasă înduplecată nici de data asta:

— Tocmai, fiindcă nu mi-ai făcut nici un rău... Deaceea îți spun și eu adevărul. La rândul meu, vreau să-ți fac acest bine. Nu vreau să te mint... Nu vreau să-ți spun că te iubesc sau că te-aș putea iubi mai târziu... fiindcă, eu până azi nu știu încă ce înseamnă a iubi. N'am iubit pe nimeni... Nu l'am iubit nici chiar pe el... Am fost a lui însă, fiindcă așa am vrut... fiindcă așa a trebuit să fie... A lui, sau a altuia, mi-ar fi fost egal... fiindcă trebuia să fiu a cuiva... Dacă n'aș fi fost încă a nimănui, astăzi n'aș fi fost poate nici funcționară, nici studentă, iar mâine n'aș fi fost probabil nici profesoară. Aș fi fost o simplă muritoare de foame... bacalaureată, sau cel mult o îmbuibată de mărinimia celor care m'ar fi remarcat pe stradă... Deși săracă însă, eu am oroare de stradă... Crede despre mine ce vrei... Dar pe d-ta pe care în momentul de față, te stimez mai mult ca pe oricare alt bărbat, nu vreau să te induc în eroare... D-ta care m'ai cunoscut numai cum păream că sunt la minister, nu vreau să regreți vreo-dată în viață, că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

am fost la fel ca și cum m'ai fi cunoscut pe stradă. E drept că nu m'am coborît nici odată până acolo. In schimb însă, îmi dau seama că nici până la un bărbat ca d-ta, nu mă mai pot înălța. D-ta ești altceva... Pe d-ta te stimez mai mult de cât pe directorul general, deși știu bine că de la d-ta nu voi putea avea ca soție, nici pe sfert cât am de la cel căruia nu-i sunt decât amantă. Iată adevărata mea situație. Asta este... Nu este alta...

Negoiță Prescureanu, încearcă s'o facă să tacă mai mult cu privirea lui îndurerată de cât cu glasul:

— Destul !.. Destul, c'am înțeles... D-ta n'ai nici o vină... N'ai fost decât o victimă...

— O !... Nu-ți fie teamă, că nu-ți cer să mă plângi. Îți cer numai să te gândești bine, dacă după cele ce-ai aflat, mai vrei să fii bărbatul meu... bărbatul amantei directorului nostru general... și tatăl unui copil care va debuta în viață ca un excroc precoce, împrumutând un alt nume de cât al tatălui său adevărat... Iată ce-ași vrea să știu după, cele ce ți-am povestit... Și să știi că ți-am spus tot ce-am crezut de cuviință că trebue să afli. Îți dai seamă că în situația mea actuală, n'am atâta nevoe de un bărbat, cât am nevoe de un tată pentru copilul meu de mâine. Și fiindcă știu că adevăratul tată al copilului meu, nu va putea fi niciodată bărbatul meu, d-ta sau altul, mi-este egal. Când ai un copil fără tată, nu te mai gândești de cât la copil. Puțin îți pasă de bărbatul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care se oferă să-i servească de tată, când adevăratul lui tată, dă dovadă că n'a meritat cinstea să aibă un copil. Iată situaţia bărbatului meu de mâine. Dacă mă accepţi aşa cum sunt, eu personal mă pot oferi fără nici o altă condiţie... Te previn însă, că nu-ţi voi putea dărui nici una din voluptăţile sufleteşti ale vieţei trăită în doi. Vrei să fii d-ta bărbatul acesta ? Răspunde...

Negoiţă nu răspunde nimic. Ese însă buimăcit din ascunzătoarea patronată de Madona Sixtină şi ca un şoarece urmărit de o pisică, dispare grăbit pe coridorul strâmt şi în zigzag...

*

Ajuns în stradă, şeful de serviciu din ministerul artelor îşi întoarce o clipă capul, să ceară „pardon" portarului pe care îl îmbrâncise la eşirea lui din minister, apoi tot aşa de grăbit, coboară pe străzile Spiru Haret, Ştirbei Vodă şi Câmpineanu, până la intrarea Nordului, pe unde pătrunde în Cişmigiu. In faţa lacului, se opreşte ca un candidat la sinucidere, un candidat însă care în ultimul moment şi-a luat seama şi-acum priveşte aiurit în jurul său, ca şi cum nu ar mai şti unde se află. Işi pipăe apoi braţele şi picioarele până la genunchi şi după ce se regăseşte intact, coteşte pe o alee dosnică pe unde speră să nu se întâlnească cu nici un cunoscut. Aci se aşează pe colţul unei bănci libere, şi cade pe gânduri ca Marius pe ruinele Cartaginei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pentru prima oară în viața lui, Negoiță Prescureanu simte și el cu adevărat, amărăciunea buretelui imbibat cu oțet și fiere, cu care Cristos își potolise setea înainte de a-și da duhul, pe cruce. Simte că de data asta, existența lui în viață și mai ales în minister, începe să se clatine realmente. Umilințele îndurate până atunci, îi dăduseră cel puțin curajul să spere într'o apropiată schimbare. Ultima sa umilință însă, îl sufocase complect ca un acces de anghină difterică. De data asta nu mai poate avea încredere în nimeni... nici în domnișoara Lilly Ionescu, nici în directorul său general, nici în Conu Iorgu Mătăsaru, nici în ziaristul independent, și nici chiar în Bărbierul Regelui Midas — singurele persoane care, mai mult sau mai puțin, îi deschiseseră oare care perspective de viață nouă.

Nu mai are încredere de cât în bastonul său de lemn de corn, cu care ar fi vrut să le spargă capul la toți deopotrivă și să-i omoare la rând pe fiecare ca să rămână pe lume, numai el singur și nimeni altcineva afară de el.

Negoiță Prescureanu, citise pe vremuri că cineva, dar cine, nu-și mai aducea bine aminte, spusese că un om puternic, nu poate fi de cât un om singur. Și șeful de serviciu din ministerul artelor, se ridică de-odată maiestos de pe bancă și se înțepenește solid pe picioare, ca și cum s'ar fi turnat singur în bronz. Obsesia bronzului, îi excită amorul propriu, de care până atunci nu făcuse uz, aproape de loc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din clipa aceea, Negoiță Prescureanu începe să se vadă așa cum nu fusese nici odată în viața lui, începe să se vadă singur și să se simtă așa cum trebue să fie omul puternic cu adevărat, stăpân absolut nu numai pe sine însuși, dar și pe tot ce poate cuprinde cu ochii în jurul său. Se simte în stare să facă or ce... să facă tot ce i-ar fi putut trece prin gând, să facă acte de eroism cu care să uimească omenirea întreagă, și mai ales, să facă numai ce va crede el singur de cuviință că este bine să facă... să facă, să refacă și să refuze tot ceeace până atunci nu făcuse de cât din ordinul altora

Și Negoiță Prescureanu, se hotărește solemn, să fie toată viața lui, de-acum încolo numai așa cum simțea că este în clipa acea.

*

Dar visele, cu cât sunt mai frumoase, cu atât sunt mai scurte.

Negoiță Prescureanu, se trezește cu o bătae de palmă pe umăr și cu o voce cunoscută, în urechi.

— D-ta pe aici ?.. La ora asta ?.. Cum ?.. Ce ți s'a întâmplat ?

Era ziaristul independent, care apăruse parcă din pământ ca și necuratul.

Șeful de serviciu din ministerul artelor, își mișcă plictisit capul și nu răspunde nimic deocamdată. Se mulțumește numai să-l privească semnificativ cu ochii obosiți încă de întunericul palmelor în care și-i păstrase până atunci.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

D-l Aristotel Marcopol care probabil înțelesese imediat că prezența lui Negoiță la ora aceea în Cișmigiu, nu putea fi lucru curat, insistă:

— Nu cum-va, astăzi n'aveți slujbă la minister ?

— Ba avem... Cum să n'avem ? Numai că... azi... eu personal, am avut ceva mai important de făcut... și-am dat-o dracului de slujbă.

Atitudinea deprimată a șefului de serviciu, deșteptă în ziaristul independent, curiozitatea omului de meserie care umblă să tragă profit, până și din vorbele aruncate în vânt.

— Vre-o neplăcere ?.. Vre-o nouă nedreptate ?..

Negoiță se codește să răspundă. Ziaristul însă se încăpățânase parcă să-i scoată cu cleștele, vorbele din gură.

— Dar bine, bre omule, tocmai cu mine, ți-ai găsit să te porți așa ?.. De ce'mi ascunzi ce ți s'a întâmplat ?.. Nu mai ai încredere în mine, sau nu mă mai socotești demn de intimitatea d-tale ?..

Și fiindcă Negoiță nu se hotărește încă să răpundă, d. Aristotel Macropol, continuă aproape agresiv:

— Bravo !.. Va să zică, așa înțelegi d-ta prietenia cu un om ca mine... Să-ți fie rușine... Imi pare rău că te-am cunoscut... Atâta jenă din partea d-tale, mă revoltă... D-ta îmi răpești voluptatea, de-ați putea fi folositor... Nu știi că eu când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iau o chestie în mână, n'o las până ce n'o rezolv definitiv ?..

Negoiță încercă să caște gura. Nu reușește însă de cât să îngâne câte-va cuvinte desperecheate, ca și cum și-ar fi dat duhul.

— Știu... Știu... Numai că... chestia mea... nenorocirea mea... este așa ceva... ce-va... ce-va... Cam greu, s'o poată rezolvi oricine...

Ziaristul independent ridică tonul...

— Ori cine ?.. Pardon !.. Eu nu sunt ori cine... Eu sunt cine-va... D-ta, știi bine, cine sunt eu !.. Sunt omul care nu admit să se comită nici o nedreptate în țara noastră... Și cu atât mai mult, unui prieten bun ca d-ta... Combat până și nenorocirile, fatalitățile... Dacă ai nevoe de ziarul meu, ți-l pun la dispoziție... Nu uita, că eu sunt director de ziar... Nu sunt un salariat oare care... D-tale însă îți dau mână liberă... Poți dispune de coloanele lui, ca de propriile d-tale lenjuri...

Negoiță se freacă grăbit la ochi, ca și cum până atunci n'ar fi observat bine cu cine vorbește.

— Mulțumesc... Ești foarte drăguț... Nu m'am îndoit niciodată de buna voință a d-tale... Dar, contra cui vrei să facem campanie în ziarul d-tale?..

— Contra celui care ți-a făcut rău... Contra celui care te-a nedreptățit... Contra celui care te face să suferi... să fii nenorocit...

— Da, da... Dar vezi că... mie... Mie, nu mi-a făcut rău cine bănuești poate D-ta... Pe mine, m'a bătut Dumnezeu... Dumnezeu, nu oamenii !..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ziaristul independent, tresare, ca și cum șeful de serviciu, ar fi avut intenția să-l insulte.

— Dumnezeu !.. Cine-i tipul ăsta ?.. Dumnezeu !.. Ei bine !.. Am să-ți arăt, că eu, am ac și de cojocul lui Dumnezeu !..

Negoiță Prescureanu, își face cruce speriat, ca și cum ar fi vrut să se degajeze de răspunderea unui eventual conflict cu dumnezeirea. In schimb, d. Aristotel Macropol, continuă cu atâta insistență să-l tragă de limbă, că în cele din urmă, victima este nevoită să cedeze, și Negoiță nu-și mai poate ascunde secretul tristeței sale.

Șeful de serviciu din ministerul artelor, începe așa dar să-i povestească cu toate amănuntele ei penibile, nenorocirea care îl făcuse în dimineața aceea, să fugă de la minister, ca un dezertor de pe frontul de luptă.

Domnul Aristotel Macropol, pare așa de înduioșat de povestirea lui Negoiță, că nu mai așteaptă să ajungă cu ea la sfârșit și îi tae deodată și vorba și restul lacrimilor care păreau că nu mai conteneșc.

— Ai dreptate... Ai dreptate... Chestia D-tale nu se poate rezolva cu ajutorul presei. Ziarul meu mai ales, nu se poate ocupa cu niște personaje așa de insignifiante... In schimb, o poți rezolva singur... Și o poți rezolva cu atât mai ușor cu cât chestia d-tale este o simplă bagatelă... Singura chestie de altfel, pe care un om cu mintea întreagă, o poate rezolva numai cu propria lui voință. Dar

Academia Română Biblioteca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://dlib.ro/revistatransilvania.ro/mdrr1901-1938

pentru aşa ceva, trebuie să ai, după cum îţi spusei, şi minte şi voinţă... Le poţi avea pe-amândouă deopotrivă ?.. Ai scăpat ca de-o măsea găunoasă, pe care un dentist cu experienţă, ţi-o scoate aproape fără să bagi de seamă... Dar dacă nu le poţi avea pe amândouă... să ştii că are să fie rău... Trebue să le capeţi cu or ce preţ, fiindcă altfel, eşti pierdut... Nu mai e nimic de făcut...

Negoiţă îl priveşte cu ochii umezi încă, fără să-l poată pricepe. D-l Macropol însă, nu este omul care spune lucrurile numai pe jumătate.

— Eu, cel puţin, continuă el, dacă aşi fi în locul d-tale, aşi face exact aşa, după cum îţi spun să faci şi d-ta, acum... M'aşi răfui cu Dumnezeu !.. Numai cu Dumnezeu !.. Da, da... Chiar aşa... Fiindcă ceeace mi-ai spus d-ta este adevărat. Numai Dumnezeu singur este capabil să facă un rău aşa de mare, unui om atât de încrezător în el...

Abia acum, Negoiţă începe parcă să priceapă şi el, de ce este vorba. Simte însă că nu pricepe îndeajuns ca să se poată declara satisfăcut. Ziaristul ăsta, prea este independent. Prea bate câmpii... Atâta independenţă, începe să-l enerveze... Este aşa de fanfaron că nu ştie măcar unde trebue să se oprească. Până atunci, e drept că îndrăsneala cu care-i vorbise, putea fi până la un punct oarecare justificată. De data asta însă, când pretinde că el este omul care se poate lua la harţă chiar cu Dumnezeu, înseamnă că aiurează... Este pur şi simplu, nebun... Şi Negoiţă, începe să regrete că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a fost așa slab de înger, și l'a pus în curent cu o chestie delicată, care la urma urmelor, nu-l interesa de cât pe el singur. Totuș, se jenează să-l întrerupă și-l lasă să continue, curios să vadă unde are să ajungă.

— Tot ce-ți pot spune, este că nenorocirea d-tale personală, are șanse să te pună în măsură să mai dai o lovitură... o lovitură în plin, și încă una mare... mare de tot... Pentru asta însă, trebue să lucrezi cu oare care precauțiune... Să fii calm... cât se poate de calm... Dar în acelaș timp, să fii bine înțeles, foarte hotărît și mai ales să fii curajos !.. Trebue să dejoci obiectivul intervenției agresiv a lui Dumnezeu, care după cum văd eu, nu este altul, de cât nenorocirea d-tale... Odată ce-ai apucat pe calea asta, victoria îți este ca și asigurată. Numai, nu trebue să dai nici un pas înapoi... Să mergi înainte... Tot înainte !.. Inainte cu orice fel de sacrificii... cu sacrificiul inimei d-tale chiar.. La strâmtoare mare, omul nu mai are nevoie de inimă... Bagajul ăsta devine inutil și chiar periculos... Îți îngreunează libertatea de acțiune... Să-ți păstrezi numai mintea intactă și atâta tot... Pricepi unde vreau s'ajung ?..

Apoi după o mică pauză:

— Adică unde vreau s'ajungi d-ta, nu eu !..

Negoiță, la drept vorbind, nu pricepe nimic. Totuș, însuflețirea cu care ziaristul independent încearcă să-l pună de-acord cu intențiile lui, începe să-l intereseze.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, da... Zii 'nainte... Zii că mi se pare că asta este singura soluție.

— Bine înțeles !.. Nu există de cât o singură soluție...

— Ai dreptate... Dar, care este soluția asta ?

— Să faci abstracție de tot ce s'a petrecut și să te însori numai decât...

Negoiță tresare nedumerit...

— Să mă 'nsor ?.. Cu cine ?..

— Cum, cu cine ?.. Cu femeea pe care o iubești... Cu domnișoara Lilly Ionescu...

Negoiță nu-l mai poate suporta. Îl apucă de mâneca hainei, îl scutură agresiv și-i țipă în plină figură:

— Cum ai zis?... Cu domnișoara Lilly Ionescu?... Asta e domnișoară?... Pe asta s'o iau eu de nevastă?... Pe amanta directorului meu general?... Cine?... Eu?... Eu?... Eu?...

Ziaristul independent, îl lasă să țipe și să-l sgâlțâe de mâneca hainei până ce obosește:

— Da, da!... Pe domnișoara Lilly Ionescu... Și să-i mulțumești lui Dumnezeu c'a fost numai amanta directorului general...

— Ești nebun!... Ești... Ești nu știu cum să-ți mai spun... Drept cine mă iei d-ta pe mine?...

— Drept cine ești... Și dacă-ți face plăcere, drept cine ai putea fi, dacă bine înțeles, ai avea minte... minte și voință...

— Să-ți fie rușine să vorbești așa... Gogeamite omul bătrân... Huo!... Piei din fața ochilor mei, nerușinatule!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Domnul Aristotel Macropol însă, continuă liniștit ca și cum n'ar fi sfârșit încă tot ce-avea de gând să-i spună...

— Ia bagă-ți mințile în cap și nu te mai rățoi așa, că afacerea asta... degeaba... nu se poate tranșa favorabil de cât tot așa, cum ți-am spus eu... cu minte întreagă și cu gura mică... pe tăcute... pe neștiute!... Te-ai întrebat ce-ar fi fost, dacă întâmplător te-ai fi amorezat de o femeie pierdută pe care ai fi luat-o dintr'un bordel?... De așa ceva n'ai auzit ?.. Nu ? N'ai citit niciodată „faptele diverse" din ziare?...

Negoiță scrâșnește din dinți fără să răspundă și încearcă să-i întoarcă spatele. Ziaristul independent însă, îl apucă de pulpana hainei și-i șoptește misterios la ureche:

— Nu fii prost, domnule șef de serviciu!... Nu te mai gândi la ce-a fost... Gândește-te numai la ce trebue să fie de azi înainte, domnule... subdirector...

Dar șeful de serviciu nu se mai putea gândi de cât la monstruozitatea ce continua să-l obsedeze.

— O nevastă cu un copil făcut de altul?... Nu, nu... Nici odată! Niciodată!...

— Dar pe d-ta, ești sigur că te-a făcut cine trebuia să te facă?...

Voluptatea diabolică cu care ziaristul independent, îi puse această întrebare neașteptată, îl înfurie ca o dovadă definitivă, a unui adevăr până atunci tăinuit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță pare a-și fi ieșit din minți:

— Canalie!...

Canalia era însă, un om cu inima curată și cu mintea limpede.

— Nu te grăbi să mă judeci mai înainte de-ați fi spus tot ce am de gând să-ți spun. E drept că domnișoara Lilly Ionescu, nu este ce-ți închipui d-ta că trebuie să fie o domnișoară adevărată. Dar nici domnișoarele cu copii, nu sunt de lepădat. D-ta cel puțin ai mângâerea să știi că copilul este al directorului general. Dar dacă ar fi fost chiar al d-tale, ai fi fost sigur că este așa ?.. Și la urma urmelor, ce însemnează atâta ură contra copiilor din flori?... Nu-ți aduci aminte ce ți-am spus mai zilele trecute, despre copiii legitimi? Se nasc tâmpiți... Nu seamănă nici unul cu cine ar trebui să semene... Pe câtă vreme copilul d-tale, dacă spui că ești sigur că e copilul directorului general, poate să iasă un adevărat geniu... poate să-i samene adică tatălui său adevărat... Și-atunci, cine are să se laude cu el?... Directorul general, sau d-ta?... D-ta, domnule! D-ta bine înțeles!... D-ta, care vei avea norocul să-ți ilustrezi numele, grație unui copil din flori... Dacă întâmplător, copilul d-tale va fi și el tot un fel de vlăstar anonim de-ai lui Agamiță Dandanache!... Așa e, c'ai dat lovitura?... Ce-ai sgâit ochii așa la mine?... Nu-ți mai aduci aminte de Agamiță Dandanache?... Cum?... N'ai fost încă la Teatrul Național să vezi „Scrisoarea pierdută" a lui Caragiale?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De astă dată, Negoiță ascultă încruntat dar fără nici un fel de violență în priviri.

— Ia fă bine și schimbă-ți capul ăsta, care nu te avantajează de loc... Nu uita că peste câtva timp, vei fi subdirector. Ăsta, e post... nu glumă... Postul ăsta, într'un minister ca al artelor, face cât o moșie pe malul Dunărei... Teren inundabil, nu altceva... N'ai nevoe, nici de ploaie, nici de soare... Exact ca pe vremea celor șapte vaci grase ale Egiptului... D-ta crezi, că puțin lucru este, ca o femee să-ți aducă în foaia de zestre un scaun de subdirector!... Ia gândește-te dacă în locul directorului general, aleasa inimei d-tale ar fi trăit... hai să zicem cu ministrul!... Așa este că în loc de un scaun de subdirector, te-ai fi trezit într'un scaun de deputat?...

Negoiță strâmbă din nas, făcând pe dificilul, în timp ce domnul Aristotel Macropol se înflăcărează din ce în mai mult:

— Domnule Negoiță!... Domnule Negoiță!... Dar, bine omule, d-ta nu-ți dai seama ce noroc ai avut!... Nu vezi ce admirabilă ocazie ai, să-ți bați joc de fatalitate... De Dumnezeul acela, de care te plângi că te-ar fi bătut!... Apoi asta, bătae e!... Unde am și eu norocul să mă bată Dumnezeu la fel ca pe d-ta!... Nenorocirea d-tale nu este de cât ceva aparent... Un fel de idee fixă a d-tale... Haide, haide!... Nu-ți mai ascunde nedumerirea ca regele Midas, urechile... că d-tale n'are de ce să-ți fie rușine.... Nu mai face pe bărbierul propriei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

d-tale infirmități imaginare... Bagă-ți mințile în cap și înțelege odată pentru totdeauna, că astăzi nu mai există nici oameni suferinzi din cauza dragostei, nici Regi cu urechile de măgar!...

Apoi, ca și cu ar fi fost sigur că Negoiță nu mai putea face altceva decât ceeace îi spusese el să facă, Domnul Aristotel Macropol, îi întinde mâna cu prietenie și-l amuțește definitiv cu o ultimă frază în formă de „post-scriptum":

— Și ca să-ți arăt, că-ți sunt prieten bun, am să-ți anunț gratuit, căsătoria, în ziarul meu...

*

Rămas singur, Negoiță Prescureanu se întreabă nedumerit încotro trebue s'o apuce... Spre casă, sau spre minister?... Spre casă, ar fi fost poate prea de vreme... Spre minister, ar fi fost poate prea târziu... Dar cum trecuse de ora 12, șeful de serviciu se hotărăște să nu se mai ducă nici acasă, nici la minister. Are s'aștepte pe domnișoara Lilly Ionescu în piața Bisericei Albe, pe unde știe că trece totdeauna când vine sau când pleacă de la minister și odată intrați în vorbă, au să hotărască împreună, ceeace vor crede ei că este mai bine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL VIII

De câteva zile, Negoiță Prescureanu, sbârnâie obrasnic ca un aeroplan, care după ce-a reușit să străbată fără accident, stratul norilor plini de ploaie, se simte plutind fără teamă pe deasupra lor, scăldat în lumina orbitoare a soarelui.

Consiliul directorilor, prezidat de secretarul general, l'a înaintat la gradul de subdirector. Succesul fostului șef de serviciu însă, este cu atât mai mare, cu cât înaintarea aceasta făcută în mod excepțional, îl lasă tot în direcția artelor, și anume în postul rămas vacant prin demisia fostului subdirector, care probabil reușise să se învârtească la Paris, mai bine ca la București. Mai așteaptă acum să sfârșească și cu nunta, pe care o hotărâse peste o lună și pe urmă — vorba ziaristului independent — poate să doarmă fără grije și să guste din plin, voluptatea unei vieți ideale pe care nu i-o mai putea periclita nimeni, nici chiar loviturile soartei, de care învățase în fine, și el, cum trebue să se ferească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță Prescureanu, trăsese cu buretele peste secretul trecutului domnișoarei Lilly Ionescu, iar domnișoara Lilly Ionescu, cu ochii închiși de emoție și gura deschisă de ușurare, căzuse în nesimțire și în brațele viitorului ei soț, cu conștiința împăcată, cu onoarea salvată și cu perspectiva sigură a unei catedre de limba română la una din școlile profesionale din Capitală.

Deși deocamdată nu erau decât logodiți, Negoiță și Lilly începuseră să se arate în lume tot împreună. Mâncau aproape în fiecare seară, numai prin restaurantele de clasa întâi, frecuentau teatrele și cinematografele numai la premiere, iar după fiecare spectacol, dădeau câte o raită și prin localurile de noapte, cu toate că directorul său general, ca om moral ce era, le numea „localuri de perdiție".

Ca să-i facă plăcere ziaristului independent, mai ales că nici domnișoara Lilly nu cunoștea „Scrisoarea pierdută", s'au dus împreună să vadă și piesa lui Caragiale. Restul timpului, când nu sunt la minister sau prin diferitele localuri de petrecere, Negoiță și Lilly își petrec timpul tot împreună, fie acasă la el, fie acasă la ea. Fericirea lor este complectă, definitivă și aproape supraumană. Este o fericire echivalentă cu o moștenire neașteptată, o moștenire care le-a mărit averea personală, mai mult chiar de cât ar fi simțit nevoie și care-i face să fie invidiați pe drept cuvânt de toți colegii lor din minister. Toată lumea este de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acord, că nici un alt candidat sau candidată la însurătoare n'ar fi putut visa o partidă mai fericită ca partida celor doi funcționari, care din simplii colegi în același minister, deveneau acum colegi de viață până la moarte.

Singurele persoane oarecum îngrijorate de perspectivele acestei căsătorii, erau cele două proprietărese—a lui Negoiță și a domnișoarei Lilly—care deși la început se bucuraseră amândouă la fel de fericirea chiriașilor lor, de data asta, începuseră tot la fel, să tremure gândindu-se la soarta celor două odăi, din care una, probabil, avea să fie sacrificată după nuntă. Ca să le împace pe amândouă însă, Negoiță și Lilly stabiliseră de comun acord, ca după nuntă, să locuiască împreună câte o săptămână pe rând în fiecare din cele două odăi, până la Sfântul Dumitru, când aveau de gând să-și închirieze un apartament gol ca să-l poată mobila după gustul lor și potrivit avantajelor oferite de cumpărăturile în rate.

E drept că până la anunțarea oficială a căsătoriei lor, Negoiță fusese obiectul veșnic de discuție al colegilor care îl vedeau aproape zilnic cum se pierde cu firea în fața domnișoarei Lilly Ionescu, pe care toată lumea o considera ca amantă oficială a directorului general. De data asta însă, odată cu schimbarea situației oficiale a lui Negoiță, se schimbaseră și părerile opiniei publice din Ministerul artelor. Cei mai mulți dintre funcționari începuseră să creadă că Negoiță fusese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un mare șmecher, iar directorul general un simplu paravan al acestei dragoste tăinuite, care odată și odată, tot trebuia să se dea pe față. Se svonise chiar că domnișoara Lilly ar fi un fel de nepoată a directorului general, care fusese nevoit să ascundă adevărul, de teamă să nu i se creeze în minister anume situațiuni neplăcute de care se lovesc mai toți favoriții sau rubedeniile gradelor superioare. Destul că de data asta, viitoarea nevastă a lui Negoiță, nu mai era taxată ca fosta amantă a directorului general, ci ca propria amantă a vitorului ei soț legal, fapt care bine înțeles, trebuia să fie ținut secret, dat fiind atmosfera de înaltă moralitate din Ministerul artelor, care după cum am spus, pe vremea aceea, era și Minister al cultelor. E drept că în direcția artelor se găseau și funcționari cari din când în când își mai dădeau și în petec. In celelalte două direcții însă — direcția cultelor naționale și direcția cultelor minoritare — un concubinaj pe față ar fi fost o adevărată profanare a corpului funcționăresc din care, majoritatea era căsătorit, iar restul, ascet.

Această bună și bruscă schimbare de opinii, contribuise fără îndoială ca prestigiul lui Negoiță să crească pe zi ce trece, văzând cu ochii. Portarul, intendentul, camerierii și aproape toți funcționarii ministerului, indiferent de gradul lor ierarhic, erau încântați de perspectiva acestei căsătorii ca și cum evenimentul avea să se petreacă chiar în sânul propriei lor familii. Fiecare din ei, se gândea pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

babil la petrecerea cu beție, care avea să înceapă după sfârșitul serviciului religios, oficiat după cum se spunea, de către un arhiereu, dat fiind asociația oficială și spirituală a artelor cu cultele. Se svonise chiar că Negoiță căpătase promisia formală a ministrului, să-i servească de martor la ofițerul stării civile, iar la biserică avea să-i fie naș, guvernatorul Băncei Naționale, care probabil îi și pregătise un cadou de nuntă, echivalent cu leafa lui de la Minister pe trei ani de zile.

Toate aceste svonuri plăcute, treceau pe la urechile lui Negoiță ca niște melodii emise de un misterios post de radiofonie, în microfonul căruia nu se produceau decât celebrități mondiale. Noul subdirector, nu fusese nici odată mai fericit ca acum. Uitase toate umilințele trecutului său vitreg, și aproape nu-i venea să creadă parcă nimic din tot ce aflase. Uitase până și destăinuirea dureroasă a domnișoarei Lilly, pe care se hotărâse s'o ia de nevastă, nu atât pentru că o iubea, și mai mult pentru voluptatea lui personală de a fi fost în stare să înfrunte fatalitatea și a face de data asta, să fie numai așa după cum își pusese el în gând să fie.

Un singur punct negru mai turbura încă beatitudinea sa de convalescent, după o boală grea și lungă, pe care la un moment dat, o crezuse incurabilă. Copilul!... Copilul domnișoarei Lilly Ionescu și al directorului său general, copilul acesta, care din clipa când avea să vadă lumina zilei, tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanatransilvania.ro/mdrr1901-1932

buia să fie... copilul lui. Pentru el, copilul acesta, era un adevărat „trouble fête". Dacă n'ar fi existat eventualitatea acestui supliment neplăcut, fericirea lui Negoiță, ar fi fost așa de complectă și definitivă, că nu i-ar mai fi rămas să-i ceară lui Dumnezeu, nimic altceva decât un singur lucru... Tot un copil... Dar bine înțeles, un copil care să fie al lui cu adevărat, un copil care să-i fie trimis în mod legal după nouă luni de căsnicie și nu un copil expediat prin fraudă de către un alt tată, numai după patru luni dela nuntă...

De câtva timp, Negoiță nu face decât să combine fel și fel de planuri, grație cărora speră să poată aranja chestia copilului înainte de sosirea lui pe lume. Dar pentru așa ceva, trebuia să cadă de acord mai întâi cu domnișoara Lilly, pe care însă deocamdată nu știa cum s'o convingă ca să accepte și ea ce-i trecuse lui prin gând. La un moment dat, Negoiță se gândise că soluția cea mai bună ar fi fost avortul. Conu Iorgu Mătăsaru, bunul său prieten dela Capșa, îl informase că în București să găsesc foarte multe moașe și chiar medici comunali, care sub o formă sau alta, contribuesc cu succes la împuținarea populației din țara românească, nu numai cu clienții pe care îi omoară cu zile, dar în mod anticipat, chiar cu clienții care nu apucă să vadă bine lumina zilei. Dar tot Conu Iorgu Mătăsaru îi atrăsese și atenția că domnișoara Lilly n'are să primească nici odată să-și pericliteze viața pentru plăcerea unui bărbat,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care la drept vorbind o acceptase de nevastă, nu așa după cum era atunci, ci așa după cum îl pusese în curent că are să fie după patru luni. Și afară de asta, între el și domnișoara Lilly, mai era cineva la mijloc. Era directorul său general, adevăratul tată al copilului, care deși se lepădase oficial de el, ar fi dorit poate să știe că are și el un copil, chiar cu alt nume decât al lui. Și Negoiță, care nu fusese în viața lui „tată" își dădu totuș seama că un tată adevărat, nu poate renunța așa ușor la perpetuarea propriei sale rase, chiar când ea s'ar fi produs în condițiuni ce-ar fi lăsat de dorit.

Deocamdată dar, Negoiță socotește că cel mai cuminte lucru, este să aștepte. De ce s'ar grăbi să vândă pielea ursului din pădure? S'ar putea ca copilul să se nască debil și să moară mai înainte de a fi în stare să pricinuiască adevăraților lui părinți durerea unei pierderi ireparabile. Și la urma urmelor, chiar dacă n'ar fi așa, după cum presupune el, pentru ce l'ar jena existența unui copil care nu este al lui?... Dacă, întâmplător, domnișoara Lilly ar fi fost o femee stearpă și el, Negoiță, simțind cu timpul, nevoia unui copil, s'ar fi hotărât să adopte unul?... N'ar fi fost oare acelaș lucru, ca și cum ar fi crescut copilul directorului său general?...

Iată pentru ce Negoiță crede că deocamdată, singura soluție posibilă și onorabilă din toate punctele de vedere, este numai soluția unui copil adop-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tiv, soluție care-i poate satisface deopotrivă pe câte și trei: și pe el, și pe domnișoara Lilly și pe directorul lor general....

*

O întâmplare neprevăzută însă, o întâmplare brutală ca un fluid magnetic, care face să devieze acul busolei, îl face să dea ochii din nou cu bărbierul Regelui Midas. Ciudatul personaj, despre care nu știa încă nici acum, ce trebuia să creadă, îl aștepta parcă anume, exact în același loc unde îl întâlnise câteva săptămâni în urmă — în piața Palatului regal, în care cele trei ceasornice de precizie, continuau să marcheze timpul cu aceiași exasperantă aproximație.

De data asta însă întâlnirea lor părea că-i înfurie mai puțin ca la prima dată. Negoiță, care probabil uitase că-și pusese în gând să se răfuiască cu el, la prima ocazie, se mărgini, după salutul de rigoare, să-l întrebe numai de sănătate. Totuși, nu se putu abține să nu adaoge și o mică glumă nevinovată:

— Ce mai faci amice?... Probabil, iar ai venit să controlezi ceasornicele.

Bărbierul Regelui Midas îi răspunde tot așa de calm, dar cu aceiași veche insistență diabolică, în voce:

— La ce bun?... D-ta crezi că în țara românească numai ceasornicele suferă de nepotriveală?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mai sunt și alte lucruri și încă multe... foarte multe... De aceia am și căutat să te întâlnesc... Vreau să-mi iau rămas bun, fiindcă plec... plec pentru totdeauna...

Răspunsul acesta neașteptat, deșteaptă în Negoiță oarecare curiozitate. Deși preocupat de lucruri mult mai serioase, noul subdirector din Ministerul artelor, nu-i putu totuș refuza, vechiului său prieten, prelungirea convorbirei cu câteva minute încă. Negoiță observase cu uimire că pretinsul bărbier al Regelui Midas își pierduse cu totul tonul agresiv de odinioară și că de data asta vorbea tot așa de normal, ca oricare alt cetățean român veritabil, și nu așa cum se prezentase la început, ca fost cetățean al unei Phrygii dispărute. Totuș, motivul plecărei sale precipitate, nu-i păru lucru curat. Bărbierul Regelui Midas, pretindea că este nevoit să facă lucrul acesta, din cauza descoperirei unui fapt extraordinar, un fapt care de altfel nu ar fi putut petrece nicăeri pe lume, de cât bine înțeles în România și mai ales, numai și numai în vechea capitală a Moldovei. Individul se plângea că trecând întâmplător prin Iași, vizitase printre alte instituții culturale, și muzeul comunal unde descoperise, păstrat cu grije într'o vitrină de sticlă și pe o pernă de catifea roșie, un brici, a cărui notiță explicativă, era: „Briciul lui Vodă Cuza", iar cu litere mai mici „dăruit orașului Iași de către marele său sfetnic Mihail Cogălniceanu".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/patrimoniu/patrimoniu-transilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță Prescureanu, care până atunci îl ascultase cu o curiozitate plină de bună voință, se enervează deodată brusc, și încearcă să-l oprească:

— Eh!... Eh!... Eh!... Iar ai început să mă razi cu fleacurile d-tale?... Se cunoaște că ai fost bărbier!... Crezi că mie, de briciul lui Vodă Cuza îmi arde acum?...

Odată cu el însă, începe să se aprindă și individul:

— Cred și eu!... Cum o să-ți ardă de-așa ceva ?.. De un lucru care nu poate să existe... care n'a existat nici odată... Numai ieșenii sunt capabili să se mângâie cu asemenea idei fixe...

Deși nu era ieșean, Negoiță, se enervează și mai tare:

— Cum nu există, domnule, dacă zici că l'ai văzut?...

— De văzut, l'am văzut!... Numai că, ce-am văzut eu, nu este briciul lui Vodă Cuza... E un „Solingen" oarecare... Un brici cu marca „Doi gemeni".

Lui Negoiță i se pare că individul încearcă să devină iar obrasnic.

— Ia ascultă, domnule!... Cum îndrăznești d-ta să pui la îndoială afirmațiunea marelui nostru Cogălniceanu?...

— Dar d-ta cum îndrăznești să pui la îndoială chipul lui Vodă Cuza?... Cum era să fie briciul lui Cuza, dacă Cuza n'a avut nevoe nici odată de brici în viața sa?... Cuza purta barbișon... Nu i-ai văzut nici odată portretul ?..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Negoiță încearcă să-și reconstitue în minte, figura lui Vodă Cuza. Dar fiindcă nu reușește, coboară tonul, convins pe jumătate:

— Poate să ai dreptate... Nu zic... Dar, vezi că... nici pe Cogălniceanu, nu-l poți contrazice, așa, cu una, cu două... D-ta știi cine-a fost Cogălniceanu?... Cel mai mare om al nostru, de pe vremea lui...

— Știu, știu... Cum să nu știu, dacă am fost colegi!... Pe vremuri, am avut amândoi, aceiași meserie.

— D-ta, cu Cogălniceanu?... D-ta, domnule?...

— Bine înțeles!... D-ta nu știi că Cogălniceanu a fost bărbierul lui Vodă Cuza, după cum am fost și eu bărbierul Regelui Midas?... Numai că eu i-am fost bărbier în permanență... Toată viața mea, n'am făcut decât meseria asta... Cogălniceanu însă, nu i-a fost decât o singură dată... In timpul domniei, și-anume, atunci când Vodă Cuza a fost nevoit să se lase ras de sfetnicii lui... Când a abdicat... Și-atunci l'a ras Cogălniceanu... Dar, nu cu briciul pe care l'a dăruit muzeului din Iași... cu altceva... Cu actul dela 11 Februarie 1866...

Negoiță Prescureanu, care tot nu pricepe de ce este vorba, încearcă să se revolte din nou:

— Cum, domnule?... Așa păreri proaste, ai d-ta, despre oamenii mari din țara noastră?...

Bărbierul Regelui Midas, continuă să protesteze cu surâsul său de om enigmatic și cu următoarele fraze, pe cari Negoiță le ascultă cu gura căscată:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cine spune că Cogălniceanu n'a fost om mare?... Dar d-ta nu știi ce înseamnă a fi om mare. Nu știi, fiindcă n'ai ajuns încă să înțelegi că mărimea oamenilor, nu e la fel, și că una este mărimea omului care rămâne vecinic mare, și alta este mărimea omului care rămâne ceva mai mic... Un om mare înseamnă în primul rând, un om inteligent... Dar un om inteligent ca să fie cu adevărat mare, trebue să fie un om jovial, un farsor, așa cum erau pe vremea noastră, zeii din Olimp, care-și băteau joc de zeii din Infern, tot mari și ei, dar întunecați și sinistri... Imposibil să te poți apropia de ei ca să le măsori mărimea... Așa a fost și Cogălniceanu al Dv., a fost ca zeii noștri din Olimp, nu ca cei din Infern... Și ca om mare ce-a fost — dar om mare, jovial și farsor, nu întunecat și sinistru cu alții — cum știa că după moarte, cuvântul lui are să fie literă de Evanghelie, probabil c'a vrut să se distreze pe seama icșenilor, a căror fanfaronadă, grozav trebue să-l fi plictisit și pe el în timpul vieței... Și cum nu le putea dărui actul oficial dela 11 Februarie, care trebuia păstrat în Arhivele Statului dela București, i-a îmbrobodit cu ceva mai pe înțelesul tuturor și le-a gâdilat amorul propriu de compatrioți ai lui Vodă Cuza, cu un brici „Solingen" marca „Doi gemeni".

Negoiță începe să râdă cu hohot. Își dă seama că orice-ar face, tot nebunul din piața palatului regal, are să fie mai tare ca el. Individul avea dreptate. Briciul lui Vodă Cuza de la Iași, nu pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tea fi decât o „șotie" de-a lui Conu Mihalache, cu care își aduce aminte că bunul său prieten Iorgu Mătăsaru, îi povestise că s'ar fi înrudit prin alianță de spirit... Și iată cum Negoiță găsi momentul bine venit, să ia contact din nou cu trecutul nostru istoric, din materialul căruia însă, nu-l pasionase decât războaiele. Gluma lui Mihail Cogălniceanu, o găsea admirabilă. Avea de gând s'o comunice și domnișoarei Lilly și directorului său general. Era sigur că are să obțină cu ea un succes formidabil. Un lucru însă, îl punea totuș pe gânduri. Nu înțelegea de ce gluma lui Cogălniceanu supărase așa de rău pe bărbierul Regelui Midas, ca să-l hotărască să părăsească definitiv țara românească. Profită deci de buna dispoziție a amândorora și încearcă să reia discuția ce părea sfârșită:

— Și pentru atâta lucru de nimic, te-ai hotărât să ne părăsești pentru totdeauna?...

— Bine înțeles!... Ce vrei să mai fac în țara Dv., în care oamenii nu au curajul să afirme nici măcar ce văd cu ochii lor?... A fost destul ca Cogălniceanu să arunce o vorbă în vânt și Ieșenii s'au și grăbit să facă dintr'o lamă de oțel scoasă din uz, o religvă națională, cu care sunt sigur că nu numai Vodă Cuza, dar nici sfetnicul său, n'ar fi avut curajul să se radă vre-odată singur. Plec, fiindcă nu admit ca Cogălniceanu să fi fost mai tare ca mine. Și afară de asta, plec, fiindcă eu, care nu sunt român, îmi dau seama, deși cam târziu, că nu este bine să-mi vâr nasul acolo, unde nu-mi fierbe oala...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și bărbierul Regelui Midas, care își preparase un cap de circonstanță, întinse mâna lui Negoiță.

Noul subdirector din Ministerul artelor, găsi momentul acestei despărțiri definitive, așa de solemn, că nu îndrăsni să-l lase să treacă fără să-i destăinuiască și el ceva în schimb — fericirea lui:

— Regret că pleci așa curând. Dacă ai mai fi întârziat măcar o lună, așĭ fi avut plăcerea să te învit la nunta mea...

Individul surâse șiret, ca și cum n'ar fi aflat nimic nou.

— Eram sigur că ai să sfârșești așa... Felicitările mele... Și să-ți dea Dumnezeul dv., noroc!..

Încântat, Negoiță îi răspunse la fel, cu șiretenia aceluiași surâs.

— Cum?... Te îndoești de norocul meu?...

— Ba de norocul d-tale, nu m'am îndoit nici odată, fiindcă norocul oamenilor în genul d-tale, am avut ocazia să-l prevăd adesea și în țara mea. Așĭ vrea să te 'ntreb însă, cu cine te însori?... Cu fata ministrului?...

Negoiță surâde dificil:

— Așĭ!... De unde?... Cu amanta directorului meu general...

— Bravo!... Dacă te-ar putea auzi nefericitul meu stăpân, sunt sigur că te-ar săruta de bucurie... Și mai spune lumea că Regele Midas, n'a avut dreptate când l'a preferat pe Pan lui Apollo!

Negoiță Prescureanu, care deocamdată nu înțelege aluzia bărbierului, se grăbește să-l pună în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

curent nu numai cu evenimentul căsătoriei apropiate, dar şi cu micul amănunt secret încă, de oarece până atunci nu-l cunoştea decât el, domnişoara Lilly, directorul său general Conu Iorgu Mătăsarul şi ziaristul independent. Cum însă chestia copilului, era socotită rezolvată în mod definitiv. Negoiţă nu avea de ce să se jeneze, mai ales că ştia că individul pleacă din ţară pentru totdeauna.

Bărbierul Regelui Midas, îl ascultă cu acelaş surâs cu care altă dată îl întâmpinase pentru prima oară, în aceiaşi piaţă a palatului regal, iar după ce sfârşeşte, începe să-l bată uşor pe umăr, cu satisfacţia profesorului care îşi vede elevul progresând:

— Ai dreptate... S'ar crede că soluţia copilului adoptiv, este cea mai bună, dacă nu chiar singura soluţie posibilă. De altfel, este aceiaşi soluţie pe care la început, crezuse că o poate adopta şi Regele Midas, pentru a-şi putea ascunde infirmitatea unor urechi cari nu erau ale lui. Dar, ce folos!... Dacă Regele Midas, s'ar fi ras singur, bine înţeles că nimeni n'ar fi putut bănui vre-odată că Regele meu, avea urechi de măgar. Pe Rege însă, îl rădeam eu... Şi pe mine, să nu crezi că m'a încântat vanitatea omenească, ci numai voluptatea adevărului, m'a făcut să denunţ acest fapt-divers istoric, chiar cu rizicul de a-l fi plătit cu viaţa mea. Dar după cum vezi posteritatea mi-a dat dreptate mie. Deşi am murit amândoi, Regele Midas continuă să trăiască graţie numai amintirei urechilor sale de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

măgar, iar eu, grație numai curajului de-a fi denunțat la timp, un lucru anormal. Acelaș lucru se va întâmpla de data aceasta și cu copilul d-tale, care probabil are să samene, nu cu d-ta, ci cu adevăratul său tată, pe care nu-l vei cunoaște decât d-ta, tot așa după cum și urechile Regelui meu nu fuseseră cunoscute decât de mine singur. Or, în cazul acesta, bărbierul Regelui Midas, nu voi mai fi eu... Vei fi d-ta... Vei fi bărbierul propriului d-tale copil, pe care oricât ai încerca să-l treci lumei, drept copilul d-tale, pentru d-ta va rămâne totdeauna copilul directorului general...

Negoiță Prescureanu, amuțise ca un personaj de cinematograf. A doua lui întâlnire cu bărbierul Regelui Midas, îl scosese pentru totdeauna din rândul oamenilor normali. Fericirea pe care o întrezărise la un moment dat, se volatilizase ca un ultim gogoloi de naftalină, din dulapul în care își pusese la păstrat toate hainele de iarnă. Moliile aveau să-i mănânce întreaga garderobă, iar el o să rămână gol pușcă, mai gol ca Iov după ce-l pedepsise Dumnezeu.

Se gândea că la fel are să-l pedepsească Dumnezeu și pe el fiindcă urmând sfaturile ziaristului independent și guraliv, se luase la harță cu acela care, singur poate face pe om fericit. La ce-i folosește acum gradul de subdirector în Ministerul artelor, când copilul femeei pe care o iubește, nu este copilul lui, ci copilul directorului său general ?

Negoiță își simte ochii umezi de lacrimi și mâinile pline de o sudoare rece, care îl face să tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mure, intoxicat parcă de o idee fixă, fără remediu și fără nici o rațiune morală de a fi...

La un moment dat, bărbierul Regelui Midas, îl întreabă din nou, semnificativ:

— Mai ai să-mi spui ceva înainte de plecare?... Gândește-te bine, fiindcă pe mine, ți-am spus, că n'ai să mă mai vezi nici odată... De auzit, poate ai să mai auzi vorbindu-se de mine. De când mi-am pierdut stăpânul și patria, călătoresc ca un câine jigărit prin toată lumea. Dar, după ce-ai avut norocul să vorbești odată cu mine, de prisos să-ți pierzi vremea să mai vorbești și cu alții.

Totuși, lui Negoiță parcă tot nu-i vine să creadă, că individul are de gând să plece pentru totdeauna.

— Cum așa?... E-adevărat?... Pleci pentru totdeauna?...

— Adevărat... Mă 'ntorc în țara umbrelor, de unde n'ar fi trebuit să mai plec nici odată. Acolo cel puțin o să mă simt ca și în țara mea, care nu mai există nici ea...

De data asta, declarația bărbierului îi pare categorică și definitivă. Emoția lui Negoiță nu mai cunoaște margini. Trăește parcă clipa unei rupturi de dragoste. Se gândește chiar la o eventuală ruptură cu domnișoara Lilly. Nu îndrăsnește să spună însă nimic din ce-i trece prin gând și încearcă să ocolească fraza despărțirei, cu o nouă întrebare:

— Aș fi vrut să te mai întreb ceva... Un singur lucru numai... Un lucru de nimic... Un lucru însă, pe care totuș, nu îndrăsnesc să te întreb...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Hai !... Hai !... Indrăsnește... Indrăsnește fiindcă este pentru ultima oară când mă mai poți întreba ceva...

Negoiță simte cum i se încurcă deopotrivă și limba în gură și ideile în cap.

— Ași fi vrut să te întreb... să te întreb... să te întreb, ce-i de făcut?...

— Un singur lucru... Să renunți pe toată linia...

Negoiță, tresare oarecum înviorat:

— Vrei să zici la însurătoare?..

— Da... La însurătoare și bine înțeles, încă la ceva... La tot ce ți-ar putea face să-ți crească și d-tale urechi de măgar...

Negoiță își plecă resemnat capul, ca un bou în sala abatorului.

— Am înțeles!... La înaintare!...

— Mai ales la înaintare. Nu uita că fără însurătoare, înaintarea d-tale nu mai este motivată cu nimic altceva...

Negoiță nu se dă totuș bătut:

— Dar dacă am fost înaintat odată subdirector, cum ași mai putea să renunț?...

— Treaba d-tale!... Eu atâta-ți pot spune. Și asta ți-o spun, fiindcă îmi place să cred că de data asta, cel puțin, ai să mă înțelegi... Grăbește-te cât te mai văd încă tot cu urechi de om... Altminteri îți cresc urechi de măgar și d-tale cu siguranță...

Bărbierul Regelui Midas, îi strânge apoi mâna ușor, așa ca și cum o adiere de vânt ar fi mân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gâiat un moț catifelat de trestie verde, și dispare ca și cum ar fi intrat în pă. ânt...

*

Rămas singur, Negoiță Prescureanu, se trudește parcă să se deștepte dintr'un somn adânc în care fusese chinuit de un vis urât. Privește în jurul lui și nu se mai vede decât pe el singur. Se vede singur, dar nu se mai simte mare și puternic, cum se crezuse la un moment dat. Se vede cu totul altfel de cum se văzuse până atunci. Se vede străveziu ca și cum ar fi fost de sticlă. Un pocal de preț pe care Bărbierul Regelui Midas, îl umpluse cu o licoare otrăvită — licoarea VOLUPTĂȚEI ADEVĂRULUI.

Câteva clipe, noul subdirector din Ministerul artelor, rămâne pironit locului, ca un om care și-ar fi pierdut de-odată și vederea și graiul și mințile. Nu se mai mișcă de teamă să nu se atingă de ceva, care ar putea să-l spargă și să-l golească de harul dumnezeesc, cu care păcătoșii pământeni nu se împărtășesc decât pe patul morței.

La un moment dat, încearcă să-și deschidă ochii. Dar lumina zilei îl orbește cu atâta putere, că Negoiță își dă seama că pentru dispariția rușinei ce și-o simte pictată pe obraz, nu poate exista de cât o singură soluție... Inchiderea ochilor pe veci!...

Ca și slăbănogul din Capernaum, Negoiță nu-și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai aștepta acum salvarea de cât de la singurul adevărat făcător de minuni. Dar acesta nu mai există de mult, de cât în imaginația celor care încă mai cred în el. Negoiță își amintește atunci de textul evanghelic: „Crede și credința ta, te va mântui"...

Negoiță însă nu mai știe în ce trebue să creadă. Nimic nu-i mai poate fi de folos. Nu mai așteaptă pe nimeni să se apopie de el cu surâsul pe buze. Nu mai are încredere nici în prietenii falși, nici în prietenii adevărați. N'ar putea spune cari anume sunt unii și cari sunt alții... Dar nu mai are încredere nici în Domnișoara Lilly, nici în directorul său general, nici în Bărbierul Regelui Midas, nici în domnul Aristide Macropol. Nu-i mai rămâne să se încreadă de cât în norocul său de aci, de pe pământ și în fericirea ce-i va fi probabil rezervată pe lumea cealaltă.

Dar timpul trece, fără ca Negoiță să-și poată da seama că numai el singur, stă pe loc. Dintre cele trei ceasornice de preciziune din piața palatuui regal, nici unul nu marchează ora la fel cu altul. Negoiță simte că dacă le-ar putea face să se oprească brusc și odată câte și trele, ar putea îndrepta tot ce merge pe lume anapoda și odată cu îndreptarea ceasornicelor s'ar îndrepta cu siguranță și pe el.

Dar Negoiță nu se mai simte a fi tot „El". Negoiță nu se mai recunoaște. Negoiță este alt om, un om pe care nu-l cunoaște încă personal, dar pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care probabil, odată îl va cunoaște în deajuns ca să se poată desgusta și de el, la fel cum se simte desgustat și de sine însuși. Numai că de când a rămas singur în piața palatului regal, în care continuă să se învârtească mut ca o placă de fonograf fără acul de transmisiune. Negoiță simte că n'are să se mai poată regăsi nici odată...

Locul pe care îl ocupase până atunci în spațiu, a devenit de-odată gol. Și golul acesta plin de întuneric se întinde ca în vis peste tot. Negoiță nu-și mai aduce aminte de nimic. A uitat că este subdirector în ministerul artelor, a uitat că e logodit cu domnișoara Lilly Ionescu, a uitat că peste patru luni va fi tatăl unui copil care nu va fi al lui... A uitat și cine este... A uitat și cine spera să poată fi... A uitat până și buna cuviință de a nu călca oamenii pe picior...

*

O palmă viguroasă însă i se oprește drept în piept și o voce cunoscută, îl face să reia contactul cu realitatea. Este aceiași voce, care câte-va zile în urmă îi spărsese urechea în Cișmigiu. Este Domnul Aristotel Macropol, ziaristul independent.

— Ce faci, norocos egoist ce ești ?.. Nu-ți mai recunoști nici măcar prietenii care-ți sunt binevoitori ?..

Negoiță care și-a regăsit echilibrul își privește prietenul cu oare care nedumerire. Parcă nu-i vine să creadă că este adevărat. Deocamdată încearcă să se reconstituiască, mișcându-și numai picioarele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Apoi, după primii paşi, încercă să şi vorbească. Fălcile însă nu-l mai ajută şi se mulţumeşte să facă doar câte-va semne cabalistice pe care ziaristul nedumerit, le comentează cu un vădit aer de compătimire.

— Dar ce ţi s'a întâmplat, bre, omule ?.. Nu cum-va te-a paralizat fericirea ?

Cuvântul „fericire" îl face pe Negoiţă să-şi regăsească deodată şi glasul şi mintile. Fericirea lui nu fusese de cât o cursă sinistră în care căzuse ca un dobitoc. Dar ceeace îl doare mai mult, este faptul că această cursă şi-o întinsese el singur. Dacă nu s'ar fi luat după sfaturile primilor veniţi, poate n'ar fi ajuns aici. Lui Aristotel Macropol mai ales, avea să-i reproşeze cea mai mare nenorocire din viaţa lui. Şi doar observase de la început că este un om guraliv. Dacă nu l'ar fi ascultat, e drept că n'ar fi fost încă subdirector, dar nici încornorat conştient şi încă prin anticipaţie, n'ar fi fost... O mai mare ruşine ca asta nici că se poate, pentru un funcţionar al statului. Abia acum înţelege el bine că nu mai are nimic de pierdut. Dacă ar putea scăpa barem, cu obrazul curat. Un obraz curat face mai mult ca un fotel de subdirector în care nu va putea trona de cât cu ochii închişi de ruşine. Şi Negoiţă se întreabă, dacă n'ar fi mai bine s'o sfârşească definitiv şi cu ziaristul independent, tot aşa după cum, câte-va minute în urmă, o sfârşise şi cu bărbierul Regelui Midas. Momentul era bine venit. Numai că nu ştia cum să în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1937

ceapă ca să poată sfârşi mai curând. Norocul lui însă, că tot ziaristul îi veni în ajutor, la timp.

— Nu cum-va de când eşti subdirector, ai început să te jenezi de mine ?.. Nu-ţi mai convine să umbli cu oameni fără titluri oficiale ?..

Negoiţă îl priveşte de sus, de sus de tot, ceva mai de sus chiar, de cum s'ar fi găsit într'un aeroplan...

— Nu... Nu mă jenez... Mi-e ciudă numai că te-am cunoscut şi ţi-am urmat sfaturile ca un prost... Dacă nu erai D-ta la mijloc, eu n'aşi fi ajuns aici unde am ajuns !..

Ziaristul îl măsoară, din cap până în tălpi cu oarecare dispreţ.

— Dar pretenţios mai eşti şi D-ta, domnule subdirector !.. Nu cum-va, ai fi vrut s'ajungi dintr'o dată ministru ?..

— Ba, ministru nu... Dar nici de râsul lumei, aşa cum sunt azi !..

Şi Negoiţă care simte că nu mai poate răbda, îşi dă drumul ca un conferenţiar la radio şi îşi varsă tot focul inimei cu o elocvenţă neobişnuită, care începe să impresioneze până şi pe guralivul domn Aristotel Macropol.

După ce tăcu unul însă, începu cel-l'alt.

— Iartă-mă, dar mi se pare că şi de data asta, tot D-ta eşti greşit... N'ai nici un motiv să te vezi nenorocit, mai ales când fericirea D-tale adevărată, de abia acum începe să-ţi bată în poartă... Crede-mă... zeu, aşa !..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901...

Lui Negoiță i se pare că ziaristul iar încearcă să-și bată joc de el. Nu se mai ostenește dar, să-i răspundă și se mulțumește să-l privească cu o strâmbătură ironică. Ziaristul însă, nu se emoționează de ironia noului subdirector și revine cu argumente din ce în ce mai convingătoare.

— Da, da... Fericirea D-tale... adevărata fericire a D-tale, de abia de acum îți bate 'n poartă... Și știi cum îți bate... Îți bate tare... tare și grăbită... Mai grăbită ca Ștefan cel Mare când bătea în poarta Cetății Neamțului, după ce fusese bătut de Turci... Depinde de D-ta să-i deschizi când trebue și să n'o lași să intre în casă, de cât atunci când vei fi sigur că-ți va intra pentru totdeauna... Dacă nu-ți convine soluția veche, n'ai de cât să încerci alta nouă... Soluții, slavă domnului, câte stele sunt pe cer !.. Mai ales acum când nu mai ești strâns cu ușa. Acum nu mai ești forțat să te supui orbește fatalității... Acum ești doar, subdirector... Ești cine-va... Ești în orice caz, ceva mai mult de cât ce-ai fost eri... Și mâine probabil, dacă vei ști cum să procedezi, vei fi mai mult chiar și de cât ești azi...

Negoiță continuă să-l privească ironic.

— Vrei să zici ministru...

— Ba ministru, nu... Te rog să nu-ți iei nasul la purtare... Dar dacă te lași turmentat de idei fixe, n'am ce-ți face. Poate n'ai să mai poți ajunge nicăeri... Dacă nu cum-va, vei da chiar înapoi...

Apoi, după o pauză semnificativă:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md

— Ba nu, zău !.. Unde este scris că un subdirector, trebue să fie numai de cât căsătorit ?.. N'ai de cât să nu te mai însori...

De data asta, Negoiță, îi tae vorba revoltat.

— Bravo !.. Frumoase sfaturi, continui să-mi dai D-ta !..

Ziaristul însă, continuă să surâdă fără să se simtă ofensat.

— Apoi, dacă n'ai văzut „Scrisoarea pierdută" de unde vrei să știi cum sunt sfaturile pe care ți le dau eu ?.. Incearcă să faci cunoștință mai întâi cu Agamiță Dandanache, și pe urmă să vorbești.

Negoiță îl privește șiret pe sub coada ochilor:

— Și dacă ți-așĭ spune c'am făcut-o și p'asta, ce-ai să zici ?.. Da, da... Am făcut cunoștință și cu Agamiță Dandanache al D-tale.

Ziaristul îl întrerupe autoritar:

— Pardon !.. Al lui Caragiale, domnule subdirector... Nu al meu... Al lui Caragiale și dacă vrei, al Dv., al tutulor românilor de pretutindeni...

— Al lui Caragiale... al D-tale... al nostru al tutulor... N'are importanță al cui este... Destul că așa cum este, acest Agamiță Dandanache nu este de cât un personaj abject, care îmi face scârbă.

Aristotel Macropol însă care ca orice ziarist independent, are obiceiul să îndrăsnească orice, pare a-și fi pus în gând cu tot dinadinsul să-l facă pe Negoiță un om fericit.

— Să nu-ți fie niciodată scârbă de ceeace ai putea fi și D-ta. Ascultă-má pe mine, domnule

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

subdirector... Dă-o dracului pe amanta directorului general, că dumitale, știu eu ce-ți trebue... Dacă ții cu tot dinadinsul să te însori, alege-ți altă nevastă... că femei, slavă domnului, sunt destule... Scaune de subdirector însă, sunt mai puține...

Negoiță simte că începe să se strâmbe din nou, deși la un moment dat, crezuse că s'a îndreptat definitiv.

— Dar lumea ?.. Ce-are să zică lumea de mine, când va afla cum am obținut scaunul de subdirector ?..

— Lumea ?.. Ce vrei să zică ?.. Ce-a zis și de Agamiță Dandanache după ce a obținut scaunul de deputat...

De data asta Negoiță protestează sincer și revoltat.

— Nu, nu... Asta nu se poate...

— Ba se poate, se prea poate... Fiindcă dacă nu s'ar putea n'am mai avea nici deputați, nici miniștri, nici directori generali, nici subdirectori... nimic... nici un fel de salariați ai statului !

Apoi, după o pauză mai lungă, în care timp Negoiță se frământă zadarnic să-i poată răspunde ceva.

— Hai domnule subdirector !.. Hai domnule Negoiță... Renunță la amanta directorului general, că femeea asta, nu face de D-ta... Să nu-mi spui că o iubești fiindcă nu este adevărat... Acum, ți se pare așa, fiindcă ești necăjit... Dar mâine, când ai să te limpezești la minte, ai să vezi că n'ai să te mai gândești la ea !..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1933

Negoiță Prescureanu, scrâșnește din dinți fără să poată răspunde, în timp ce domnul Aristotel Macropol își freacă mâinile cu entuziasm. Se pare că tăcerea lui Negoiță convine de minune ziaristului independent, care așteaptă probabil momentul bine venit să-i dea și ultima lovitură.

— Uite !.. Dacă vrei... Dar numai dacă vrei, bine înțeles... să-ți dau eu pe cineva de nevastă... Pe nepoată-mea, bunioară...

Negoiță tresare din nou, dar nu poate scoate nici un cuvânt nici de data asta...

— Da, da... Pe nepoată-mea !.. Nu e fată mare, nici ea... E drept... Dar în schimb, nu-ți aduce în casă, copilul altuia... Dacă vei fi capabil, cu ea ai putea avea un copil al D-tale... Dacă nu, n'are importanță, că nepoată-mea, este dată dracului... Știe cum să se ferească...

Și fiindcă Negoiță pare a fi amuțit complect, ziaristul independent continuă să vorbească numai el.

— Și unde mai pui, că protecția mea, face mi se pare, ceva mai mult ca protecția unui director general, care azi este, dar mâine poate să nu mai fie... Aristotel Macropol, nu are nevoe să te înainteze în minister... Te înaintează în viață... în lumea bună... în lumea mare... în lumea în care te poți învârti altfel, adică cu mai mult folos, de cât în mijlocul pârliților ăștia de funcționari, care nu au nici un prestigiu social...

Apoi, după o pauză mai mică:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Spune-mi numai, cum o preferi ?.. Blondă sau brună ?..

Abia acum, Negoiță simte că începe să se îndrepte cu adevărat.

— Ce ? Ești nebun ?.. Asta e'ntrebare ?.. Mă 'ntrebi cum o prefer ca și cum nepoata D-tale, ar mai putea fi și altfel de cât așa cum este... Ba nu zău... Cum este nepoata D-tale ?.. Blondă sau brună ?..

— Depinde... După cum îți place !.. Că eu, nu-ți spusei încă... dar am două nepoata... Una blondă și alta brună.

In fața acestei oferte duble, Negoiță începe să-și recapete întreaga dispoziție pe care o socotea pierdută pentru totdeauna.

— Cum ? Cum ?.. Două nepoate ?.. Și încă una blondă și alta brună ?..

— Două, două... Dar la început, să știi că amândouă au fost brune. Cu timpul însă, una din ele, și-a vopsit părul blond ca să le poată deosebi lumea mai bine...

Negoiță, deși pare încântat, se ferește să răspundă:

— Eh ! Ce zici ?.. Eu, să-ți spun drept... Ți le pun la dispoziție pe amândouă... D-ta n'ai de cât s'alegi... Să știi însă că țin cu tot dinadinsul ca pe una să ți-o dau D-tale iar pe alta, tot unui băiat bun și simpatic ca dumneata care să aibă și el nevoe de ceva protecție... Ași prefera chiar un prieten de-al D-tale, un funcționar tot de la minis-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

terul artelor, unde văd că sunt numai băeți de e lită... oameni de seamă și de viitor, nu ca în alte instituții ale statului unde după 36 de ani de serviciu, es la pensie tot subșefi de birou...

Negoiță parcă s'a pus în grevă. Zâmbește șiret, dar nu vrea să deschidă încă gura. In schimb, a mândoi se privesc la fel, cu aceiași bună voință, ca și cum ar fi tratat o afacere avantajoasă de pe urma căreia s'ar fi putut obține chiar ceva mai mult. Totuși, Negoiță face încă pe dificilul. Ziaristul independent însă, care a mirosit că afacerea, este ca și făcută se și grăbește să mai arunce în vânt câte-va vorbe dulci.

— Hai domnule Negoiță... Nu că vreau să-ți forțez mâna... Dar, de ce n'ar fi odată și așa cum vrei D-ta ?.. Nu ți s'a urât să fii tot la cheremul altora ? Așa vrei s'o duci toată viața ?.. Nu vrei să 'ncepi barem de-acum să fii liber ? Cine crezi că are să te împiedice ?.. Nevastaa ?.. Așa ! De unde... Nepoatele mele, își văd de-ale lor... că doar sunt fete cu scaun la cap... Nu stau de geaba... Chestia însă este să fii măritată, că dacă ești femee cu bărbat, altfel ești văzută în societate... Reușești mai bine de cât ai fi singură, de capul tău... Așa e lumea... N'ai ce-i face... Parcă domnișoara Lilly a D-tale, după ce crezi că umblă ?.. După bărbat domnule Negoiță... după bărbat, nu după D-ta personal... fiindcă dacă ar fi fost așa, făcea copilul cu D-ta nu cu directorul general... Asta este femee, ca s'o iei D-ta nevastă ?.. D-ta n'ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

priceput încă cum stă chestia ?.. A scrintit-o cu directorul general, și acum umblă să-și facă mendrele cu un biet subaltern nevinovat... Rușine, domnule Negoiță... Rușine pentru un director general și pentru o femee ca domnișoara Lilly care se pretinde cultă, fiindcă spui că este și studentă...

Apoi, grăbit ca și cum l'ar fi invitat să se urce într'un tren, gata de plecare:

— Hai domnule Negoiță... Nu mai sta pe gânduri... Hai mai bine, să-mi vezi nepoatele... Hai să mi le vezi, și dacă nu-ți vor place, îți dau voe să nu mai dai ochii cu mine, toată viața D-tale... Te desleg de orce legătură sufletească cu mine !.. Pariez însă că nici n'aï să știi, pe care din două, ai să alegi... Să mă bată Dumnezeu dacă n'o fi așa !.. Hai să le vezi, și dacă n'o fi așa după cum îți spun eu, să fiu al dracului, dacă nu mă las de meserie... Închid și ziarul, închid și pe „Bărbierul Regelui Midas"... Mă 'nchid și pe mine unde-va departe, în vre-un schit de călugări... și iacă așa !..

*

Negoiță însă continuă să tacă... Tace solemn !.. Tace ca Sfinxul de la Ghizech, în capul căruia se spune că nu știe nimeni ce se petrece...

Și Negoiță are dreptate. Tace fiindcă probabil, acelaș lucru se petrece și în capul lui. Nu se petrece nimic !.. Nimic precis... Sau mai bine zis, se petrece ceva, dar ce anume, nu știe nimeni... Nu știe nici el!... Se petrece ceva de care nu-ți poți da

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

bine seama... Ceva ce simți că se petrece numai când începi să urci spre ceace ți-ai pus în gând... când urci... te urci... te urci mereu, te urci până ce nu mai vezi în jurul tău nimic, nici pământ, nici cer, nici stele, nici lună, nici soare... până ce nu te mai poți vedea nici pe tine, fiindcă de la un moment dat, începi să te confuzi cu întunericul și uniformitatea golului imens, în care nu-ți mai poți da seama ce faci...

Te urci ?.. Sau te cobori ?..

— **Sfârșit** —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

INSTITUTUL DE
ARTE GRAFICE
LUCEAFĂRUL
NUMA-POMPILIU, 7-9
BUCUREȘTI, 2

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvaniei.ro/mdrr1901-1932

p. 74

= Regele | In afară de firmă

= Pala

= Cornu Torgi

Cornu

religia p. 171 172
circumstanțe
ritual 173

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaliteratura.ro/indir1901_1932